

331

GÂNDIREA

ANUL XIX — Nr. 6

IUNIE 1940

S U M A R U L:

REGELE ȘI CULTURA

GÂNDIREA: Inchinare	401
V. VOICULESCU: Regele	403
NICHIFOR CRAINIC: Regele și cultura	405
RADU GYR: Neam voevodal	415
D. STĂNILOAE: Ortodoxia, modul spiritualității românești	416
DONAR MUNTEANU: Regele	426
PETRU-P. IONESCU: Regele și viitorul	427
ȘTEFAN BACIU: Țara Regelui	434
PAN. M. VIZIRESCU: Regele și țărănimea	435
GH. TULEȘ: Intâmpinarea Domnului	442
VIRGIL ZABOROVSKI-FLOREA: Monarhia româ- nească în perspectiva destinului românesc	443
EPISCOPUL VARTOLOMEI STĂNESCU: Principiile renașterii naționale	446
IULIAN VESPER: Balada regelui get	451
ILARIU DOBRIDOR: Armonizând, Regele creiază	454
NICHIFOR CRAINIC: Sărbătoarea Ardealului	464

REPRODUCERI INEDITE DUPĂ ARTA
DECORATIVĂ A PALATULUI REGAL

E X E M P L A R U L 30 L E I

GÂNDIREA

INCHINARE

Zece ani de domnie — zece trepteuitoare în gloria regală.

Revista *Gândirea* se înclină cu devotament în fața clipei sărbătorești. Îndeplinind acest act omagial, ea e în desăvârșită consecvență cu principiile de totdeauna, ce-i stau la temelie. Dela apariția ei, monarhismul a fost una din dogmele, pe care le profesează. Dar pentru noi monarhismul nu e numai un principiu abstract din care decurge un sistem de guvernământ, ci o realitate concretă, încarnată în Dinastie. „Dinastia, — scriam în ziua de 4 Ianuarie 1926, într'unul din cotidienele născute din duhul acestei reviste, — e coloana vertebrală a României“, iar aderența la principiu înseamnă totdeodată devotamentul pentru persoana care îl realizează în istorie.

Am crezut în Regele Carol II ca persoană augustă, care asigură continuitatea dinastică, și mai mult decât atât: ca personalitate sortită să dea o nouă amploare istorică puterilor de viață ale României. Scrisul și fapta noastră sunt pătrunse de lumina credinței acesteia, egală cu sine înainte și după restaurație. Ceasul cel mare de acum zece ani pe noi nu ne-a surprins în desordine și nu ne-a cufundat în perplexitatea umoristică a oamenilor cari, în fața neașteptatului, nu știu ce atitudine să împrumute. În Iunie 1930, *Gândirea* a fost singura revistă care, cu vechea-i statornicie neclintită, a salutat noua domnie. Scriam, între altele, în articolul prim de atunci:

„Urcând treptele tronului, Regele a proclamat, dincolo de înflorirea materială, un ideal de cultură. E țelul, consacrat astfel, al fostului Prinț de Coroană. El are două aspecte considerabile: favorizarea creației culturale superioare și corelativul ei — culturalizarea maselor. Cu alte cuvinte: personalitatea creatoare și insul anonim, care trebuie ridicat din starea de natură la starea de cultură.

Eroarea practicei noastre politice de un deceniu și mai bine stă în desconsiderarea insului, care e unitatea democratică. Pentru partidele noastre politice un ins n'a însemnat decât un vot. Dar sufletul acestui ins a fost cu desăvârșire ignorat și disprețuit. El a fost părăsit în starea de natură în care l-au surprins marile reforme ale României noi. Niciun partid n'a manifestat niciun program, n'a desfășurat nicio acțiune de ridicare a insului acestuia, care alcătuiește milioane de vieți, de energii și de voinți, din stare de natură în stare de cultură. Politicii i-a plăcut să confunde omul real și perfectibil cu o unitate abstractă și perfectă în sine. Și această confuzie interesată a dat naștere haosului în care ne zbatem și răului care încă ne înveninează. N'a fost iubire de om, n'a fost iubire de popor. Noua domnie pornește dela această crudă constatare. Ea vine în numele păcii și al iubirii de oameni. Dacă politica noastră va fi determinată să îmbrățișeze aceste principii și să-și transforme calculele interesate în adâncă demofilie, o eră nouă se va deschide pentru viața acestui popor“.

Și articolul nostru încheia în chipul următor:

„Personalitatea creatoare de artă și știință, crunt prigonită în acest deceniu de vandalism politic și de orgie a instinctelor, va trebui restabilită în funcția ei de nobilă arhitectură spirituală. Cultura maselor nu se poate concepe fără elitele intelectuale. „Patrimoniul de bogății ale României — a zis Regele în ziua înălțării sale — este atât de mare încât și pe terenul cultural vom trebui să ne luăm locul în lume, grație intelectualilor noștri“. Ne-a plăcut să cetim în aceste cuvinte solemnă gândul august că spiritul creator al unui popor este acela care îi întrupează idealul, îi dă justificarea existenței și îi determină prestigiul în comparație cu celelalte popoare.

Incrucișare de străvechi civilizații, la porțile Răsăritului asiatic, România e îndreptățită, prin trecutul ei istoric, prin adâncimea sufletului ei, prin claritatea geniului ei, să creadă într'o înaltă misiune de civilizație și de cultură. Această năzuință trebuie să absoarbă în zenitul ei puterile spiritului nostru, ce se cere salvat din vremelnicie și întrupat în formele eterne ale artei, științei și înțelepciunii.

Noi credem în această chemare.

Și înaintea noastră crede și mărturisește Regele.

Dumnezeu să-i ajute!“

Au trecut zece ani de atunci, de când România sălta brusc din haos și neliniște în claritatea și certitudinea, pe care le dă statului o monarhie puternică. Acest deceniu trebuie socotit ca o imensă retortă de experiență, în care elementele răvășite și contradictorii ale vieții publice aveau să fie topite din nou pentru a obține din aliajul lor alte principii de conducere. Procesul acesta s'a petrecut în alte țări cu înlăturarea fierului vechiu și înlocuirea lui prin metale strălucitoare. La noi, înțelepciunea monarhică a procedat lent și progresiv, lăsând cu răbdare ca presupusele forțe ale vieții publice să-și arate rând pe rând slăbiciunea și rugina anacronismului și numai după ce această constatare s'a generalizat, să se treacă, în spirit pregătit, la o energetică fuziune a elementelor în noi tipare și puteri de viață.

Infrângerea fără zdruncin a paraginii și anarhiei democratice și unificarea națiunii ca un singur organism strâns pe axa monarhiei, între graniți fortificate, e biruința cea mai mare a primului deceniu sărbătorit. Faptul acesta de reorganizare în cadrele vremii noastre, cu tendința de a sprijini noul așezământ în adânc, pe temeliile permanente ale etnicului, deschide larg perspectiva unei viitoare întăriri a românismului. Astăzi, mai mult ca oricând poate, existența unei țări se bazează pe vrerea de oțel a sufletului autohton. Dârzenia de a nu te lăsa desrădăcinat înflăcăează eroismul apărării.

Simultan cu această operă de înmănușare a energiilor naționale și consecvent cu principiul proclamat din primul ceas al domniei, Majestatea Sa a revoluționat concepția de stat a culturii, punând accentul principal pe geniul creator, singurul izvor adevărat al gloriei prin care supraviețuiește în istorie un neam.

Românismul, pătruns de esența creștină, nu e un mod de manifestare istorică a forței brute, ci un mod etic și estetic totdeauna de plăsmuire spirituală. Dumnezeu nu ne-a sortit aici să cucerim popoare și să le siluim inima; dar e o cucerire la care ne îndreptățesc calitățile tradiționale ale rasei noastre: cucerirea în Duh, care, slobodă în nemărginirea gândului, nu poate stingheri pe alții în spațiul lor geografic.

Pentru asemenea cuceriri de slavă, viața românească a primit arhitectura nouă a primului deceniu de domnie și către forturile acestei lumini de sus ne comandă Suveranul sărbătorit.

Trăiască Regele !

GÂNDIREA

R E G E L E

DE

V. VOICULESCU

Trufașa Ură și-a tocmit rapsozii,
Războiul negru 'și chiamă voievozii.
Imbobocește vremea de apoi.
Deschid iuși aripi carele 'n văzduhuri
Trag jos la tunuri înjugate duhuri
Anapode minuni răzbat puhoiu.

Prin stingerea de veac a Europii
In vârful gândurilor mă apropii
De Tine stâlp în viforele noi.
Coroana Ta în noaptea care vine
Șub spinii 'ngrijoratelor destine
Viu licăre mereu mai lângă noi.

Scăparea ni-i la Domnul și la Tine.
Din razele voinței de mai bine
Ne făurești armurile la când.
Peste noian stă sus furnalul frunții.
De cât cerbicea Dunării și munții
Mai tare-i stăvilarul unui gând.

Coroana Ta sub care poate sângeri
E neamul tot cu moși culcați în plângeri
Un greu popor pe tâmpla-Ți s'abātu.
Pământul vechi cu aurul și fierul
Se strânge 'n jur, Te mângâe cu cerul:
Ce-a plăsmuit Traian păstrezi azi Tu.

Ci nu lași ruda timpului, rugina
Tihnită să ne roadă 'ncet lumina
Nici carii încuibați în amintiri:
Ca sevele din fund să nu s'amâne
Crestezi în trunchiul creșterii bătrâne
Altoiul veșnicelor înnoiri.

E moarte 'n jur. Oceanele tresaltă.
Dar pentru noi sub mâna Ta înaltă
Viața-și ia regescul înțeleș
Și îmbrăcând virtuți izbăvitoare
Ne cumpănim pe margini de vultoare
Către limanul larg ce ne-ai ales.

Boltită 'n zare peste noi veghează
Neadormită Pacea Ta vitează
Biserică de gând ce ne-a 'ncăput.
Gigantic, Drept, de-alungul pe hotare
Cu rădăcini în piatră și'ncordare
Stă tronul Tău transfigurat în scut.

Un singur drum avem, făr' de răscrucă,
Și-acela, singurul, prin Tine duce
Către pliniri ce nu pot adăsta.
Pârae ce se 'nvolbură spre mare
Ne desrobești din malurile-avare
Să ne 'ntregim în unitatea Ta.

Și Dumnezeu cu noi e-atâta vreme
Cât Regele descătușat de steme
Inchipuind trimisul din Tării
Va stăpâni, zămislitor de bine,
Aidoma Imaginei divine
Călcând pe marile zădărnicii.

REGELE ȘI CULTURA

DE

NICHIFOR CRAINIC

Omagiul cel mai serios, pe care suntem datori să-l aducem Suveranului, după primul deceniu de domnie, este acela de a înțelege, augustele idei, ce alcătuiesc temeliiile și viziunea noului stat românesc. Vremea e prea gravă pentru vorbe deșarte. Iar o personalitate de vigoarea și de hotărârea Majestății Sale, pătrunsă total de soarta acestui neam, n'are nevoie de ele, ci de înțelegerea care aderă și de brațul care execută. Regele însemnează înainte de toate un sistem de idei noi, aprinse în centrul de unde pornesc orientările vieții naționale. Noutatea lor, oricât de înrădăcinată în substanța românească, rămâne totuși expusă desfigurării și răstălmăcirii atunci când întâlnește în cale vechea mentalitate năvălită să cântărească orice lucru în talgerele profitului personal. Tocmai de aceea misiunea în noul regim a scriitorilor vrednici de acest nume noi o vedem ca o mijlocire între Tron și țară de a tălmăci drept și desinteresat gândul de sus pentru a-l planta în inima mulțimii căreia îi este destinat. O asemenea misiune niciodată parcă nu e mai la locul ei decât în epocile transitorii, când diavoliul infernului de ieri se transformă subit în arhangheli ai paradisului de mâine.

Un rol militant nu s'a dat încă, cu tot dinadinsul, scriitorilor ca tălmăcitori ai principiilor regimului nou. El va trebui totuși să vină, curând, când ne vom fi desmeticit din beția de superlative ocazionale și goale, la care se dedau descendenții de totdeauna ai lui Strâmbă-Lemne. Cu familiarizarea îndelungă a ideilor acestora, cu aderența neimprovizată față de ele și în condiții specifice nouă, am luat, din toamnă încoace, țara în lung și în lat, expunând în toate centrele mari ideile regale cu privire la religie și la cultură în noul regim, iar acolo unde mijloacele noastre materiale nesporite de nimeni ne-au îngăduit, încadrând aceste expuneri în mărețe șezători omagiale cu cei mai de seamă scriitori gândiriști. Aderența la luminile și la directivele Tronului nu e un sentiment care se comandă; tocmai de aceea am crezut că spontaneitatea inițiativei particulare poate avea un rol care nu e de prisos, în pregătirea sufletelor pentru marele jubileu regal.

Ideile relative la viața religioasă, care au alcătuit materia unei serii de con-

ferințe, le-am tipărit sub titlul *Regele și Biserica în Gândirea* din Decembrie 1939. Ideile referitoare la cultură, care au alcătuit materia celei de a doua serii de conferințe, urmează.

DESTIN CULTURAL

Concepția regală despre cultură e formulată în numeroasele discursuri, pe care Suveranul le-a rostit încă din primii ani de domnie, prezidând festivitățile Academiei, ale Universităților, ale Școalelor superioare, ale liceelor și ale feluritelor asociații literare și științifice. Cu o ardoare într'adevăr apostolică, a cutreierat țara de la o margine la alta, vestind pretutindeni voința de a da României strălucirea intelectuală, care s'o rânduiască între marile popoare ale continentului. Crezul acesta e cugetat ca o etapă culminantă în desfășurarea istorică a destinului românesc. El se întemeiază pe unitatea biologică a rasei, pe unitatea ei sufletească, a cărei expresie e mai ales graiul, pe unitatea spirituală, pe care o dă Biserica, și pe unitatea politică a statului național. Toate aceste etape, care alcătuiesc plinătatea existenței românești, ne mână în mod logic la încununarea ei printr'o epocă de creație culturală, singura care dă titlul perenității și al supraviețuirii oricărui neam de elită.

Această înfocată credință a Regelui într'un mare destin cultural al României se reazimă, mai departe, pe ideea primatului rasei latine în lume: „Nu uitați că în sângele nostru curge sânge de Roman, rasă care de veacuri stă în fruntea civilizației” — spunea Suveranul la deschiderea anuală a Universității din Cluj, în 1930; el se reazimă mai departe pe „energia supraomenească” cu care neamul nostru a înfrânt vitregiile istorice; apoi pe strălucirea intelectuală a poporului, cristalizată în creațiile de până acum; și, în sfârșit, pe faptul că o pleiadă de personalități din rasa noastră, ieșind în largul lumii, au jucat roluri de însemnătate epocală în viața altor neamuri, ca Matei Corvinul și Nicolae Olahus, fondatorii Universităților maghiare, Petru Movilă, organizatorul învățământului teologic în Rusia, Dimitrie și Antioh Cantemir, creatori de curente în literatura aceleiași țări.

Ca să înțelegem mai limpede complexul de sensuri al termenului de cultură, așa cum îl folosește Suveranul, trebuie să facem următoarele distincții:

Cultura e totalitatea creațiilor literare, artistice, filosofice și științifice, care se nasc spontan, cu caracterul de gratuitate al domeniului spiritual în care se cuprind. Civilizația e totalitatea faptelor energiei omenești, asociindu-și forțele naturii, în lupta impusă de necesitățile vieții practice și spre folosul ei. În gândul regal, această primă distincție e foarte limpede, mai ales atunci când, vorbind de vremea noastră și de aspectul ei „hipertehnic”, postulează raționalizarea agriculturii și valorificarea industrială a bogățiilor naturale.

Dar, deosebind-o de civilizația tehnică, trebuie să adăugăm că noțiunea de cultură rămâne totuși un complex, — cuvântul e al Suveranului, — alcătuit din mai multe procese.

SUVERANUL ȘI ÎMPRUMUTUL CULTURAL

Considerând lucrurile în evoluția istorică a țării noastre, un prim proces ne apare împrumutul cultural. El e de două feluri: un împrumut cultural, făcut prin Biserică, din zestrea de valori universal creștine a Bizanțului, iar altul eterogen, operat pe calea circulației moderne a ideilor.

În ce privește primul fel de împrumut, să observăm că, în viața spirituală a neamului nostru, cartea e o danie a Bisericii. Sporul de lumină, pe care îl numim progres cultural, e cel puțin până în a doua jumătate a veacului XIX o lucrare ortodoxă a ierarhilor, a monahilor și a preoților, la cari s'au alipit dela început voievozii și boierii. Însăși invenția tehnică a tiparului a fost la noi adoptată de stat și folosită de mânăstiri. Cei cari acuză ortodoxia de sterilitate culturală nu știu ce spun. Tot ce ne-a rămas din trecut ca literatură, ca arhitectură, ca pictură, ca muzică și sculptură, e opera ei. Că monumentele plăsmuite din acest impuls n'au proporțiile celor din Occident cum ar fi dorit-o unii, aceasta vine dintr'o deosebire de concepție și de viziune alta în Răsărit decât în Apus, precum și din condițiile vieții materiale, mult mai modeste în micile noastre principate decât aiurea.

Dar restrângându-ne numai la cărturărie, aportul Bisericii veacuri dearândul e aproape un monopol; nu în sensul unei censuri inchizitoriale ca în Occident, ci în sensul că nu există vreo altă instituție culturală în afară de ea. Ca la începutul oricărei culturi, opera intelectuală a ortodoxiei a constat din tălmăciri. Bibliografia românească până târziu încoace e mai mult o înșiruire de traduceri. Scriptura, care pentru orice literatură din lumea creștină, e cartea cărților, și numeroasele tomuri rituale țin locul întâiu. Ceeace este foarte însemnat pentru progresul nostru intelectual e că în mare parte operele, în care s'a cristalizat cugetarea în primul mileniu atât din Răsărit cât și din Apus, Biserica ortodoxă le-a tradus în românește. Puțini mai știu astăzi că, pe lângă geniile bizantine, un filosof ca Fericitul Augustin a fost în parte românizat. Comparând calitativ ceeace se traduce azi în cultura noastră laicizată cu imensitatea traducerilor — toate numai cărți de elită — făcute pe vremuri de Biserică, vom descoperi că suntem într'o perioadă de decadență. Nu pricepem cum poate fi ortodoxia acuzată de sterilitate culturală, când ea e singura putere intelectuală, ce ne-a pus la dispoziție aproape întreaga comoară de cugetare a evului creștin. Cărțile acestea traduse în românește sunt exact aceleași care, traduse în Occident, au provocat înflorirea culturală a Europei. Dacă la noi nu s'au ivit imediat genii creatoare care, hrănite din aceste tălmăciri, să ne dea opere originale, este aceasta vina Bisericii? Putem s'o acuzăm că n'a inventat genii autohtone, când ea a făcut tot ce i-a stat în putință ca să pregătească și la noi un nivel cărturăresc cu adevărat european? Pentru oricine are încă simțul istoric al evoluției noastre culturale, e un adevăr neclintit că, în românește, cartea e o danie a Bisericii.

Meritul voievozilor și al boierilor e că s'au alipit dela început la această nobilă operă a luminii spirituale. Unii dintre ei cum a fost Constantin Brâncoveanu, în care Regele vede un prototip al Majestății Sale, au devenit patronii epocali ai culturii. Tipărițile făcute la noi, în acea epocă de înflorire cărturărească și artistică, sub patronajul domnului și sub impulsul mitropolitului Antim erau în toate limbile popoarelor ortodoxe. Țara Românească a fost atunci nu numai centru de cultură națională, dar un centru internațional pentru Răsărit. Cu un veac mai târziu, pe vremea prodigiosului stareț Paisie, centrul intelectual al lumii ortodoxe devine mânăstirea Neamțului. În această epocă modernă, Neamțul e ceeace fuseseră mai înainte Alexandria, Bizanțul, Sinaiul și Atosul. De aici, din splendida noastră natură carpatică, a fost dat să se ridice din nou vulturii de lumină ai spiritului ecumenic. La epoca paisiană, în care culminează aportul cultural al Bisericii, colaborează doi mitropoliți: Grigorie cel Mare al Ungro-Vlahiei și Veniamin Costache al Moldovei, iar patronajul voievodă se manifestă în deosebi prin pasiunea acelui Moruzi, domnul dela Iași care, fermecat de perspectiva ce se deschidea țării sale, a mutat aproape cu forța pe starețul

Paisie din strâmta văgăună a Secului în larga vatră a Neamțului, pentru a întemeia acolo marele focar de viață spirituală, care a fost.

În ce privește al doilea împrumut cultural, adică cel din Apusul modern, el nu are nici omogenitatea spirituală și nici valoarea înaltă a celui dintâiu. Biserica alegea cărțile de tradus după concepția creștină și în vedere desăvârșirii spirituale, pe câtă vreme acum alegerea rămâne la bunul plac individual și de aceea cărțile traduse sunt de o eterogenitate care desorientează și de o valoare atât de inegală încât unele tălmăciri constituie adevărate crime împotriva spiritului.

Ce atitudine are Suveranul față de cultura împrumutată?

În ce privește împrumutul creștin, de valoare ecumenică sau universală, răspunsul e categoric dat prin cea mai mare faptă culturală dela războiul încoace, care e noua tălmăcire a Bibliei, patronată de Majestatea Sa. În ce privește însă împrumutul din cultura modernă străină, Regele are o atitudine critică. Bine înțeles, nu poate fi vorba de o respingere sau de o ignorare principială a ceea ce se gândește sau se scrie dincolo de graniță. Circulația bunurilor spirituale e o necesitate indiscutabilă. Dar în calea ei se ridică o problemă, ce poate fi formulată astfel: să ne restrângem la o simplă imitație a culturilor străine sau să accentuăm asimilarea numai a ceea ce convine stimulării creației autohtone? Regele s'a rostit nu odată în această chestiune și răspunsul preconizează un filtru critic, prin care trebuiesc trecute și selectate împrumuturile :

„De sigur, zice Suveranul, nici inimile, nici urechile celor conștienți nu trebuie să rămână încuiate progresului real al umanității, ori din ce colț al lumii ar veni el. Dar acest progres nu trebuie să fie în viața națională un import sau o pastişare de pură formă, ci o adaptare reală la vechea tradiție a poporului, în căldura arzătoare a adevăratului patriotism“.

Tradiția este modul de a se manifesta în istorie al neamului românesc, mod din care putem lămuri linia destinului de mâine. Această tradiție sau acest mod de a fi național e unitatea de măsură pusă în fața culturilor străine pentru a fi asimilate în organismul nostru sufletesc.

SUVERANUL ȘI CULTURA AUTOHTONĂ

Dar nu împrumuturile de felul acesta constituie esența și idealul culturii naționale, și cu aceasta venim la concepția ei propriu zisă, așa cum reiese din gândul regal. Ori de câte ori vrea să afirme necesitatea originalității noastre imprimată în plâsmuirile superioare, Suveranul pune conceptul de cultură autohtonă în opoziție cu acela al culturii de import :

„Cultura noastră nu trebuie să fie numai de import, ci și produsul acestui neam, sprijinită pe trecutul nostru și pe infinitele mijloace ale țării, prelucrate cu mijloacele pe care ni le pun la îndemână mințile luminate ori de unde ar veni ele“. Căci zice cu alt prilej Suveranul: „O țară nu poate trăi fără cultură, fără o cultură proprie“.

Prin urmare, adâncind credincios gândul regal, o cultură națională, dincolo de împrumuturile streine selecționate, e totalitatea creațiilor literare, artistice, filosofice și științifice, născute din originalitatea geniului propriu al neamului nostru. Acesta e idealul pe care îl afirmă Capul statului ca etapă culminantă în dezvoltarea istorică a României. Acesta trebuie să fie însuși destinul viitor al statului românesc. Toate forțele lui, economice, militare și politice, culminează cu necesitate în creația culturală proprie, prin care trebuie să ne afirmăm în lume și în istorie personalitatea etnică.

Supremul crez al domniei Regelui Carol II stă în aportul viitor al originalității românești la patrimoniul universal al culturii umane. Un dinamism al creației, care să stârnească toate puterile plăsmuitoare, ce-au zăcut în adâncul neamului nostru, — iată cum vede Regele destinul afirmativ al României!

Ideea aceasta capătă în cugetarea regală dimensiunile celei mai înalte misiuni naționale. E bine să o amintim în cuvintele cu care a fost înveșmântată:

La 25 Mai 1931, în Academia Română: „Oricât de mare ar fi bogăția materială a unei țări — spunea Suveranul — și oricât de tare ar fi puterea ei armată, în fața istoriei omeniești acea țară nu va avea nici o însemnătate dacă nu va aduce lumii aportul ei literar, artistic și științific“.

La 3 Noembrie 1931, tot în Academia Română: „Eu nu pot concepe că o țară poate să însemneze ceva, oricât de mare ar fi puterea ei armată, dacă nu-și sporește până la extrem patrimoniul intelectual. Numai prin acest aport adus tezaurului cultural al omenirii, o națiune poate rămânea înscrisă pentru totdeauna în istoria civilizației. Intelectualitatea română are datoria imperioasă de a se pune pe muncă și de a-și pregăti armele, astfel ca, în ziua când mijloacele ne vor permite — și Eu văd această zi apropiindu-se — să ducem lupta cea mare și sănătoasă pentru lumina minților și a sufletelor și pentru ca să ne cucerim un loc de frunte în lumea înaltelor sfere intelectuale ale omenirii“.

La 8 Septembrie 1933, la serbările Astei din Brașov: „Astăzi, când neamul nostru este independent și puternic, — și văd cu bucurie atâta îndemn și atâta suflet — avem datoria să ajungem — și Eu am convingerea că vom putea sta într-o zi — în capul națiunilor civilizate“.

Tot astfel, la Universitatea din Cluj, acelaș crez de foc se rostea: „Doresc (ca această Universitate) să devină, grație concursului D-voastră (al profesorilor) un focar de știință mondială, demnă de originile poporului Meu. Atâtea energii și atâtea virtuți a arătat poporul nostru, încât această dorință nu se poate să nu se îndeplinească“.

Cel care vorbește ca marii vizionari ai neamului nostru e șeful statului. Cugetarea lui e cugetarea noastră; și în dimensiunile ei maxime, e turnată întreaga noastră sete și toată voința noastră de universalitate. Ca scriitor, căruia nu mi-au fost niciodată streine aspirațiile rasei mele, îmi iau îngăduiala să-l iubesc pur și simplu pe omul acesta care, depe tronul țării, știe să proiecteze astfel în largul lumii visul de mărire al tuturor apostolilor românismului.

De altfel, nu numai prin exemplele voievodale, prin care se integrează în tradiție și nu numai prin această identitate a credinței, prin care se integrează în viitorul românesc, dar prin toată acea stihie imponderabilă, care vibrează în cuvântul Său și se comunică, simți în Rege omul acestui pământ. Carol I a făcut enorm pentru ridicarea statului, dar între personalitatea Sa și țară intuiești legătura, care vine din obligația morală, din imperativul categoric al adopțiunii, am putea spune; pe câtă vreme la Carol II procesul acestei legături s'a strămutat din afară înlăuntrul inimii, de unde izvorăște spontan și familiar, cald de toată intimitatea dintre insul regal și comunitatea românească. Când spune „țara Mea“, știi bine că n'are altă țară; când spune „neamul nostru“, simți că o spune ca unul dintre noi, precum tot așa îl simțim când declară de atâtea ori la investirea chiriarhilor: „M'am bucurat ca fiu credincios al Bisericii strămoșești“. Și tot astfel, când, oferind cârja unui episcop, îi amintește că a fost preot militar în marele războiu de întregire:

„Ești crescut în acest frumos crez, care a mânat toată generația noastră: unirea tuturor Românilor într-o singură țară! — un crez care a fost îndemnul nostru, care a

făcut parte din ființa noastră a tuturor“. Marele secret al crezului de cultură, pe care îl înscrie în fruntea statului, stă în faptul că Regele îl scoate din însăși inima românismului.

SUVERANUL ȘI PRIMATUL CREAȚIEI CULTURALE

Cu domnia Majestății Sale, cultura s'a întronat ca una din marile probleme de stat. E un fenomen cu totul nou, pe care îl vom înțelege mai bine, dacă în complexul termenului de cultură vom distinge mai departe, alte două procese deosebite. În înțelesul ei prim, cultura e un proces de creație și aceasta am înțeles-o când am definit-o ca totalitate a creațiilor literare, artistice, filosofice și științifice, născute din geniul propriu al neamului. Dar în al doilea moment, prin cultură trebuie să înțelegem procesul de difuzare, pentru asimilare, a bunurilor spirituale create în primul moment. Avem, deci, de o parte elita creatoare de cultură: scriitorii, pictorii, sculptorii, compozitorii, arhitecții, filosofii și savanții, iar de altă parte mulțimea națională, care asimilează bunurile culturii. E oare o taină că statul nostru de până ieri a pus accentul principal al grijilor lui aproape numai pe procesul de difuzare și asimilare a culturii? Invățământul public de toate gradele, cele câteva teatre și opere, cele câteva muzee, iată instrumentele de difuzare și asimilare a culturii, care singure s'au bucurat de grija statului. Aceste instrumente odată existente însă, procesul creației se impune ca moment principal al culturii. Căci ce vom difuza până în adâncul sufletului național pentru asimilare, dacă ne lipsește creația superioară de valori, pe care nu ne-o poate da decât elita cugetătoare și plăsmuitoare a neamului? Cu toate acestea, în statul nostru de până ieri, creația culturală nu s'a bucurat de nicio atenție, poezii, artiștii și gânditorii neamului ducând o viață de paria, la periferia statului, neluați în seamă decât după moarte. Actul într'adevăr revoluționar, pe care l-a săvârșit Regele, este întronarea procesului de creație culturală ca problemă principală de stat. Inexistentă mai înainte în preocupările oficiale, elita gânditoare și plăsmuitoare se bucură de acum încolo de o sollicitudine specială din partea statului. Căci întregul aport de lumină la patrimoniul culturii omenesti, aport prin care putem cuceri titlul de nobleță și de perenitate printre popoare cade pe umerii geniului etnic, prin care ne putem lua la întrecere cu ele. Dacă locul sub soare se cucerește prin vitejia războiului, locul în zona gloriei și a nemuririi culturale se câștigă prin lupta genilor creatoare. Și tot astfel, înlăuntrul țării, aceste genii dau măsura supremă a nivelului spiritual, la care trebuie să ridicăm mulțimile. Procesul asimilării culturale nu e un proces de nivelare în jos după măsura mulțimii, ci unul de nivelare în sus după măsura geniului. De aceea, în opera de culturalizare, vorbim de ridicarea masselor, iar nu de coborîrea elitelor. Căci într'adevăr, asimilarea însemnează transformarea mulțimii după chipul și asemănarea genilor, ridicate din mijlocul lor pentru a le arăta măsura ideii până unde se poate desvolta și îmbunătăți sufletul național.

VOIEVODUL CULTURII

Meritul excepțional al Regelui ca șef de stat e că a înțeles să îmbrățișeze deopotrivă cultura sub amândouă aceste aspecte ale ei, de creație și difuzare. În acest îndoit înțeles, își arogă nobilul privilegiu de „ocrotitor al culturii“, de „director superior al acestei mișcări“ și, în sfârșit, de „Voievod al culturii“. Fundațiile, pe care le-a

întemeiat, oglindesc real grija pentru elite prin editarea cărților și grija pentru mulțime prin căminurile culturale și toate instituțiile anexe chemate la truda de ridicare și regenerare a poporului. „Năzuința mea cea mai mare este, de a duce cu toată energia lupta pentruca acest țel să se îndeplinească“. Iar când Universitatea din Cernăuți l-a proclamat doctor *honoris causa*, a mărturisit din nou:

„Pentru Mine personal, care Mi-am făcut din întărirea culturală a patriei mele o credință, distincția ce mi-ați conferit va fi veșnic un imbold la o mai stăruitoare muncă pentru cultură, acest factor fără de care un neam nu are dreptul să trăiască“.

În psihologia regală, această problemă de stat e tot una cu o sarcină personală. Comandament obiectiv în proiecțiunea ei oficială, ea e o arzătoare pasiune dominantă în forul subiectiv al Regelui.

SUVERANUL ȘI SCRITORII

Dintre toate formele de cultură însă, pasiunea Majestății Sale îmbrățișează cu deosebire cartea. Cartea și pe scriitorii ei. E profund mișcător să auzim că acești paria de ieri ai societății românești sunt proclamați astăzi „prieteni“ Regelui. „Această prietenie, prin care sunt legat — și personal și ca Suveran, — de aceia cari sunt chemați să răspândească cultura în popor, este o legătură care... dăinuiește de mai bine de 20 de ani. Mi-au rămas adânc întipărite în suflet și în minte acele șezători, la care erau chemați scriitorii ca să arate ceace au publicat nou. Acel grup, care se întrunise atunci în Palatul din Calea Victoriei și din sânul căruia astăzi, din nenorocire, mulți au dispărut, sunt sigur că a fost un prețios îndemn la munca scriitorilor români. Asupra sufletului meu însă, a avut un adânc efect, căci prin legăturile personale, ce s'au putut încheia atunci, am învățat să iubesc, nu numai ca protector, dar și ca om pe scriitori. Și din această legătură sufletească, din această dragoste, a izvorât în mare parte gândul și hotărârea mea de a proteja și încuraja oriunde cultura românească“. Și cu alt prilej, aceeași mărturisire: „Sprijinindu-mă pe sufletul, pe dragostea de țară, pe întreaga năzuință de înai bine a scriitorilor patriei mele, am pășit la lupta de ridicare a culturii neamului românesc“.

Consecvent cu această pasiune, pentru ei a instituit marea editură a Fundației, pentru ei marile premii anuale, pentru ei a pus la dispoziție vila regală dela Bușteni, pentru ei a făcut legea pensiunii de stat, la bătrânețe, pentru ei acea apariție cu totul nouă în viața românească, sărbătoarea anuală a cărții, când Suveranul se coboară voios și fără protocol în mijlocul acestor „prieteni“.

DINASTIA INTELECTUALĂ

Astăzi, nimic nu pare mai firesc decât ca aristocrația sângelui să agreeze aristocrația spiritului, reprezentată de acești superbi golani ai neamului. În Dinastia noastră însă nu e vorba numai de un simplu patronaj, născut din conștiința continuității istorice în stat. În sânul ei, cartea e o pasiune asimilatoare, dar și o pasiune creatoare. Carmen Sylva, ale cărei poesii, magistral tălmăcite de George Coșbuc, ar trebui reeditate, e o fecundă făuritoare de cărți și totdeodată o evlavioasă miniaturistă în stilul artiștilor medievali. Cultul cărții a dus-o la cultul sfintei Evanghelii. Frumosul exemplar, scris și împodobit de mâna-i augustă, omagiu smerit adus Mântuitorului, străjue lângă mormântul dela Argeș. Carol I, patronul atent al dicționarului limbii

românești, este el însuși scriitorul sobru de impresii de călătorie și de memorii politice. Puternica personalitate a Reginei Maria închină o mare parte din excepționala-i energie cărților, dintre care strălucește acea magnifică evocare a pământului și a duhului românesc, care e „Țara mea“. Regele Ferdinand, așa cum îl portretizează principesa Marta Bibescu, lăuntric și religios, iubia cu pasiune îndelunga meditare a cărților și avea minunatul dar al improvizației în discursuri, dar transmis cu atâta amplexare în oratoria Lui. Principesele Elisabeta și Ileana au publicat, în prima tinerețe, cea dintâiu povestiri, cea de a doua articole de spirit constructiv. Cărturăria e o îndeletnicire a sângelui nostru regal.

Iubirea Lui pentru ea este o moștenire familiară, care și-a descoperit afinitățile în tradiția vovodală a culturii noastre istorice. Pe când era Prinț Moștenitor, întâia grijă publică a manifestat-o pentru carte. Mai târziu, în izolarea vilei dela Neuilly, de lângă Paris, când multe prietenii dispăruseră, ca toate simulacrele efemere ale pământului, supremele mângâieri morale se desfăceau din rafturile de cărți, singurele armate de pază ale viitorului Rege. Am înțeles atunci câtă putere de îmbărbătare se cuprinde în filele ce nu te pot înșela niciodată, fiindcă nu spun altceva decât ceea ce e scris negru pe alb. Și sunt convins că singurii prieteni reali ai unui Rege sunt cărțile.

E parcă un sentiment de recunoștință în cultul instituit de Rege pentru carte. Nimeni n'a glorificat-o cu emoție mai concentrată.

„Cartea — zice Suveranul — este acel motor de viață, acel mare îndrumător spre fapte care, din frageda copilărie, până la adânci bătrânețe, este un tovarăș neprețuit al omului. Dela copilul mic, care răsfoiește — adesea rupându-le — foile, și pe care nu-l atrag decât pozele, până la adolescentul purtat de ritmul poeziei, și până la omul matur, care citește ca să-și întărească sufletul, cartea reprezintă întreaga desfășurare a vieții omenești“.

De aceea, în gândirea regală, dintre toate formele de cultură, ea trece ca primul instrument de ridicare a poporului la nivelul superior al elitelor creatoare. Nimeni n'a văzut la noi problema răspândirii cărții mai just ca Suveranul. „Este trist ca la un popor de 17 milioane de suflete, — zicea în 1931 — să se găsească abia 5—6000 de cetitori. Aceasta arată clar ce enorm teren de muncă avem încă înaintea noastră“.

SUVERANUL ȘI MORALITATEA ARTEI

Dar această prezentare a concepției Regelui despre cultură n'ar fi deplină dacă am trece cu vederea problema moralității în artă, pe care și-o pune în strânsă legătură cu răspândirea cărții. Ea revine de multe ori în discursurile Suveranului. E de observat că, în ce privește procesul creației, Majestatea Sa e împotriva împietării asupra libertății de gândire a scriitorului și declară că, pe acest teren, chestiunea artei pentru morală sau a artei pentru artă e o „eternă controversă“, care rămâne să se rezolve în conștiința fiecărui artist. Dar în ce privește procesul răspândirii și asimilării de către marele public, problema moralității ia un aspect acut. „Moralitatea și influența unei cărți nu pot fi aceleași asupra fiecărei mentalități și asupra fiecărui strat social, — zice Suveranul. Acela care are sufletul mai oțelit, acela care are mintea mai clară, acela care are o mai mare doză de intelectualitate și de cunoștințe, acela nu poate fi pervertit: alții, poate că da“. Tocmai din această pricină, concluzia care se impune e formulată în modul următor: „In privința răspândirii cărții, avem o datorie:

fără să fim moraliști excesivi, suntem datori să încurajăm în primul rând cărțile care pot sluji la ridicarea morală a poporului“.

Suveranul e în această privință pentru autoritatea de stat „care să vegheze și să stabilească linia de demarcație“. Și mai departe, se declară gata să instituie un impozit greu pe cărțile imorale și să degreveze cartea cea bună, care trebuie să circule în mâinile tuturor.

Cu aceasta, am putut rotunji, cred, aproape în întregimea ei concepția Regelui despre cultură și despre rolul ei ca fază culminantă în dezvoltarea României. Dintre toate gândurile înalte, care împlinesc această concepție, accentul principal cade pe creația culturală originală, pe care Suveranul o vrea deslănțuită în forme maxime spre afirmarea geniului nostru etnic în lume, și tot pe acelaș plan stă cartea, ca primă unealtă de regenerare a poporului.

ELOGIUL CĂRȚII

Intr'adevăr, la începutul fiecărei culturi stă cartea. Prin carte s'a descoperit Cuvântul lui Dumnezeu în lume, și Biblia, care e cugetarea lui, stă la temelia oricărei mari culturi. Cartea reprezintă suprema culme la care se poate sui gândul omenesc. Ea este, în acelaș timp, omul trăit și omul imaginat. Dorim să cunoaștem cum suntem? Ne privim în carte ca într'o oglindă. Dorim să știm cum am putea să fim sau să nu fim? Ne lămurim din carte. Dintre toate vehiculele culturii, cartea e aceea în care se revarsă mai întregă ființa umană cu tot ce se cuprinde între cele două limite, nașterea și moartea, și între cele două tendințe: a binelui și a răului. Pictura îl exprimă pe om parțial; muzica îl exprimă în mod vag; sculptura îl încremenește într'un moment. Singură cartea îl poate reda întreg — și așa cum este și așa cum ar trebui să fie. De aceea rămâne ea unealta cea mai puternică de comunicare a sufletului omenesc.

Prin carte, eu cel de azi, pot să stau de vorbă când vreau cu Plato; prin ea pot să-l ascult cum cântă pe Homer și pe Virgiliu, ca un Grec din Elada eroică sau ca un Roman din vremea divului Octavian August; prin carte îl aud încă vorbind depe amvonul bizantin pe Ioan Gură-de-Aur, și-l văd cum evoluiază ca un arhangel până în tainele cerului pe Dionisie Areopagitul; prin carte mă transpun cu Milton în paradisul pierdut, iar cu Dante în cel viitor; prin carte văd pe Goethe cum îmbrățișează gigantic universul. Și ceea ce e într'adevăr minunea tuturor minunilor, prin carte pot să mă preschimb în sărman pescar galilean și să mă cutremur de însuși glasul lui Dumnezeu, rostit prin gura lui Hristos în Evanghelie.

O bibliotecă e rezumatul veacurilor și murmurul ideal al omenirii întregi, e suspinul și bucuria ei spuse la urechea lui Dumnezeu. Geniile pământului nu există în bezna nopții și nici în peșterile codrilor, ci între scoarțele cărților.

Educația fără carte nu se poate concepe. În câteva ceasuri de concentrare, ea te ridică din mediocritate la nivelul amețitor al geniului. Popularizarea marilor idei înseamnă nu coborârea lor, ci ridicarea mulțimii până la lumina cea mai înaltă, pe care au putut s'o vadă, dincolo de această lume, eroii gândului. Prin carte, educația devine participarea tuturor la împărăția geniului.

Este evident, prin urmare, că nivelul spiritual al unui neam se măsoară în primul rând după cărțile, pe care le iubesc mulțimile lui. Dar noi nu vom ajunge un popor mare decât atunci când vom avea prin cărți o culme ideală, către care să nă-

zuiască sufletul tuturor. Altă misiune a culturii nu poate să fie. Este adevărat că epoca modernă, prin invenția tiparului și printr'o sumă de alte împrejurări, a depreciat cartea, ispitind pe scriitor să vadă în ea o marfă, pe care o vinde ca să poată trăi. Aspectul culturii de astăzi e cu totul altul decât cel de ieri. În vitrină, cartea genială e strivită de o mie de mediocrități și prostii. Setea de glorie și de câștig a scriitorului răstoarnă marea menire a educației, coborând adeseori cartea la nivelul gustului vulgar în loc să ridice poporul până la ea. Regele vede foarte bine când cere instituirea unei autorități care să aleagă între cărțile bune și cărțile imunde. Și a văzut și mai adânc atunci când a spus că moralitatea în artă se reduce la o problemă de conștiință a scriitorului. Avem cărțile după chipul și asemănarea autorilor lor. În ultim termen deci, astăzi când Monarhul proclamă ca un vizionar epoca de înflorire culturală, problema implică și conștiința și pregătirea creatorilor. Dacă mulțimile caută în ei măsurile ideale către care să se înalțe, ei înșiși, poezii, artiștii, filosofii și savanții, trebuie să-și caute mai presus de ei măsura și modelul frumuseții și al cugetării. Dar dincolo de geniu nu există decât Dumnezeu. Și astfel problema formării elitelor, chemate să ne dea o cultură grea de puterile regenerării, e o problemă de încreștinare a sufletului lor și a spiritului lor creator. Geniile în această lume sunt singurii oameni, cari imită în plâsmuirile lor actul creației lui Dumnezeu. Ei nu au și nu pot avea un alt model decât pe Dumnezeu, creatorul lumii. Problema unei creații culturale românești, de însemnătate epocală, cum o visează Regele țării, e strâns legată de împrietenirea geniului plâsmuitor cu Dumnezeu. E o cinste unică să fii proclamat de pe tronul țării prietenul Regelui. Dar Regele, proclamându-te astfel, cere o cultură de înaltă substanță morală și totdeodată, ca fiu credincios al Bisericii strămoșești, a repus în circulație Cuvântul lui Dumnezeu. În marele program de regenerare a neamului nostru, Biblia devine din nou ceea ce a fost în trecut, adică fundamentul culturii naționale. Atunci când „prietenii“ Regelui vor deveni, prin ea, prietenii lui Dumnezeu, prin noua cultură românească va trece într'adevăr suflul marilor inspirații, ce ridică pe om până la cer.

NEAM VOEVODAL

DE

RADU GYR

Sună din trâmbiți îngerii vestitori,
Impărătescul Neam să se adune,
Și, limpezit în marea rugăciune,
Să se cuminece cu aurori.

Vin, luminând, arhanghelii bălai:
La porți domnești de veac și de ursită
Ca 'n zi de Sfântul-Gheorghe pun răchită
Și prour pădureț adus din Rai...

Și 'n ceasul bizantinei liturghii,
Toți sfinții din icoane 'nvie iară
Și merg, din nou, cu stelele, prin Țară,
Strângând la piept Rusalii și Florii.

Din toate răstignirile de ieri
Se 'nalță Neamul ca un vârf de munte
Și, dârz, cu mirul soarelui pe frunte,
Increzător se reazimă de cer.

În marele de mâine Răsărit,
Îl văd străfulgerând subt zodii sfinte
Cuminecat prin cnejii din morminte
Și cu anafură de jertfe 'mpărtașit!

ORTODOXIA, MODUL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI.

DE

D. STĂNILOAE

Încă de a doua zi după realizarea idealului de întregire națională, după care au suspinat moșii și strămoșii noștri și care a dat un sens vieții lor și o nobilă putere de luptă, s'a ivit în mintea spiritelor de elită ale neamului nostru întrebarea: care va trebui să fie de aci înainte idealul nostru național, idealul permanent care să atragă cu forță magnetică sforțările noastre tot înainte și tot mai sus în direcția lui, căci cert este că un neam nu poate trăi fără un ideal care să trezească toate latentele ascunse în însușirile lui și să le înmănușeze într'o forță unitară, uriașă și conștientă.

Biologia, satisfacerea de azi pe mâne a necesităților de existență trupească, nu poate fi un ideal care să încălzească până la capacitatea de abnegație și de sacrificiu puterile unui popor, chiar când se concepe ca o țintă comună pentru toată colectivitatea națională. O bunăstare economică, oricât este de necesară — și noi ca popor sărac, atâtea veacuri înlăturat dela împărțirea bunurilor materiale, simțim aceasta cu o deosebită intensitate, — nu poate fi totuși decât un mijloc spre ideal, nu un ideal în sine. Un ideal național nu se poate cugeta decât în linie spirituală, ultima rațiune de-a fi a unui neam nu poate fi de cât în progresele și realizările înfăptuite de spiritul său, în ordinea spirituală. Chiar când se străduiește după îmbunătățiri de ordin material, nu trebuie să o facă într'o manieră opusă spiritului și moralei. Asupra acestui punct în teorie e de acord toată lumea deși în practică prea adesea silințele noastre, după războiu, au fost dirijate exclusiv de ținte materiale, urmărite cu disprețul normelor și idealurilor spirituale.

Cauza credem că trebuie căutată și în faptul că deși problema s'a pus de acum 20 ani, nu s'a cristalizat încă în conștiința românească, spre care anume ideal pe plan spiritual trebuie să conveargă toate actele și strădaniile noastre. Intre mulți sori cari ispitesc această conștiință nu s'a ridicat unul mai presus de toți care să domine, să do-

gorească, să cucerească toată dragostea și toate elanurile sufletului românesc. Dovadă e faptul că în revistele noastre se discută încă de pildă dacă suntem mai mult latini sau mai mult daci și dacă trebuie să dezvoltăm mai mult latinitatea sau dacismul din noi.

Idealul acesta însă nu poate fi decât unul care este indicat de legea de viață cea mai înaltă a etnicului nostru, de modul esențial al spiritualității românești. Voi încerca în cele următoare să desprind și să lămuresc această lege

Știința a redus multiplicitatea entităților din natură la câteva clase, între cari există o anumită legătură. Jos de tot este lumea atomară a celor nouăzeci și ceva de elemente. În interiorul atomului există o mișcare circulară a electronilor în jurul protonului, care se efectuează — cum a constatat fizica mai nouă, în special prin teoria quantelor — după legi cu totul deosebite de cele din lumea mare, formulate de Newton. Și în atomul fiecărui element e un alt fel de mișcare interioară.

Atomi din diferite elemente constituiesc prin uniune între ei moleculele, adică unitățile ultime ale diferitelor materii: apă, aer, carbon, sare etc. Ce s'a petrecut aci? Mișcările caracteristice din interiorul atomilor componenți s'au modificat? Nu, căci atunci înșiși atomii respectivi și-ar fi pierdut existența. Fără să se modifice deci în interiorul lor, în legea ființii lor, au fost adunați și ridicați într'o unitate superioară, a cărei lege de viață este totuși alta decât cea a atomilor componenți. În molecula unei materii există deci deodată felurile de mișcări particulare ale părților componente și felul de mișcare superior al întregului. A apărut aci un nou *principiu de unitate* și o nouă *lege de viață*. Principiul cel nou de unitate dictează *legea cea mai înaltă de viață* din noua formă de entitate. Această entitate nu e nici numai o colecțiune de părți componente, căci atunci n'ar exista pe deasupra lor ca o individualitate unitară cu o lege superioară de viață, dar nu e nici un întreg nediferențiat, ci are caracterul unui organism, adică e și multiplicitate dar și unitate.

O clasă mai înaltă de entități, cu o mai mare bogăție de părți componente, este organismul vegetal. În el sunt adunate și înălțate într'o unitate superioară o mulțime variată de celule cari constau din moleculele mai multor materii, acestea fiind la rândul lor unități ce cuprind mai multe feluri de atomi. Deci avem aci o clădire cu patru etaje. Variatele mișcări din mulțimea felurită a atomilor rămân netulburate, deasemenea originalitatea de viață a diferitelor categorii de molecule, netulburate funcționează și-și păstrează originalitatea lor și diferitele feluri de celule. Dar legea de viață a întregului e alta decât a tuturor felurilor de părți componente. E o lege superioară tuturor, e legea cea mai înaltă din noul organism, care e expresia nu a unei sau a altei părți componente, ci a întregului, a individualității organismului, care nu e o simplă adunare de părți.

Ce-a făcut ca o înlănțuire de molecule să dea o celulă, deci o unitate nouă și o nouă lege de viață? Numai moleculele componente n'o pot explica. A intervenit aci un factor nou de creație, care a sintetizat părțile creind condiții transformate de viață, altele decât cele proprii ale părților.

Acelaș lucru se petrece cu regnul animalelor unde complexitatea e și mai mare. Iar pe o treaptă mai înaltă stă omul, în care în complexitatea constituției animalice tronează ca un principiu superior de unitate, spiritul. Legea de viață cea mai înaltă a omului nu e mișcarea intraatomară — în acest caz n'ar fi nicio unitate în viața lui, — nici diferitele mișcări moleculare sau celulare, nici variatele funcțiuni fiziologice și instincte animalice, ci este o lege care se boltește deasupra tuturor, se folosește de toate, dar le și transcende: este mișcarea spre un ideal unitar potrivit spiritului. (Am folosit pentru această schemă impunătoarea carte a teologului anglican Lionel Spencer

Thornton: The Incarnate Lord — Domnul întrupat, — Londra 1928, unde viziunea aceasta a universului e prezentată pe larg).

Cred că această lege generală ce stăpânește toate făpturile domină și lumea entităților și a sintezelor biologic-spirituale cari sunt națiunile.

Neamul românesc este o sinteză biologic-spirituală a mai multor părți cari au intrat în compoziția lui. Cele mai principale sunt: elementul dac, elementul latin și creștinismul ortodox.

Dar este o sinteză nouă, o individualitate proprie, cu un principiu de unitate deosebit de toate părțile componente. Legea cea mai înaltă de viață a neamului nostru, legea care îl exprimă ca ceace este el în chip propriu, este aceea pe care o trăește ca întreg, nu care e proprie vreunui din părțile lui. Caracteristicile elementelor componente sunt străbătute de un timbru nou, unitar, de timbrul individualității noi care este *românitatea*. Deci putem spune că legea cea mai înaltă de viață a neamului nostru este *românitatea*.

O individualitate care nu trăește după legea care o exprimă ca întreg, ca individualitate respectivă, ci lasă să fie copleșită de legea de viață a vreunui element component, a vreunei unități subsumate, merge, firește spre disoluție. Precum omul care nu mai trăește după legea spiritului care este legea supremă a omului ca întreg, a omului ca om, ci dă preponderanță pornirilor vreunei părți componente subalterne, promovează o hipertrofie unilaterală a pornirilor acelei părți și cade în complexe psihologice cari duc spre desintegrarea individualității sale adevărate (op. ct. 63), la fel neamul care permite dezvoltarea exagerată a caracteristicii vreunui element component al său, e periclitat să-și piardă individualitatea, nu numai prin faptul că nu o mai activează ca atare, ci prin faptul că permițând acelui element o dezvoltare exagerată produce reacțiunea tot exagerată a altor elemente și peste tot se produce un dezechilibru, o tulburare a sintezei și a fizionomiei sale precizate.

Socotim, de aceea, naive toate lozincile cari cer, unele să trăim după legea elementului dacic din noi, altele după a celui romanic, să promovăm fie substratul dacic fie suprastructura romană. Judecata logică și bunul simț comun, ca și poruncile realității, cer să trăim după legea individualității noastre naționale, adică românește. Nu romanitatea, nu dacismul, ci românitatea: cu tot ce cuprinde ea, aceasta este legea cea mai înaltă prin care ne menținem și ne îndeplinim misiunea noastră. Idealul nostru, exprimat în linii mari, este: să ne menținem și să desfășurăm în toată plenitudinea însușirile *românității*.

Dacă procesul de naștere a unor individualități personale și etnice noi prin sintetizarea unor elemente anterioare și prin apariția unor noi principii de unitate, e opera lui Dumnezeu — cum desigur că este — atunci noi n'avem voie să destrămăm aceste entități și să dăm înapoi un proces realizat cu voia lui Dumnezeu. A destrăma individualitatea personală, e aproape un act deucidere.

Și aceasta se poate întâmpla fie prin promovarea tendințelor biologice din organismul național pe primul plan, fie prin promovarea unei note parțiale din întregul unitar care formează spiritualitatea etnică.

Dar se cade să precizăm cum putem promova individualitatea etnică a românismului?

Privind clasele de entități naturale, vedem că fiecare există pentru o clasă superioară, pentru a se înălța pe temelia ei etajul uneia mai înalte. Toate clasele inferioare — atom, moleculă, celulă, vegetal, animal — au un sens raportat la o direcție ascendentă și în același timp transcendentă, pentru că fiecare e făcută pentru o clasă

de entități superioare, dar acestea nu pot fi produse de cele inferioare. Toate servesc ca bază de viață pentru spiritul omenesc.

Este acum spiritul omenesc o entitate în care nu se manifestă nici o relație cu un plan superior? Este o entitate care trăește din sine și pentru sine, cu ferestrele închise spre o ordine superioară? Experiența — care este cea mai directă pe care o putem face ca oameni — ne spune tocmai contrarul. Spiritul omenesc — mintea, voința, năzuința — e tot ceace poate fi mai pornit spre o comunicare cu o ordine superioară. Spiritul omenesc nu poate renunța, decât cu prețul vieții sale, la cunoașterea adevărului, la autodepășirea continuă spre o stare morală superioară. Și omul nu se mulțumește cu un adevăr relativ și cu valori morale trecătoare. El tinde după adevărul absolut, care e pentru toate timpurile și pentru toți oamenii adevăr, după o desăvârșire morală care să fie recunoscută ca atare în toate timpurile și de toți oamenii. El năzuește cu alte cuvinte după o ordine spirituală eternă. Și năzuința aceasta nu e în funcție de voința lui, de arbitrarul lui. E un impuls mai puternic decât voința. Ființa lui e așa făcută. Și cine a făcut-o așa, roabă a ordinei eterne, dacă nu însăși acea ordine? Ordinea aceea exercită o forță de atracție asupra ființei omenesti, și-a înfipt cârligele în ființa noastră, prin impulsul nostru după adevăr, prin conștiința morală care ne domină. Dacă mergem în direcția în care ne atrage ne simțim bine și progresăm, dacă nu, sângerăm și ne destrămăm.

Faptul că și omul — cea mai înaltă entitate pământească — este făcut pentru a fi în relație cu ceva superior lui, nu însemnează că ființa lui stă, după asemănarea claselor inferioare, la temelia unor noi individualități superioare lui. Scopul ordinei eterne, care a creat și a orânduit lumea, a fost ca s'o întocmească astfel încât să poată apare în ea un vârf, o față personală și spirituală cu care să comunice ca cu reprezentanta întregii lumi create. Această față a lumii, cu care poate comunica ordinea eternă, este omul. Ținta întocmirii lumii, a fost persoana creată vizibilă, omul.

Omul e destinat însă să se desvolte ca om, prin comuniunea cu ordinea eternă, până la asemănarea cât mai deplină cu această ordine: înaintea lui stă perspectiva unui progres spiritual ale cărui limite nici nu ni le putem închipui.

Ordinea aceasta a apărut ca sistem de valori de sine stătătoare numai rațiunii filosofice din timpurile anterioare. Creștinismului ca și oricărei religii, ele i-au apărut ca atribute și manifestări ale unei persoane absolute. Astăzi se apropie de acest punct de vedere și filosofia. Dacă ținta universului creat este apariția omului ca persoană, singură această calitate dând putința comunicării cu ordinea eternă, — se înțelege că acea ordine trebuie să aibă și ea un caracter personal. Realizările culminante ale unui autor, nu cele inferioare, sunt acelea care exprimă mai adevărat ființa lui. Iar realizarea culminantă în ordinea creațiunii este persoana.

Se mai poate observa încă un lucru: cu cât ne ridicăm pe scara entităților create, cu cât ne apropiem de treapta pe care stă persoana omenească, vedem validându-se tot mai mult principiul individualității, al deosebirii dintre diferiții indivizi. Atomii unui element, moleculele unei materii sunt strict identice; indivizii unei specii vegetale nu mai prezintă aceeași uniformitate, dar totuși legea de viață a speciei e atotputernică; aproape același lucru se petrece în lumea animală. În clasa persoanelor omenesti însă individul nu mai e dominat exclusiv de instinctele speciei, ci urmează un drum în bună parte ales de sine în chip liber. Drumul acesta e o rezultantă a individualității sale libere, dar de o anumită originalitate, și a ordinei eterne; este rezultanta felului său propriu de relație și de colaborare cu acea ordine. Relația cu ordinea eternă constă în a descifra pretențiile ei — aceasta e cunoașterea — și a

răspunde acestor pretenții prin realizările de ordin social, moral, politic, artistic etc. Prin relația aceasta se încorporează continuu câte ceva din ordinea eternă în persoana omenească și în ordinea lumii create, prin mijlocirea acestui instrument, a acestui canal care este persoana omenească.

Și întrucât nu există persoană omenească, sau un grup înrudit de persoane omenești — neamul — prin care să se poată încorpora această ordine în multiplicitatea nesfârșită a aspectelor ei, e dată mulțimea de individualități personale și etnice pentru ca fiecare să încorporeze în sine, după structura și după posibilitățile proprii, într'un anumit fel acea ordine, corăspunzător cu una din nenumăratele posibilități și aspecte cuprinse în ea.

Precum fiecare ins crește în spirit, în însemnătate, prin relație pozitivă, prin înaintare spre plenitudine spirituală pe acea rază a ordinei eterne care-i este adecvată ființei lui, tot așa și neamurile cresc în puteri prin acel fel de comunicare activă cu ordinea eternă care le este proprie lor, care le este indicată de ființa lor originală ca întreg, care formează legea cea mai înaltă a individualității etnice.

Din acestea rezultă că idealul permanent al neamului nostru este creșterea sa spirituală — aceasta presupune desigur și o bază corespunzătoare de existență fizică — printr'un fel de relație cu ordinea valorilor eterne, determinat de individualitatea sa etnică, de românism; *printr'o comuniune românească cu Dumnezeu.*

Care este însă modul românesc de comuniune cu ordinea spirituală transcendentă? Aceasta ne-o spune istoria și ne-o spune viața actuală a poporului nostru: este ortodoxia.

De sigur că și aici sunt necesare câteva precizări. Ortodoxia e ochiul prin care privește românul spre cer și plin de lumina de acolo și-l întoarce spre lume, conducându-se după el în atitudinile și pașii săi. Și noi știm că ea este singurul ochiu corect, sănătos. Dar ochiul e al unei individualități etnice determinate, al unei unități sintetizate din mai multe elemente constitutive. Sau ochiul însuși este, pe lângă aparatul constituit după legile universale ale opticii, și o materie și o simbioză sufletească individuală. Românul întreține comuniunea cu ordinea eternă prin ortodoxie, dar românește. Ortodoxia se află aici într'o sinteză anumită, care nu strâmbă ortodoxia din punct de vedere formal, așa cum materialul și simbioza sufletească în care e îmbrăcat aparatul optic al ochiului nu strâmbă legile optice generale după cari funcționează.

Ortodoxia are o funcție esențială și chiar capitală în viața românismului. Idealul național permanent al neamului nostru nu poate fi conceput decât în legătură cu ea.

Voi arăta acum prin câteva ilustrații cum ortodoxia e un mod propriu de comunicare cu valorile eterne și de încorporare a lor în ordinea vieții pământești, un mod care a dat o anumită structură spiritului românesc, de care nu se poate desface fără primejduirea existenței sale, un mod care este în același timp superior tuturor celorlalte.

Voi arăta aceasta în comparație cu alte moduri ale comunicării cu acea ordine și mai ales cu cel catolic, pentru a scoate mai bine în relief originalitatea celui ortodox-român.

Modul ortodox corespunde în chipul cel mai deplin menirii de-a încorpora în viața noastră intimă valorile și puterile transcendente, sfințitoare, dumnezești. Aceasta se vede din multe învățături ale dogmei ortodoxe.

Amintesc aci trei din aceste învățături: ortodoxia întrebuintează ca element care se preface la sfânta cuminecătură în trupul Domnului, pânea naturală, cea de

toate zilele, catolicismul azima; ortodoxia admite ca limbă liturgică, orice graiu național, catolicismul numai limba latină nevorbită de nici un popor; ortodoxia lasă pe preot să prindă rădăcini adânci în viața societății prin întemeierea unei familii, catolicismul îl ține suspendat pe deasupra vieții omenești prin celibatul clerical.

Puterile dumnezeiești fuzionează, în concepția ortodoxă, cu realitățile naturale și esențiale ale vieții noastre, ridicându-le pe acestea într'o lumină de taină, care provoacă în noi o atitudine plină de cuviință și de respect față de ele. Viața noastră naturală, împrejurările noastre concrete se sfințesc, se îmbracă în vraja cerească, Dumnezeu ia în brațele sale universul nostru și mediul în care trăim nu mai e pur creat și profan, ci o unitate divino-creată. Nu o pastă artificială inuzitată, — azima — e învrednicită de Dumnezeu de-a fi transformată în trupul său, ci însăși pâinea noastră scumpă și esențială vieții, pe cât de comună pe atât de respectată de tot omul, pretundenți aflătoare și totuși nevulgarizată, elementul stihial al vieții, prin ființa și prin funcția ei, fiind paralela cea mai adecvată a trupului lui Iisus Hristos, elementul susținător al vieții spirituale. Nu trebuie să producem anume o substanță ce nu se află în tot locul și în toată ziua pentru a se preface în trupul Domnului, ci însăși realitatea de bază a vieții noastre pământești devine prin transfigurare, elementul divin al mântuirii. Ce cinste nu se răsfrânge din acest fapt asupra pâinii în general, toată fiind virtual destinată spre a fi trupul Domnului ! Iar cinstea aceasta a pâinii s'a filtrat din concepția ortodoxă, în sufletul românesc care consideră pâinea aproape ca pe o ființă însuflețită și misterioasă, în deosebită legătură cu Dumnezeu, față de care trebuie să te porți cu cuviință, să n'o iei în răs. Când taie românul pâinea îi face cruce și nu există om oricât de vicios sau oricât de antrenat în glume nesărate să nu se jeneze de a extinde spiritele sale și asupra pâinii. Și iată cum în felul acesta ortodoxia a sădit în firea românească o înaltă atitudine de ordin moral. Căci moralitatea nu prinde rădăcini temeinice în sufletul omului decât atunci când îl face să respecte oamenii și lumea din jurul său. Numai așa coboară omul ceva din ordinea valorilor eterne în viața sa. Iar ortodoxia care sfințește însăși lumea naturală a omului, făcând din ea un fel de mediu tainic, e mijlocul cel mai propriu de-a apropia pe om de idealurile ordinii eterne.

Aceeași virtute o manifestă ortodoxia prin faptul că folosind în cult graiul național, vorbit, coboară o putere sfințitoare în el. Ce e mai intim, mai cotidian, mai esențial vieții sufletești a omului decât graiul matern? Și precum e graiul așa e omul. Omul curat folosește cuvinte curate și le încarcă de înțelesurile curate ale sufletului său. Omul cu suflet impur alege cuvinte urâte și le murdărește și pe cele curate de înțelesurile murdare ale sufletului propriu. Cuvintele merg în suflet și cum sunt ele așa se face sufletul. Ortodoxia întrebuițând la slujbă cuvintele de fiecare zi ale omului, le purifică de sensurile impure, le încarcă cu sensuri sfinte, le îmbracă în vraja evocărilor din lumea cerească, îl pune pe om să le exprime în dispozițiile cele mai elevate ale vieții sale și omul întrebuițându-le după aceea în viața zilnică va fi influențat de aceste cuprinsuri ale lor, va avea în aceste sensuri o frână a gândurilor sale și icoane cerești de contemplație. Iisus Hristos s'a întrupat ca om pentru viață, pentru curățirea, vindecarea, îndreptarea ei, pentru bolnavii și boalele vieții, pătrunzând în regiunile modeste și firești ale ei, nu izolându-se în cine știe ce înaltă, aristocratică și artificială sferă aeriană.

Sunt prețioase considerațiile ce le face teologul catolic *Oskar Banhofer* asupra limbii omului căzut și a celui renăscut în Hristos (vezi cartea lui: *Das Geheimnis der Zeiten*, Christliche Sinndeutung der Geschichte, München, 1935). În starea primor-

dială, spune el, graiul omului oglindea Logosul dumnezeesc, ba chiar întreaga Sf. Treime. Prin căderea omului, graiul a pierdut relația cu Logosul ceresc, și prin aceasta frăgezimea și rezonanța intimă, devenind o monedă tocită, un sistem convențional al vieții sociale curente. E acel graiu al impersonalului, analizat de Martin Heidegger în „Sein und Zeit“. („Die Sprache wird zumeist zum Instrument des Man, der Uneigentlichkeit, zum umsichtig besorgenden Bereden der Dinge“ pg. 34). Prin întruparea Logosului divin, prin renașterea omului prin El, graiul își recâștigă caracterul de transparență și rezonanță spirituală și intim personală. („Das menschliche Wort und die menschliche Sprache werden in eine ganz neue Dimension hineingehoben dadurch, dass sie Zeugnis geben vom götlichen Wort nun nicht mehr in der blossen Analogie spurhafter oder bildhafter Aehnlichkeit sondern in der Analogie des Glaubens, im übernatürlichen Glaubenszeugnis, das der götlichen Offenbarung selber antwortet“ pg. 34).

Dar în ciuda acestor prea elementare adevăruri, catolicismul a luat graiului natural al omului posibilitatea de a se purifica, de a se spiritualiza.

Ca și prin azimă tot așa și prin limba latină ca exclusivă limbă liturgică, romano-catolicismul, socotind nedemne stihiiile naturale ale vieții de a primi puterile divine, crează un plan artificial pe de-asupra realității naturale, lăsând să coboare numai până acolo lumina și puterea cerească. Viața concretă rămâne ca o subterană în întunec și în impuritate. Omul o va trata ca atare. Viața lui zilnică nu se va simți stânjenită în tendințele ei pur pământești de prezența valorilor din ordinea eternă, nici străbătute de lumina de sus.

În acest punct credem că putem constata cum s'a imprimat modul ortodox de comuniune intimă cu ordinea eternă, în sufletul românesc, ca să nu mai subliniem că direcția celei mai sănătoase dezvoltări spirituale numai ortodoxia ne-o dă (Amintim că protestantismul nu are peste tot o viață liturgică în filtrul căreia să se purifice sensurile cuvintelor).

Cuvintele românești autohtone — nu neologismele — au cele mai multe pe lângă înțelesul lor pozitiv, un adaus de vraje, o aură evocatoare de realități ce depășesc geometria, fizica, biologia și psihologia lumii naturale. Cuvintele *frunză, codru, lumină, vreme, dor, slujbă, milă, pace, dar, fire*, au în viața poporului înțelesuri mai adânci decât cele definite de un naturalist sau de un psiholog. O mulțime de cuvinte din slujbele sfinte și din Scriptură împestrițează creațiunile folclorului, punând pe el o pecete de mister și de sfințenie chiar dacă se referă la momente vesele din viață cum e nunta sau culesul. Peste tot faptul de a nu avea la dispoziție decât un graiu sfințit de uzul liturgic, chiar când vrea să exprime sentimente mai șagalnice sau împunsături usturătoare, dă sufletului românesc acea atitudine de admirabilă și specifică pudoare și de exprimare ocolită și îmbunătă. Românul adevărat nu e vulgar nici când vorbește de dragoste, nici când ironizează în strigături și anecdote. Vulgaritatea în cântări, în poezie, în dans e de origine orășenească, deci apuseană. Ortodoxia s'a dovedit și în această privință ca cea mai perfectă pedagogă a sufletului românesc.

Aceeași difuzare a elementului transcendent în intimitatea naturii create se arată în sfârșit și în faptul că preotul ortodox are o familie și prin aceasta rădăcini ramificate în viața socială. El sfințește și ridică la treapta cea mai înaltă, funcția nobilă de tată și de soț, întrunind în aceeași persoană aceste calități cu aceea de preot. El se face astfel pildă și ideal al tuturor părinților, al tuturor soților. El arată practic cum trebuie purtate aceste greutăți. Dacă Sfânta Treime ne arată că și la Dumnezeu este un fel de viață de familie, că familia pământească — cea mai curată insulă a

iubirii, a abnegației și unirii din lume — își are temelia și justificarea în existența și orânduirea ființei ce formează fundamentul tuturor, dacă însuși Dumnezeu nu s'a sfiit să fie tată, de ce ar găsi un preot că este incompatibil cu el să întemeieze o familie și să fie tată într'o familie? Desigur că sunt unii cari gândesc că familia constituie o piedecă pentru preot în împlinirea cu râvnă a obligațiilor sale misionare. Un preot necăsătorit e cu totul dedicat activității de propovăduitor al Evangheliei și idealismul lui nu este slăbit de nici o grijă, de nici un interes. O preoțime celibatară este o armată la dispoziția exclusivă a conducerii bisericești, putând aceasta să o utilizeze în orice acțiune voește și făcând astfel din Biserică o forță politică și socială de temut.

Dar lucrurile trebuiesc privite și pe cealaltă parte. O preoțime care și-a retezat legăturile naturale cu societatea omenească constituie o clasă pe deasupra vieții concrete și străină de ea. Un astfel de preot nu mai e capabil de înțelegere reală, de înduioșarea sinceră față de greutățile și de problemele unei umanități al cărei conținut sufletesc în cecece are mai intensiv și mai revelator e format din frământarea concretă a unei vieți de sudori, de picături de sânge, de griji aspre. Înălțimea supremă, frumusețea cea mai nobilă, care emană dintr'un suflet de o adâncă credință și de nețărmurită convingere că Iisus Hristos e cu el, licărește cuceritor numai de pe o față care luptând cu asprele greutăți și suferințe ale vieții, e în stare să fie totuși mângâiată, luminată de raza încrederii. Suferința transfigurată eroic de lumina credinței, e starea de mântuire, e starea de supremă frumusețe spirituală, e umanitatea sfântă, apropiată tuturor și totuși îndumnezeită. Astfel nu știm cum ar putea cineva simți mângâierea și fericirea că e mântuit, dacă nu a trăit și nu trăiește în fiecare clipă în mijlocul furtunii. Sentimentul fericirii la un om care n'a trăit și nu trăiește în furtună, e ceva foarte fad, foarte gol și superficial, e mai mult o afectare de beatitudine exterioară, o unsuroasă și adormită poză a feții, care nu are în interior drept corespondență decât un imens gol.

Fața cea dintâi e a preotului ortodox, a doua a celibatarului. Precum preotul căsătorit a știut să urce treptele idealismului luptând cu asprimile vieții și în ciuda lor, așa va ști să conducă cu înțelegere reală și cu compătimire și pe credincioși. Un celibatar nu va înțelege și nu va putea compătimi cu adevărat necazurile credincioșilor, ci va afecta că le înțelege, le va înțelege doar în teorie. Sfaturile lui par totdeauna sunând a gol, ajutoarele lui se promet dintr'o judecată teoretică. Înțelegerea lui e deductivă, pornind dela învățătura din carte că ești dator să înțelegi pe omul cu greutăți, nu e înțelegere din experiență, din împreună suferință. Iisus Hristos însă nu s'a mulțumit cu o înțelegere deductivă a suferinții omenești rămânând în cer, ci s'a coborât s'o împărtășească în viața lui proprie.

Desigur, un preot celibatar, apărându-ți dintr'o altă lume decât a ta, te impresionează. Dar nu te încălzește, nu îți se apropie de suflet, el e ca lumina soarelui de iarnă care lucește rar și nu te încălzește deloc, pe când preotul ortodox e asemenea căldurii familiare din vatră, care fiindcă ține mereu și e așa de intimă, nu te prea impresionează, dar dacă îți-ar lipsi într'o zi, ai vedea ce rău e.

Ortodoxia ni se înfățișează și aci familiară, difuzată ca dragostea de mamă în jurul tău, în înfățișerile modeste ale celor mai omenești și mai apropiate aspecte ale vieții, pe când catolicismul e distant, formează un țarc aparte, pe deasupra vieții noastre. Dumnezeu în concepția catolică par'că se ferește să vie prea aproape de noi.

Neavând rădăcini în pământ, sigur că preoții catolici pot fi trimiși în orice loc de pe glob. Dar în orice loc apar oamenilor tot așa de străini.

Concepția catolică menține pe toată linia o dualitate de planuri: viața reală, concretă, rămasă în secularitatea ei inițială, iar sus, un fel de plafon construit artificial care primește și ține la el puterile dumnezeiești pe cari le arată doar celor de jos.

Nu e o încorporare intimă a ordinii eterne în viața pământească a omenirii, care e cum am văzut condiția esențială a sfințirii, a înălțării necentenite a ei.

Toți gânditorii de seamă au constatat că istoria Apusului dela Renaștere încoace se caracterizează printr'o emancipare rând pe rând a diferitelor sectoare de viață omenească de sub spiritualitatea creștină. Berdiaiev arată mai ales cum s'a secularizat conceptul de natură. De unde în creștinismul primar natura era considerată nu numai ca un conglomerat de materie stăpânit de o serie de legi, ci și ca un domeniu străbătut de puteri tainice, dela Renaștere încoace conceptul de natură a primit un caracter cu totul pozitivist. Omul a început să se apropie de ea fără nici o sfială mistică, ci cu ochiul rece al inginerului care nu vede decât materie și legi. Această atitudine a ajutat progresul științelor fizice și al tehnicii, care nu e decât o aservire dirijată a puterilor și a legilor din natură. Rodul acestei atitudini este mașina de azi, socotită ca tot ce poate fi mai puțin spiritual.

Gânditorii respectivi și printre ei Berdiaiev au până la un punct dreptate. Intr'adevăr procesul dominant dela Renaștere încoace a fost secularizarea treptată a omului și a naturii, iar mașinismul și toată civilizația utilitaristă și hedonistă de azi e rodul acestui proces. Ele sunt de-a se căuta în doctrina catolică, dezvoltată după ce Apusul religios s'a rupt de Răsărit, deci de prin sec. XII, a dualității de planuri despre care vorbim. Odată ce doctrina catolică susținea că natura rămâne chiar în lumea creștină așa cum e, nestrăbătută intim de puterile divine, firește că oamenii Renașterii au tras consecința practică de aci gândind că dacă-i așa n'are nici un rost ca Biserica să țină sub dominația ei sectoarele vieții naturale.

În Răsărit procesul acesta de emancipare a vieții de sub unghiul concepției spiritualiste a început mai de curând sub influențele Apusului. Dar el nu se potrivește cu sufletul românesc crescut în spiritualitatea ortodoxă. Noi nu putem împărți viața în două planuri

Firea noastră dorește să îmbrace întreaga viață în haina de lumină și căldură sfântă a cerului. Lucian Blaga când a spus că concepția sofianică a ortodoxiei coboară cerul pe pământ, a intuit un mare adevăr. La noi n'au ce căuta tendințele de secularizare ale vieții, venite din apus, iar mașina la noi, de nu se vor forța lucrurile, e destinată să devină nu un monstru de oțel ce strivește spiritul, ci manifestarea acelorași puteri ale naturii cărora sufletul românesc le acordă un caracter plin de taină și de dar minunat. Precum umanizează și își mângâie plugul și coasa, Românul va umaniza, după oarecare familiarizare cu ea, și această unealtă mai complicată care este mașina. Deocamdată Românul inaugurează și mașina prin sfeștanie, ca tot restul lucrurilor sale, părți și puteri ale naturii. Și aci putem rectifica puțin judecata gânditorilor amintiți. Noi credem că deși în Apus mașina este un rod al secularizării conceptului de natură, ea s'ar fi putut naște și dintr'o interpretare mai puțin seculară a naturii, căci ea nu exclude, ci mai degrabă implică accețiunea forțelor naturii transpuse în mașină, ca niște realități grandioase, minunate, nedeplin stăpânite, cari trezesc în noi admirație și sfială. Teroarea zdrobitoare ce-o exercită azi în multe cazuri mașina asupra omului este o dovadă că forțele naturii nu sunt ceva ce poate fi perfect înțeles și stăpânit de om.

Răsăritul ar fi putut produce tehnica modernă de ar fi permis-o împrejurările istorice, precum Egiptul și China veche au produs tehnica lor. Dar nu i-ar fi dat

utilizarea inumană ce i-a dat-o Apusul, ci i-ar fi dat o utilizare în slujba spiritualului, asemenea Egiptului și în cadrul relațiilor de umanitate în viața socială așa cum le-a strecurat în suflete ortodoxia. Odată tehnica modernă existentă în funcțiunea ce i-a dat-o Apusul, o misiune a popoarelor ortodoxe și în primul rând a poporului nostru atât de uman, este să rectifice răul legat de ea, salvând omenirea dela o catastrofă ce se anunță de altfel sigură.

Dar aceasta o poate face Neamul nostru intensificând în el duhul ortodoxiei, în care sunt rezervate, precum am avut ocazia să vedem și numai din câteva exemple, puterile de salvare și de înnoire ale întregii omeniri apusene apucată pe panta prăpastiei. Idealul nostru ca Neam nu poate fi acela de-a ne face grabnic și întru totul ca neamurile apusene cari se găsesc la marginea puterilor lor morale, ispitite pe drumul unei dezvoltări sufletești greșite, ci de-a dezvolta puterile noastre originale pe calea sănătoasă și firescă indicată de ortodoxia sufletului nostru, pentru ca să aducem cândva, nu prea târziu, un aport considerabil la refacerea sufletească a umanității și prin aceasta la asigurarea viitorului ei.

Este direcția ce ne-a indicat-o și M. Sa Regele în diferite rânduri și în general prin accentul pe care-l pune pe ortodoxie ca element ce se confundă cu spiritualitatea românească și pe credință ca factor esențial în renașterea națională, ca și prin dragostea ce-o mărturisește pentru ceea ce constituie în toate ramurile vieții noastre, originalitatea românească.

Dacă cei zece ani de până acum ai domniei au fost o indicație și un fericit început în această direcție, nu ne îndoim că anii mulți ce vor urma, vor fi o desăvârșită precizare și consolidare.

R E G E L E

DE

DONAR MUNTEANU

Vulcan, clocotitor de energie,
De dragoste de Țară și Credință, —
Tu, — Doamne — sigur, duci la biruință,
Spre alte culmi, o Nouă Românie.

Poporul, amărît de suferință,
Tot căutând o cale prin pustie,
Zărind un Munte de Lumină Vie,
Se-afundă 'n el ca'n propria-i ființă.

Poporu-acesta, dornic de lumină,
Ce 'n matca lui din veac în veac se sbate, —
In apa energiei fremătând;

Iși scutură aripile de tină, —
Că prin Credința 'n Tine și-al Tău gând,
I-ai dat și lui ceva din Maiestate.

REGELE ȘI VIITORUL °

DE

PETRU P. IONESCU

S'a împlinit un deceniu de viață nouă. S'au pus temelii pentru o nouă formă, pentru o nouă așezare, pentru un nou destin. În fața acestor zece ani de muncă neostoită, de sbucium creator, într'o lume care se cutremură până în străfunduri, sub un cer al neliniștilor înroșite de sânge, țara și-a statornicit zi cu zi, an cu an rosturile în făgașul veacului nou care începe pe sub zodii turburi. La praznicul acesta domnesc unii vor privi, cum este desigur firesc, în urmă; vor face bilanțul glorioaselor înfăptuiri, vor poposi cu evlavie și recunoștință la acest capăt de drum tineresc și se vor minuna cu bună dreptate de toate cele câte s'au putut izvedi sub porunca, sub ochiul, sub oblăduirea și sub dragostea regală. Ce prilej binecuvântat pentru o înțelegere largă a unui întreg ce ni se deschide privirilor cuprinse de turburarea cucernică a oricărei întoarceri înapoi peste zapisul trecutei vremi! Pentru că timpul are în el această pecetie de destin de a constitui, în lungul dimensiunilor lui, un sens de taină. Și trecutul, acest „a fost“, cu toată pozitivitatea datului său concret, cu toată „prezența“ lui în răbojul amintirilor noastre, este tot așa de aluitor, tot așa de încărcat de mister ca și necunoscutul viitorului. Dacă unul posedă în țesătura lui taina nereîntoarcerii, celălalt este, în schimb, chinuitorul semn de întrebare.

În fața celor ce au fost, contemplația retrospectivă are două căi de ordin sufletească în care se cufundă pentru a se liniști; bucuria lucrului făcut bine sau părerea de rău pentru lucrul greșit. Din acest punct de vedere vom privi fapta regală pe de o parte și fapta țării pe de altă parte. Și vom constata cu bucurie că fapta regală a fost dintru început, pas cu pas, neclintit, neșovăelnic, bună și rodnică, atât de rodnică încât azi noi ființăm ca neam numai prin această faptă regală. Fără de ea ne apropiam de marginile disperării, fără de ea ne întunecam de întunecatul rățăcirilor. Mâna Unsului lui Dumnezeu ne-a mântuit.

Se cuvine azi, în cucernică reculegere, să-i mulțumim. Așadar, pentru noi cei care privim *fapta regală* din capătul celor zece ani de cârmuire ne este dată bucuria contemplării lucrului făcut bine. Dar nu tot așa se întâmplă dacă privim și fapta țării. Pentru că este vremea să o mai mărturisim odată că nu dintru început s'a făcut aceia ce trebuia să se facă: identificarea completă dintre Țară și Rege. Pentru că, faptele omenești nu sunt dintru început perfecte. Cât de adâncă deci trebuie să-i fie azi

bucuria, când ne-am întors cu toții pe calea cea adevărată, cu gândul hotărât de a nu ne mai rătăci, de a-l înțelege, de a-l urma.

Max Scheller vorbea undeva despre sensul pozitiv al suferinței, despre renunșarea activă care rezidește un suflet nou din păcatele vechi. Nicăeri nu am simțit mai adânc aplicarea acestei idei ca în ziua pe care o trăește azi acest popor al nostru.

Iată gândurile care ne cutreeră acum la praznicul acesta, simțimintele care ne încălzesc acum când privim înapoi. Dar privirea înapoi trebuie să fie pentru noi prilej de avânt nou, așa cum Anteu recăpăta puteri noi atingând pământul. Un popor se bucură sau se căește pentru trecut dar trăește pentru viitor, contemplă cecece a fost, dar se îndreaptă hotărât și viguros către eternitate.

Iar Dinastia înseamnă, privită așa și numai așa, garanția și simbolul acestei eternități.

Poporul român a trăit și va trăi în felul acesta. Socotelile lui nu se fac cu vremelnicia, rosturile lui nu se măsoară cu ciotul clipei ci cu necuprinsul veșnic. Plămada noastră etnică este smulsă veacului pentru a dura peste veac.

Așezarea noastră voevodală se confundă cu începutul nostru ca neam iar începutul nostru ca neam stă sub semnul ortodoxiei noastre. În lumina acestor două orânduiri se cuvine să privim desfășurarea destinului nostru istoric. Ce a însemnat pentru noi voevodalismul? O formă de viață ce a fost specific a noastră, pe care nu o putem asemăna cu niciuna din formele de viață ale altor popoare. Monarhia a avut și are la noi o consistență istorică atât de adâncă încât ea pune pecetia ei de nezdruccinat peste toată istoria noastră. Vom încerca să desprindem, într'o sinteză de esență, punctele cele mai caracteristice ale acestei structuri dinastice. Primul aspect, acela ce ni se pare fundamental este *identificarea Domnului cu Țara*. Ce înțeles trebuie să dăm acestei identificări? O identificare de năzuință, fundată pe structura sufletească a neamului și pe care o reprezintă Domnul. Dar în apus nu au existat oare asemenea forme de viață de stat? Răspunsul este la îndemâna oricui. Dacă găsim, în trecutul foarte îndepărtat, urme de identificare spirituală între monarh și poporul lui, aceste începuturi sunt repede încălcate de forme istorice de care noi am fost totdeauna străini. Feudalismul nu a existat la noi decât într'o vagă formă politică, aceea a unei vasalități temporare. Dar contactul dintre Domn și popor nu a fost niciodată rupt, acest contact viu, real, fecundator, care în apus a fost aproape totdeauna nul. Monarhul apusean a ajuns să-și asume toată puterea în pofida feuzilor. Iată prima etapă care a condus la absolutism. Odată aci, monarhul s'a situat pe un plan de realitate diferit ca natură de masa poporului. Inconjurat de o curte de nobleță, monarhul a tras adâncă brazdă prăpăstioasă care îl despărțea de stratul de jos. Astfel au apărut clasele sociale între care raporturile au fost cele cunoscute de istorie ducând, în Franța în special, la marea revoluție. Numai așa a putut Ludovic să exclame: Statul sunt eu! Năzuințele orgolioase ale monarhului erau numai ale lui nu și ale poporului, cuceririle, războaiele de expansiune imperialistă mai cu seamă, erau ale lui. Dispreț de sus în jos, scrâșnire de dinți de jos în sus. Burghezia s'a dezvoltat în această atmosferă încărcată de pasiuni pentru a face un fel de punte de trecere. Nu a izbutit. Iar când a venit egalizarea straturilor, fenomenul a fost atât de violent încât a adus răsturnarea monarhiei. La noi fenomenele acestea nu au fost cunoscute. Domnul era în contact permanent cu glia. Boerimea ea însăși a trăit viața poporului, a venit de jos și și-a păstrat legătura directă cu masa. S'a adăugat desigur la asta și rostul sufleteș al poporului. Pacific, pus să se apere nu să cucerească, acest popor al nostru nu a cu-

noscut decât lupta de apărare. Domnii Țării Românești au trăit în această poruncă iar poporul nu a simțit niciodată o deosebire de atitudine între tendințele lui și faptele Domnului. Singura apariție meteorică, cu parfum de epopeie războinică, încă și aceea sub porunca unui ascuns imbold de unificare națională, a fost poate aceea a lui Mihai Viteazul. Iar rosturile de baștină ale boerimei noastre deabia sub atmosfera fanariotă s'au turburat o clipă din făgașul lor obișnuit. Deabia atunci, sub apăsarea anumitor forme politice, s'a făcut spărtură între boerime și popor, spărtură păstrată apoi, pentru motive politice, sub Regulamentul Organic, instrument străin care căuta astfel să-și asigure, prin privilegiile acordate boerimei, stăpânirea politică a Principatelor.

Al doilea aspect ce ni se pare esențial în voevodalismul nostru este înțelesul adânc teologic și ortodox pe care poporul nostru l-a dat, dintru început, ca un fel de consimțire tacită, subconștientă, rostului dumnezeesc al Domnului în lume. Apusul a cunoscut și el o atare teorie. Dar era acolo o elaborare voită, impusă, prin care regele căuta să-și asigure un ascendent religios asupra supușilor săi. Noi am trăit o filosofie teologică a istoriei, apusul a creat-o doct și erudit. La noi concepția unui drept divin al Domnului era organică, crescută în vloga și sângele poporului; în apus o asemenea concepție a venit pe cale cultă, impusă de teologi cărora la rândul lor le-o cereau regii. Se știe și este poate simptomatic faptul că Bossuet a scris faimosul său tratat, în care fundează acest drept divin cu toată prestanța geniului său, la cererea regelui pentru a sluji la educația moștenitorului tronului, „ad usum Delphini“. Iar dacă ar fi să pătrundem și mai adânc în dedesubturile acestuia, vom găsi și altceva mai caracteristic; anume faptul că biserica apostolică romană nu a privit niciodată cu prea mare bunăvoință doctrina aceasta, mai mult politică decât religioasă, doctrină care lovea în temeliile autorității papale. Lupta dintre puterea laică și puterea bisericească nu s'a dat ea oare tocmai în statele cu jurisdicție papală, culminând, în polii ei opuși, cu Canossa și cu Avignon! Dimpotrivă, în structura ortodoxiei răsăritene, doctrina dreptului divin al regilor este organică, Basileusul fiind, în drept și în fapt, capul statului precum și capul politic al Bisericii. Într'o parte așadar găsim o doctrină impusă, pentru motive și interese politice, doctrină străină sufletului poporului și pe care poporul a primit-o cu scepticism pentru a o îneca în chiar sângele regelui în actul solemn al ghilotinării. Se știe apoi câtă frământare a stârnit în familiile domnitoare procesul Mariei Stuart, când s'a pus grava problemă a destinului regal însuși. În cealaltă parte însă, în răsăritul ortodox, în Bizanț mai cu seamă, această doctrină era mai mult decât o doctrină savant pusă la punct; era o trăire organică, o dogmă vie. Apusul a creiat dimpotrivă, dogma politică a suveranității poporului, în numele căreia a luptat revoluția franceză, dogmă care trebuia să conducă sau la republică sau la compromisul politic al monarhiei moderne. Răsăritul nu a cunoscut această dogmă dar a primit-o într'un anumit moment al evoluției sale, moment care se poate situa foarte simptomatic într'un răstimp în care domnea conștiința unei libertăți spirituale absolute, reclamată de o epocă atee. Într'o parte deci raporturile dintre stat și biserică erau sau de indiferență, sau de opresiune. În altă parte biserică, dimpotrivă, conlucra cu statul. Numai așa se explică afirmațiunea atât de curentă că la noi în special biserică a fost națională. A fost națională salvând tocmai acest paradox, prin coloratura religioasă pe care o capătă statul răsăritean fără a fi totuși un stat cu putere sacerdotală. Este inutil să revenim asupra acestor probleme privind raportul dintre ortodoxie și formele politice și culturale, problemă tratată magistral de d. Nichifor Crainic în recenta sa carte: *Nostalgia Paradisului*. Ceeace voim însă să accentuăm este acest fapt fundamental că noi am trăit și vom trăi mai departe într'o viață de stat în care ideea

ortodoxă păstrează neştirbită concepția teologică a Unului Domnului, concepție pe care apusul o pierde odată cu întărirea puterii absolute monarhice. Rostul nostru istoric este astfel dinainte, pentru veșnicie, scris. Noi pentru aceasta suntem aci ca să mărturisim această ortodoxie a noastră, formă completă, totală în care lumea veacului se unește cu lumea suprafirească a veșnicului. Și este aci aceia ce am putea socoti drept al treilea aspect al destinului nostru. Transpus pe tărâm metafizic s'ar numi această înfățișare a vieții noastre legătura dintre sensibil și inteligibil, dintre taină și înțelegere, dintre lumea văzută și cea nevăzută. Ca un fir strălucitor de lumină se desprinde această legătură din tot lungul istoriei noastre martirice. Pe nemăsurate căi convergente s'a statornicit în adâncul firei poporului nostru o atare concepție de transcendență a Domnului. Faptul istoric de-a fi luptat în permanență în contra unei păgânătăți ce se definea anticreștină prin excelență, semiluna, în vreme ce apusul nu a intrat decât sporadic în contact cu această păgânătate, a adus Domnului valah un nimb de suprafiresc, făcând din el un „cavaler al creștinătății“ titlu decernat lui Ștefan de însuși Papa. Adânca trăire creștină a Domnilor noștri, izbânzile lor, apropiate de miracol, structura însăși a statului, toate acestea au fost canalele prin care s'a scurs în sufletul nostru etnic sensul creștin al prezenței Domnului în lume. Desigur și cealaltă lume, cea apuseană, era creștină. Franța și regii ei erau creștini. Dar acest creștinism al lor era oarecum suprapus formelor politice. Temelia catolică a apusului închipuia mai de grabă un epilog. La noi, temelia ortodoxă se impunea dintru început, creștinismul vevodal era un prolog al unei duhovnicii desăvârșite. Acest sens s'a păstrat același în tot lungul istoriei noastre, fără soluție de continuitate între viața creștină a Domnului și viața creștină a țării, împânzind însăși structura politică a statului.

Și de aci e ușor de înțeles sensul de vevodalism care stă la baza vieții noastre. Vevodul întrunea în ființa sa toate aspectele vieții noastre de stat. El era „Unsul“, pentru că dela Dumnezeu deținea, primea, păstra și transmitea puterea sa în lume. El era „Judecătorul“, pentru că celui ce i se dă puterea i se dă spre dreptate. El era „Conducătorul“ în cele ale lumii și în cele ale veacului. El era „Luminătorul“. Acest caracter de cărmăciu al culturii, al unei culturi ortodoxe care a făcut faima Țărilor Românești în trecut, este poate cel mai minunat dar ce se desprinde din paginile istoriei pentru cercetătorul de azi. Să ne lămurim. Cultura zidită de Domnii noștri avea acel aer de organicitate adâncă, de latență până în adâncuri, de patriarhalitate, de familiaritate pe care nu-l aflăm decât la noi sau cel mult la alte popoare răsăritene. Cultura promovată de regii apusului era un dar condescendent, o magnanimitate. Regele nu fecunda cultura ci o patrona din înălțimea sa prestigioasă, o ajuta, o răsplătia, iar răsplata era mai mult un dar, nu o recunoaștere. Bugetul regilor Franței avea sume pentru acordarea de pensuni marilor creatori. Cealaltă cultură se creia pe un plan dublu: o cultură cu caracter profan, străină sau chiar ostilă bisericii; o cultură cu caracter bisericesc, zămislită între zidurile mănăstirilor. La noi o atare dualitate nu a fost cunoscută. Când ea s'a produs, noi intrasem de mult în zodia reformelor moderne sau moderniste. Cea mai puternică școală culturală a noastră, școala ardeleană, a avut caracterul nostru de baștină; cultură prin excelență pusă sub egidă religioasă și națională. În fine, ultimul caracter al Domnului era acela de „Diriguitor“. În limbaj modern vom numi acest caracter „precumpănirea puterii executive“.

Și acum să ne întoarcem în prezent. Firul întrerupt de vicisitudinile istoriei, se leagă din nou. Neamul acesta dinastic și vevodal își caută și își află linia din care va să lege dinastia neştirbită, într-un veșnic. Într'un moment de luciditate istorică,

el chemă pe tronul unei țări mici un principe mare. Și principele, printr'un fenomen de miracol istoric, se repune în formele lăsate goale de toți Domnii care l-au precedat. Căpitan de oștire, e învingător; conducător de țară, e luminos în conducere. Domn al culturii, el ne zidește cultura noastră modernă. Urmașul lui, de sfântă și veșnică pomenire, se ridică până la supraomenesc pentru a ne da țara mărită de azi. Iar nepotul lui Carol I, slăvitul între slăviți Carol II-lea, înmănuchează în ființa Lui pe toți marii noștri voievozi, rezumă în El întregul nostru trecut voevodal. El este cărmaci pe vremea cea mai cumplită pe care o cunoaște poate istoria trăită. El este judecător într'o vreme când cumplită este nevoia judecății, El este stâlp într'o vreme când totul se clatină; El este Domnul culturii, o cultură care dela El își are obârșie și viață; El este legiuitor într'o lume care a cunoscut haosul lipsei de lege; El este Voevod în tot ce acest cuvânt poate să însemne mai înalt, mai închegat, mai plin, mai românesc, mai adânc al nostru. El vine astfel din străfundul istoriei pentru a face istorie. Zămislit din năzuințele neamului, El se identifică cu neamul. Pus aci de Dumnezeu, punte luminoasă între clipă și eternitate.

* * *

Victor Hugo spunea undeva :

Viitorul nu-i al nimănui, Sire,
Viitorul este al lui Dumnezeu !

În credința noastră ortodoxă, Dumnezeu pune însă prezentul și viitorul în povara regilor. Ei sunt garanția acestui viitor. Dar viitorul nu este, nu mai este al nostru, al celor din generația de eri decât în mică măsură. În viața unui popor viitorul este dat în seama tineretului. Generațiile care apun lasă făclia în mâinile celor ce o vor duce mai departe. Cum se pune problema acestui viitor concret, scontat la bursa nădejzilor noastre, în perspectiva regală? Iată ultima întrebare la care vom încerca să răspundem.

Lumea modernă a cunoscut, într'un moment epocal al destinului ei, problema aceasta, cea mai acută dintre toate, cea mai vitală: Ce educație trebuie dată tineretului acestuia care mâine, azi chiar, va fi chemat să poarte răspunderea viitorului? De felul cum se va rezolva această problemă depinde soarta lumii însăși.

Problema tineretului nu a fost pusă în tot tragismul ei decât de foarte curând. Am putea chiar fixa începutul acestei ere noi cu un deceniu în urmă, adică tocmai atunci când vlăstarul regal se cobora în zbor vulturesc deasupra pământului țării. El venia atunci cu o dublă investitură: părinte al nostru și părinte El însuși al Aceleia care azi e simbolul viu al continuității noastre dinastice și al tineretului țării. De atunci desigur problema aceasta a devenit fundamentală pentru gândirea regală și ca în toate de câte s'a apropiat, El a făcut faptă din gândul Său.

Până la acest început, am spus, problema tineretului era o simplă preocupare de pedagogie. Ieșită din marele măcel, lumea își închipuia că vremea păcii eterne este aproape. Dar mecanismele sociale au legile lor. Și aceste legi au adus epoca de criză post-belică. Pastă ușor de mânuit de pescuitorii în apă turbure, tineretul acesta al lumii întregi a fost atras în toate vârtoarele. S'a exploatat cu nerușinare de toate tagmele politice avântul, credulitatea, entuziasmul lui. De pe băncile școlii unde era pus și ținut de ignoranța naivă a pedagogilor care nu vedea nimic, tineretul a intrat în arena luptelor politice, sub mirajul celor mai deșarte viziuni. Frământarea aceasta,

cu tot răul ei, a avut și un bine incalculabil. Lumea a înțeles atunci că în el stă adevărata forță, că în mâinile acestui tineret este încredințată făclia viitorului. S'a înțeles atunci un lucru de căpetenie: că școala trebuie schimbată. Că alături de o educație de carte, necesară și bună pentru promovarea oricărei culturi, este nevoie și de o educație nouă, sub porunca vremurilor care încetau să se arate tot atât de paradisiace cum se crezuse îndată după marele război. Că nu e destul o educație care să creeze savanți, erudiți sau în cel mai rău caz, titrați buni pentru nevoile pașnice ale unei lumi pașnice, într'o vastă armonie internațională. Că în fine, o lume nouă se plămădește sub semnul despărțirilor naționale și că, în această lume nouă, în care vor izbucni noi nemulțumiri, noi tendințe, noi lupte pentru supremație, pentru cuceriri și pentru păstrări, e nevoie de un spirit nou de jertfă, de luptă, de eroism, de mistică. Mai cu seamă nevoia aceasta de a creia mistică a fost la un moment dat hotărâtoare. Au apărut atunci nenumărate forme de mistică, adresate toate acestui tineret. E suficient să ne mulțumim cu trei aspecte fundamentale între care s'a dus, aprigă, lupta: mistica naționalistă, mistica umanitaristă și mistica, înrudită cu aceasta din urmă, aceea a comunismului. Trebuie să deosebim dela început doi termeni ce s'ar putea confunda, care s'au confundat chiar în mod regretabil. Mistica nu este același lucru cu misticismul iar misticismul politic, la rândul lui, nu este același lucru cu misticismul în general. Misticismul politic păstrează un înțeles peiorativ; el înseamnă confuziunea voită, diversiunea interesată pe care o creiază spiritul negativist care, dărâmând o formă veche, cum e de pildă viața religioasă, încearcă să pună în locul acesteia o caricatură cum e de pildă „cultul leninist“ în Rusia, cum a fost „cultul rațiunii“ preconizat și instaurat de Robespierre. (N. Crainic: Nostalgia Paradisului. p. 123). Mistica, politică, socială, națională, este, dimpotrivă, o necesitate de viață, pentru că națiunile trăesc în spirit și pentru spirit, pentru că societatea însăși nu este decât „spirit materializat“, după luminoasa expresie a d-lui Petre Andrei. Cu atât mai mult un popor cu structură sufletească de esență mistică, cu un etos zidit pe temeliile trăirii mistice cum este poporul român, trebuia să pornească dela acest fond spiritual, să se ridice și să se întărească prin el.

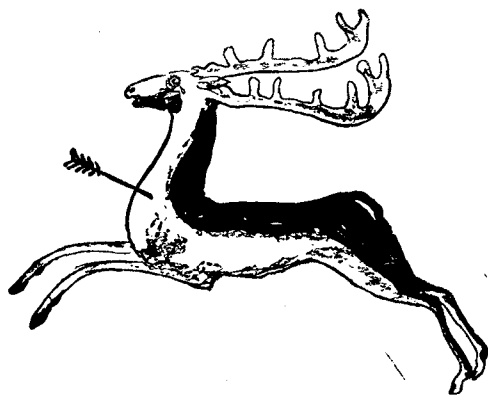
Noi respingem cu seninătate orice concepție materialistă a istoriei. Pentru noi, istoria este o desfășurare de destin sub o zodie dumnezeiască. Pentru noi, lumea e condusă de degetul lui Dumnezeu care se face vizibil, se încarnează în capii popoarelor, în regi, în voievozi. Așadar mistica pe care ne fundăm noi este dată în structura noastră însăși, organică și necesară, tradițională și adecuată fondului nostru etnic și etic. Iar stâlpii ei de căpetenie nu trebuiesc nici căutați în doctțe teoretizări, nici construiți rațional. Noi nu zidim mistică ci ne zidim pe ea. Nu o facem să vie de undeva din afară ci o constatăm ca pe o determinantă a sufletului nostru național. Stâlpii misticei noastre ni se par a fi trei și anume: concepția dinastică, ortodoxia și tradiția. Concepția dinastică, îmbrăcând forma pe care am numit-o voevodală, afirmă credința noastră despre necesitatea și rostul dumnezeiesc al dinasticismului. Linia Domnilor s'a măsurat și se măsoară întru veșnicie pentru că un popor care nu trăește în sensul veșniciei ci în pozitivitatea relativistă a duratelor mai mult sau mai puțin efemere, este prin aceasta însăși, pus prin voia lui însăși, sub semnul vremelniceii. Ortodoxia, la rândul ei, înseamnă trăire a unui rost de viață religioasă complet, definitiv, în acord organic, fără nici o spărtură, fără nici un gol, cu viața națională. Este extrem de sugestiv acest fapt că singură ortodoxia a reușit să anuleze paradoxul unei biserici, care se cere universală, cu particularitatea națională. Biserica romano-catolică nu a putut să se adapteze nici unei vieți naționale și a rămas, din această cauză, deasupra națiunilor,

dincolo de ele. Era firesc acest lucru dacă admitem că ortodoxia poate fi națională tocmai pentru că e hărăzită universalității viitoare din care apoi fiecare națiune va participa. În fine, adaptarea aceasta miraculoasă dintre biserică și națiune dovedește încă odată viabilitatea și vigoarea ortodoxiei.

Tradiția trebuia să fie în chip firesc al treilea stâlp al misticei noastre. Pentru nepreveniți sau rău-voitori noțiunea de tradiție se poate reduce la „încremenire“, la fixare, la conservatorism strâmt și bigot. Nimic mai fals decât o atare înțelegere, cu atât mai mult cu cât, să nu uităm, e vorba de mistica unui tineret care nu poate și nu trebuie să renunțe la esența lui spirituală: elan, noutate, creație. Tradiție înseamnă fond, rădăcină, temelie, siguranță. Nu putem concepe elan fără sprijin (ne gândim mai cu seamă la substanțiala carte a lui J. Nogué: *Activitatea primitivă a Eului*. Alcan. 1936.) Nu putem înțelege noutate fără fond, fără perzistențe, fără trecut; nu putem gândi creație fără materia originară din care ea se înfăptuește. Tradiția devine astfel condiția noutății și a progresului.

Este inutil să mai stăruim asupra adâncului sens etic și național ce se desprinde de aci. O educație nouă, o școală nouă, o lume nouă trebuiau să ia naștere din toată această gândire regală. Ea s'a înfăptuit încetul cu încetul, prin experiența a câtorva ani de cercetare și muncă. S'a constituit astfel un instrument social nou care este în aceeași măsură pedagogic, național, moral și religios. Acest instrument nou de organizare a prezentului pentru garanțarea viitorului este *străjeria*. Numai sub această prizmă ne este dat să înțelegem grija și dragostea Regelui pentru această creație a Sa, unică, neimitată și neimitabilă pentru că nu răspunde și nu slujește decât nevoilor specifice ale neamului acestuia.

Putem acum îmbrățișa într'o viziune de ansamblu toate aceste aspecte ce vor fi părut poate dispartate. Cercetarea amănunțită a trecutului, desprinderea caracterelor esențiale ale vovodalismului, ale dinasticismului, ale tradiționalismului, ale ortodoxismului nostru, au culminat în această perspectivă a viitorului. Hotărâți să continuăm pe aceste meleaguri o viață milenară, să păstrăm unicitatea și specificul acestui etos al nostru, să construim viață nouă pentru un destin întru veșnicie, ochii noștri fascinați se ațintesc cu încredere către viitor. Iar această încredere, robustă și clară, nu vagă și orbecăitoare, își are o dublă și sfântă garanție: puterea acestui neam al nostru, încercată și verificată dealungul unei istorii de jertfă și eroism și „prezența regală“, cheazășie în fața lui Dumnezeu pentru viața noastră în veac.

ȚARA REGELUI

DE

ȘTEFAN BACIU

Un viitor albastru, ca un cer de vară
În gândul meu îl simt, când te visez,
Și fapte mari — cât lanul de secară ;
Sub patrafiru-ți verde 'ngenunchiez.

Vei trece 'n timp, ca rădăcina 'n glie —
Pletos copac, biruitor prin ani,
În brațul tânăr, veșnic or să fie
Puteri, ce vin de veacuri din Bogdani.

Lumina ta pe ceruri când se-arată,
Sclipind în dârză vrere de vecii,
Ce spadă ar vedea-o genunchiată,
Când duhul ei se trage din stihii?

Grâнар și mumă, doină și săcure,
Prin vremi de viscol treci, dar înflorești.
Te văd: sub geana vremii ești pădure
Ce te înnalți spre vămi — și crești.

REGELE ȘI ȚĂRĂNIMEA.

DE

PAN. M. VIZIRESCU

Nu avem în cultura noastră o operă destinată țărănimii pe măsura acestui subiect de atâta covârșitoare însemnătate pentru structura și istoria poporului român. Ne lipsește cartea în care să fie prezentate evolutiv și cu precizuni sigure, viața și rostul elementului rural atât în cece privește condițiile sale materiale cât și cele spirituale.

Asociațiile politice, constituite cu intenții programatice de a fi de un folos oarecare pentru țărănime, nu au înțeles nici acest lucru elementar de a studia științificește și a ne-o înfățișa sub toate aspectele ei, măcar pentru mulțumirea de a fi adus o contribuție la cunoașterea problemei și a fi lăsat o mărturie serioasă cu privire la preocupările avute. Astfel, discuțiile angajate în jurul acestui subiect s'au purtat pe considerații personale și de interes politic, iar diferitele încercări de a se aduce o îmbunătățire în viața satelor noastre s'au făcut fără metodă și fără cunoașterea realităților. Sistemul a fost cât se poate de dăunător, fiindcă pornindu-se dela ideea falsă că termenii de cunoaștere sânt la îndemâna oricui, problema a fost tratată cu ușurință și superficialitate, cultivându-se în schimb iluzia unor grandioase perspective rezervate oamenilor dela plug.

Astăzi, la căpătâiul unei epoci de sbucium și frământări, ne dăm seama perfect de bine că nu s'a produs nici măcar o umbră de progres în lumea satelor noastre și că toată lupta angajată pe tema aceasta, a fost o sfâșiere pe cât de zădărnica pe atât de dureroasă. Multe din necazurile și nevoile țărănești din secolul trecut și poate mai dinainte, au rămas în picioare, deși ani de-arândul s'a fluturat pe uliți steagul celor mai amănitoare făgădueli. Politica aceasta de întristătoare neputință dar și de o desgustătoare perversitate, își are momentul ei caracteristic în acel tragic 1907, când în parlament s'a produs spectaculoasa îmbrățișare dintre guvern și opoziție, pentru o înțelegere deplină bazată pe același mod de a vedea lucrurile.

Acesta a fost spiritul și maniera care au împiedicat decenii de-arândul să se știe ceea ce trebuia să se știe și să se facă ceea ce trebuia să se facă, pentru cea mai numeroasă și mai nedreptățită populație a acestei țări..

Dacă nu avem o monografie științifică, închinată exclusiv țaranului român, avem în schimb suficiente isvoare de informație care merg până în timpurile cele mai neguroase și-avem mai mult, istoria națională, care în mare parte este istoria acestui om al pământului precum este și a voevozilor săi, alături de care a stat cu credință și vitejie în paza și apărarea moșiei. Și mai avem încă cercetările și mărturisirile acelor minți luminate, risipite în operele pe care le-au gândit cu dragoste aprinsă pentru poporul acesta și pentru căile lui de înălțare. Cultura noastră poartă în substanța ei un sentiment permanent care o leagă de inima satelor și conștiința clară că națiunea se află acolo cu puritatea și energia ei creatoare.

Secolul al XIX-lea; secolul atâtor paradoxe care s'au întâlnit în cultura și viața noastră politică, începe cu tendința fermă de a scoate la lumină elementul țărănesc pentru punerea în valoare a marilor principii naționale. Tudor Vladimirescu e cel dintâiu care afirmă cu o străfulgerare de cuget și bărbăție ne mai întâlnită în istoria noastră, această concepție pe de-antregul revoluționară, iar în spiritul celor dela 1848, atât în Moldova cât și în Muntenia și Ardeal, ea devine unul din motivele fundamentale care au provocat acțiunea tinerilor revoluționari. În afară de sensul profund național și integral românesc, ce altceva a urmărit să înfățișeze Bărnăuțiu în cuvântarea sa rostită cu atâta curaj și strășnicie în catedrala dela Blaj, decât starea de mizerie și sclavie a țaranului român, ținut sub nedreptate și asuprire de către tirania maghiară? În conștiința cărturarului ardelean, nația română e țărănimea română, care poartă jugul celor o mie de ani și semnele martirajului la care a fost supusă. În aceeaș vreme Mihail Kogălniceanu, tânărul fiu de boeri întâlnit la marile școli ale Apusului, definește rostul frământărilor generației sale în cărticica *Dorințele partidei naționale în Moldova* — „o adevărată *Evanghelie a naționalismului moldovenesc*“ — cum o numește d. Iorga, stăruind în chip deosebit asupra problemei țărănești. „*Țăranul n'are nimica al lui sub soare, — zice el — nici măcar bordeiul unde își odihnește obositele mădulare*“. Oamenii aceștia n'au fost considerați până acum, decât „*instrumente de muncă în mâinile guvernului, a proprietarilor și a posesorilor de moșii, în practică lipiți încă pământului, pe care de sute de ani îl lucrează în folosul altora*“.

D. Iorga, în monografia pe care o consacră lui Kogălniceanu, amintește și de un articol: *Sclavie, vecinătate și boieresc*, scris în 1853 pentru *Gazeta de Moldavia* și pe care cenzura nu l-a îngăduit, probabil din pricina ideilor îndrăznețe ale autorului. Dar marele bărbat de stat și luptătorul neobosit pentru cauza Unirii și a muncitorimii agricole, care a afirmat că rostul Divanului ad-hoc și al Adunărilor obștești „*a fost să intrăm ca o clasă și să ieșim ca o națiune*“, înlăturând încă din vreme concepția separatismului de clasă și oferind formula unitară a națiunii organice și creatoare, înfruntă toate atacurile adversarilor și rămâne în slujba celor de jos și după realizarea Unirii, pe care cel dintâiu o salută, după ce sprijinise din toate puterile alegerea Colonelului și prietenului său, Alecu Cuza. În urmă, fie că s'a găsit la guvern sau în opoziție, pasiunea lui a rămas intactă, culminând în actul acela de reformă epocală: *împroprietărirea țaranilor*.) Cuvântările lui Kogălniceanu destinate acestei cauze, sunt modele nepieritoare de patriotism și în ele se oglindește lunga dramă a țărănimii noastre alături de care se sbuciumă sufletul uriaș al celui care se identificase cu marea suferință a mulțimii anonime.

Kogălniceanu preconizase încă dela 1848 o idee de mare actualitate, când cerea

în broșura amintită desființarea boierescului „*făcându-se proprietari toți gospodării săteni*”, idee pentru realizarea căreia și-a pus la dispoziție întreaga forță a personalității sale, fiindcă în triumful ei vedea singurul mijloc de întărire și progres național. Rezultatul luptei lui este remarcabil desigur, pentru că el constituie prima reparație istorică pe care Statul o acordă elementului celui mai nedreptățit. Dar mai mult decât în latura practică, ideile lui Kogălniceanu au avut o puternică rezonanță în literatura și cultura noastră, determinând o atmosferă de contact cu subiectul care a stăruit atât de mult în cugetul și inima lui.

În Muntenia, paralel cu el, Nicolae Bălcescu, acel fanatic scormonitor al trecutului, un adevărat iluminat și posedat de măreția legendară a faptelor și virtuților strămoșești, își revelase prin cercetările sale istorice forța reală a națiunii române care nu era alta decât țărănimea. Cu sentimentul caracteristic firii sale profetice, el înfățișează o viziune magnifică a elementului rural, în cel dintâi și singurul studiu închinat acestei chestiuni: *Starea socială a muncitorilor plugari*, publicat la 1846 în *Magazinul istoric*. Aci vorbește el de epoca înfloritoare când țaranii erau proprietari de pământuri și arată cum *aristocrația de bani*, care este cu totul altceva decât boierimea autohtonă, i-a deposedat, făcând din ei *rumâni* sau *vecini* și osândindu-i la o viață de mizerie și lipsuri. Țărănimea aceasta duce greul atât în războaie cât și la muncile câmpului, fără să aibe niciun folos din jertfa și truda ei jalnică, fiindcă e jefuită de câțiva stăpâni tirani care o despoaie. *E o monstruozitate socială* — zice Bălcescu — *ca o țară întreagă să robească la câțiva particulari*. Urmărind un mare și înălțător ideal național, el cere ca muncitorii agricoli să fie repuși în drepturile lor, să li se îmbunătățească starea materială și să fie scoși din întunecul în care zac printr-o acțiune de luminare și instruire, pentru interesul superior al neamului.

Dezideratele lui Bălcescu sânt de o concepție cu totul modernă și ele pot forma și astăzi preocuparea legiuitorului român.

Am dat aici o palidă mărturie din sbuciumul a două frunți misionare pe care le-a ridicat secolul trecut, pentru a arăta cât de mult a intrat în atenția oamenilor de cultură problema țărănească, într-o vreme când lucrurile abia începeau să se clarifice. Nu trebuie să uităm însă, că alături de aceste înalte cugete s'a ridicat protestul vijelios al lui Eminescu împotriva stării nefericite rezervate satelor noastre, că *Doina* nu este decât o supremă înlănțuire de imagini dramatice culese din acest mediu de viață românească și că genialul poet mai în toate articolele sale politice se ocupă de soarta țaranului. „*Numai răposatul Boliac* — zice el într'un articol publicat la 1882 în *Timpu* — *a mai scris poate cu atâta convingere ca și noi în chestiunea aceasta și colecția din anul trecut și din cel curent e față pentruca oricine să se convingă că e poate singura chestiune în care am scris cu patima de care e capabilă inima noastră, cu toată durerea și cu toată mila pe care ne-o inspiră tocmai țaranul, acest unic și adevărat popor românesc*.”

El căruia nu-i dăm nimic în schimb, păstrează în limbă și datini unitatea noastră națională; el e păstrătorul caracterului nostru în lumea aceasta franțuzită și nemțită, el e singurul care de zece veacuri n'a desperat de soarta noastră în Orient”.

Eminescu răspunde în chipul acesta ziarului *Românul* cu care se afla în polemică și adevărul spuselor lui se arată astăzi în fața ochilor noștri, în proporțiile pe care i le-a vrut poetul. El a cunoscut poate mai bine decât oricare altul situația reală a muncitorimii agricole, de unde și interesul cu care s'a ocupat de problemele ei și sentimentul acela de revoltă la care ajunge ca la o concluzie fatală, după ce străbate toate treptele naționale legate de chestiune.

Kogălniceanu, Bălcescu, Eminescu și alții asupra cărora nu mai stăruim, prin activitățile lor diverse au formulat una dintre cele mai însemnate probleme ale vieții noastre naționale, problema țărănească, au introdus-o în istorie și au fixat dezideratele ce țin de ea. Ca idee și sentiment, problema a intrat în toate compartimentele noastre de cultură cu rost predominant; ca deslegare practică, rămânând pe seama partidelor politice, ea a fost aruncată ca o minge de la unul la altul și-a plutit în brațele tuturor fără să atingă pământul decât foarte rar.

*

O grijă deosebită, o grijă părintească pentru țăranul român, a avut-o în tot acest timp decând România a devenit stat modern și independent, *Dinastia*. Tot ce s'a făcut în favoarea lui, fie sub domnia Regelui Carol I, fie sub a Regelui Ferdinand, în cea mai mare măsură este inițiativa și opera Coroanei. Dacă la spiritul generos al Regilor și la ambiția lor salutară, de-a vedea ridicată țara la un nivel de viață superioară, s'ar fi asociat cu sinceritate și hotărâre și instrumentele de guvernământ, astăzi alta ar fi imaginea țării sub raportul uman și social. E destul de semnificativ faptul, că marea împroprietărire făcută după războiul de întregire, nu numai că a fost o făgăduială regală, dar însuși primul pas de realizare se datorește marelui Rege Ferdinand I, care din imbold propriu a oferit cea dintâi danie, țăranilor, din pământurile sale. Reforma săvârșită atunci e actul de cele mai vaste proporții din câte s'au făcut la noi în domeniul agrar. Totuși, ea nu și-a dat roadele așteptate, pentru că n'a fost urmată și de alte măsuri necesare în organizarea și dezvoltarea vieții agricole, dar mai ales din pricina frământărilor politice care au ținut satele într'o continuă agitație.

Pentru îmbunătățirea stării țăranilor era necesară o adevărată politică de stat și o acțiune de dimensiuni largi desfășurată după un plan bine conceput. Ideea aceasta a pornit tot din rândul Dinastiei noastre și-i aparține *Principelui Carol, actualul Suveran al României*. Majestatea Sa a constatat din primii ani ai tinereții, că poporul acesta de agricultori se află pe o treaptă mult înapoiată în ceea ce privește condițiile de trai și de muncă, și că o transformare în bine a țării nu se poate începe decât cu satul. Injghebările primitive în cadrul cărora se desfășoară existența celui mai însemnat element din cuprinsul pământului românesc, formele rudimentare ale vieții rustice și lipsa de contact cu binefacerile culturii și ale civilizației, pun o piedică serioasă în calea destinului măreț către care au năzuit vizionarii acestui neam. Dincolo de poezia și pitorescul satului, Principele Moștenitor a înregistrat cu ochiu critic starea deplorabilă a populației noastre, în același mod deci cu marii exponenți ai culturii din secolul trecut, rămânând stăpânit de un profund neastâmpăr în fața acestei sumbre realități. În același timp, însă, a înțeles că noul ideal sub semnul căruia se deschideau porțile României Mari, nu putea fi altul decât ridicarea acestei lumi din nevoia în care o ținuseră veacurile, ideal sub care se ascundea ideea de transfigurare și consolidare a țării.

Gând îndrăzneț și începător de epocă, gând către care au năzuit timid și pe furiș frunțile fierbinți ale strămoșilor noștri, dar în împlinirea căruia nimeni n'a avut curajul să creadă. Tânărul fiu de Rege l-a urmărit până la capăt și într'o clipă a văzut țara transformată într'un șantier grandios și o încordare uriașă, a tuturor pentru zidirea cea mare și cea de totdeauna. Din văpaia acestui gând și din spiritul dornic de înfăptuiri epocale, a luat ființă acum douăzeci de ani *Fundația Culturală Principele Carol*, al cărei conducător și îndrumător de fiecă clipă a rămas din primul ceas înalțul ei ctitor.

Dinastia venea acum în contact direct cu țărănimea. Inima de jos prînea protecția celei de sus, fără niciun fel de intermediar și o mână princiară avea să înceapă a face rînduială prin bordeele și colibele satelor.

Fundația aducea un program de lucru nou și cu totul diferit de toate încercările făcute până aci. Activitatea ei nu avea nimic comun cu politica vremii și se constituia pe principii autonome. Era un laborator personal al Principelui Moștenitor, creat din pasiunea de a face ceva trainic și folositor pentru lumea de jos. Concepția ei o forma principiul culturii integrale, ceea ce însemna o grijă egală atât în sensul luminării poporului cât și al îmbunătățirii condițiilor de viață materială. Nu avea nimic comun cu politica, dar, pe cât se vede, îi lua totul de sub mână, mai ales că ideea ei centrală urmărea să valorifice în mod real cele două reforme ale veacului: împrumutarea și votul universal, una prin organizarea spiritului gospodăresc și alta prin instruire și educație, luându-se ca factor mijlocitor cultura.

Iată cum precizează însăși Majestatea Sa Regele începuturile acestei activități, într'un discurs rostit acum câțiva ani în urmă la Fundația sa: „*Când în anul 1920, Mi-a venit gândul, plin de avânt tineresc, de a creia această Fundațiune, am fost mânat de ideea că în urma marilor reforme, împrumutarea țăranilor și votul obștesc, mai era un foarte mare rost de făcut pentru ridicarea și așezarea acestei țări acolo unde trebuie.*

Am fost convins că numai prin drepturi politice și printr'o înzestrare a locuitorilor nu se poate ajunge la scopurile dorite și deaceia, întemeind această Fundație am dorit să pătrund cât mai adânc în sufletul poporului, începând o adevărată operă de îndrumare zi de zi, ceas cu ceas, ca să putem ajunge să ne fălim și noi, cum se fălesc alte țări, cu sate — nu numai pitorești — dar cu sate frumoase, cu sate sănătoase.

Fundația și-a creat ca instrument de lucru și îndrumare *Căminul cultural*, a cărui menire în sat este de a ajunge „la ridicarea atât a individului, cât și a comunității” după însăși precizarea Regelui. Apoi și-a adăugat echipele studențești formate în seminarul de sociologie al d-lui prof. Gusti, care mergeau în diferite locuri pentru a face cercetări monografice, cu scopul de a se ajunge la o cunoaștere cât mai desăvârșită a realităților sătești după care Fundația să știe cum să-și dirijeze opera în conformitate cu nevoile specifice ale satului. Acestor tineri, Majestatea Sa le-a încredințat mesagiul august destinat cătunelor îndepărtate: „*Când veți ajunge acolo, duceți satelor acestora toată dragostea Mea și tot sufletul Meu. Sper că după dragostea Mea și sufletul care-l am pentru țară și țărani noștri vor putea să radieze sufletul și dragostea pe care le veți pune în munca pe care vi-o cer*”. După cum se vede, elementul de nădejde în această întreprindere națională, era cuprins în termenul de *dragoste*, poate întâia oară rostit cu credință și devotament cel mai arzător față de lumea satelor. Pentru întoarcere Suveranul le făcea studenților următoarea recomandare, care nu era altceva decât idealul către care tindea acțiunea începută: „*Dorința Mea e ca după plecarea echipelor, satul să fie, pe cât se poate, transformat. Transformat ca aspect exterior și transformat ca viață intimă*”.

Ideea aceasta de transformare cuprinde în sine întreaga doctrină și întregul sens al acțiunii regale. În ea văd concentrate toate aspectele problemei țărănești și ale satului, dela buna stare a muncitorului agricol, unde desigur e partea de pământ și de mijloacele cele mai perfecte pentru a-l face să dea maximum de producție, la un regim de sănătate publică și individuală, precum și dela reconstrucția edilitară în spirit modern a satului și până la opera de luminare a săteanului. Problema e văzută astfel în toată profunzimea și pentru întâia oară se vine cu un sistem complet

de soluții integrale. Alții au încercat s'o trateze fragmentar, crezând că înlăturarea unei singure nevoi materiale sau acoperirea unor trebuințe spirituale e de ajuns pentru îmbunătățirea vieții sătești. S'a văzut însă că nici măcar actul mării împrumării: nu a dus la deslegarea problemei, fiindcă avea un caracter unilateral. Satul și țărănimca reprezintă un complex de ecuații care se leagă între ele prin termeni comuni și care se condiționează reciproc în virtutea unei fatalități istorice. Deaceea acțiunile cu obiective singulare se soldează cu rezultate nule. Opera de transformare trebuie să aibe deci caracter total și să se exercite în sens orizontal, urmărind în deaproape fiecare detaliu.

M. S. Regele a stăruit în chip deosebit asupra acestui punct de vedere și n'a lăsat deoparte nici chestiunile mărunte care într'un asemenea plan își capătă importanța lor. „Când treci pe drumul cel mare și ajungi în sat, în cele mai multe locuri găsești că drumul este stricat. Praful, de trei ori mai mare decât afară. Șanțurile pline de apă stagnantă. Nici un podeț. Gardurile cad. Incât, aici este o primă muncă, de aspect exterior. Necurățenia este mare și mai nicăeri nu vedeți grădini, cu toate că fiecare sătean are un petec de pământ, câțiva metri pătrați, prin care ar putea să înflorească întreg aspectul locuinței sale“. In ceace privește locuința săteanului: „constatăm că în cele mai mult locuri nu se deschide fereastra, deci intri într'un aer îmbâcsit. Prima noastră datorie este de a face să priceapă fiecare că aerul nu este un dușman ci este un prieten“. Insfârșit, asemenea observații se referă și la curățenia corporală, la modul de lucru al săteanului, la organizarea gospodăriei, subliniindu-se până și necesitatea cotețelor pentru găini ca să nu mai stea risipite pe drumuri și în calea vehiculelor și la alte chestiuni similare pe care le înmănuchiază gândul generos de a se prilejui o schimbare fundamentală.

Cu alte cuvinte se propune ca imaginea satului românesc să se ridice la imaginea satului european, atât ca prezentare generală cât și ca întocmire de amănunt. Se oferă perspectiva unui țaran sănătos, înstărit și bine orientat punându-i-se la dispoziție condițiile de viață omenească de care dispune spiritul epocii moderne și energia noastră românească. Nimic nu se va schimba din ceace formează specificul vieții noastre autohtone. Lupta se va duce împotriva mizeriei, a ignoranței și a nevolniciei. M. S. Regele a înțeles din capul locului că opera aceasta grandioasă nu o poate săvârși decât cu tineretul luminat al țării la care a și făcut apel din prima clipă: „Cu concursul vostru și cu munca voastră, Eu sunt absolut convins că vom învinge în această mare bătălie, care este o bătălie de ridicare a neamului, o bătălie de însănătoșire trupească și sufletească a întregului Meu popor“.

Prin misiunea aceasta acordată tineretului se săvârșea un lucru de dublă însemnătate: 1) se crea instrumentul dinamic și deci capabil de a duce la realizare hotărârea Regelui și 2) se prilejua un proces de întoarcere la obârșie a elementului cărturărît și de reluare a contactului cu lumea satelor, lăsată până aci în uitare de către cei care au ieșit din matca ei. Lucru mareț și cu nenumărate repercusiuni salutare, atât din punct de vedere social cât și național.

Cu toate că mișcarea era inițiată și comandată de Suveran, Majestatea Sa și-a dat seama că nu va fi vorba de un drum cu flori pe care trimișii săi vor merge sărbătorește, ci de o cale în care vor întâlni multe obstacole și împotriviri. „In munca noastră de fiecare zi, sigur că veți avea și mâhniri; este sigur, că nu vă va merge totul așa cum l-ați dori. Gândiți-vă că nici Eu, dela început, nu am avut isbânda pe care am crezut-o“. O prevedere justă și impusă de însăși valoarea acțiunii, care fiind dusă contra unor străvechi deprinderi, în mod firesc avea să cunoască greutățile ce se re-

zervă unor asemenea nobile încercări. Optimismul Suveranului și adâncimea convingerilor, erau mai tari însă decât perspectiva obstacolelor. Era necesară numai o identificare a tuturor în acest spirit: „*Deci oricari ar fi greutățile, oricari ar fi piedicile, nu vă uitați la ele, pășiți înainte cu aceeași energie și mai ales, pășiți numai atunci când aveți credința sigură în isbânda voastră*”.

Nu se poate un mai frumos îndemn și mai înaltă formulă de încurajare, la un lucru a cărui sublimă întruchipare n'ar fi cu puțință fără fanatismul credinței și dragostea pentru idealul propus.

În viziunea Regelui țara adevărată e țara satului, unde se află izvoarele noastre de început și marele fluviu al energiei naționale. Acolo sunt toate resursele noastre de viață, acolo e mama poporului român cum numește Nichifor Crainic atât de magnific, țărancă română, de a cărei sănătate și bună stare e condiționată însăși vloga poporului.

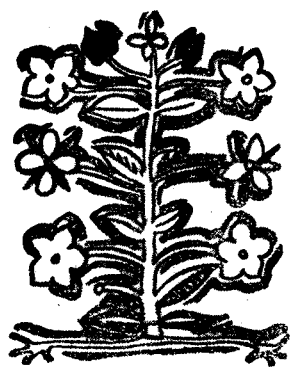
E rândul satelor acum în atenția Neamului și a conștiinței naționale. Nici un pas nu vom putea face spre progres și spre cucerirea zilei de mâine fără eliberarea lor din colbul și obida trecutului. Calea aceasta a văzut-o cum nu se poate mai luminos și mai inteligent Călăuzitorul de azi al destinului nostru. Din gândurile și munca lui, înmugurește o epocă pentru țărani, vremea lor cea adevărată de iubire și danie a ceace li se cuvine, pentru dreptatea lor și pentru înălțarea patriei.

Țăranul de mâine va fi un om înstărit și cu conștiința luminată, adică omul drepturilor depline, fiindcă, după cum spune Eminescu, țăranul sărac n'are ce face cu libertățile, el fiind osândit să rămână tot robul altora. Libertățile individului sunt condiționate de avuția lui, deaceea, marele poet preferă statul cel mai autoritar, dar care să aibe oameni cu bună stare materială.

De fapt, muncitorul nostru agricol niciodată n'a tânjit de dorul votului. Politica pe care a așteptat-o el a fost aceea de atenție și grijă pentru nevoile lui. Amplificând acest deziderat, doctrina Regelui, vine ca un suprem acord între aspirațiile naționale și cele ale poporului său.

Țara de mâine e o țară de lucru și de frenetice desfășurări pe șantierul națiunii. Sau, după cum a văzut-o Nichifor Crainic cu vre-o șapte ani în urmă, când a întocmit Programul Statului Etnocratic, unde fiecare celulă e fixată în armonia totului, pentru a-și da contribuția la opera de transfigurare integrală a României, ea este țara nouă a muncii și a creației autohtone. „*Marele plan de reconstrucție a Statului etnocratic--zice el — angajează întreaga națiune, prin profesiuni, la munca de creație, sub tutela și autoritatea Majestății Sale Regelui*”.

Viziunea aceasta intră în cadrul istoriei, cu semnele glorioase ale unei domnii angajate pe linia celor mai îndrăznețe cuceriri de viață românească.

INTÂMPINAREA DOMNULUI

DE

GH. TULEȘ

Călare pe asin, a poposit
In bătătura mea și m'a strigat.
Pălia ușor văzduhul, fân cosit
Cu licurici și flori amestecat.

L-am fost întâmpinat și i-am întins
Ulcica plină ochiu cu tămâios.
In jurul frunții lui părea c'a nins
Și se făcuse cearcăn luminos.

Mi se părea ba rudă, ba strein
Și 'n loc de vin, grijanie că bea.
S'a șters cu mânecarul larg de vin
Și cruce a făcut deasupra mea.

Apoi a'ntors asinul și-a plecat
Prin porumbiști și trifoiști, stingher.
Și umbra lui, înaltă 'n înserat,
Ivia în mers luceferei pe cer.

MONARHIA ROMÂNEASCĂ ÎN PERSPECTIVA DESTINULUI ROMÂNESC

DE

VIRGIL ZABOROVSKI-FLOREA

Monarhia română a avut dela început un caracter misionar, mesianic. „Am venit să creez un viitor” zicea Regele Carol I. „Dinastia va urma soarta Țării... deoarece mai presus de toate... dinastia mea este română... o dinastie națională și revendic pentru Casa Mea cinstea de a fi îndeplinit în întregime misiunea sa” zicea Regele Ferdinand I. „Sunt un Rege al culturii” zice Regele Carol II și „Sunt născut și crescut ortodox”.

Misiunea, deci, se precizează. Ea este *spirituală*. Coroana noastră este spirituală, „dela Dumnezeu iar nu dela oameni” și aceasta ia o semnificație puternică tocmai în această vreme de răscruce a omenirii, cum voi arăta mai departe.

Cuvântul Regelui Ferdinand trebuie deci înțeles în sensul că Dinastia și-a însușit în întregime spiritul misiunii sale; și-a îndeplinit-o și o va îndeplini căci o misiune spirituală nu va putea fi decât veșnică.

Toate lucrurile mari trebuie să fie sfinte ori, mai bine zis, toate lucrurile omenești sunt mari în măsura în care sunt sfinte, în măsura în care se împărtășesc de dumnezeesc, de Duh Sfânt.

A fi român, a fi Rege, a fi Rege român, Regele Carol I-iu și urmașii lui le-au simțit ca o misiune sacră, ca o credință, ca o religie.

Insușirea fundamentală a Regelui Carol I-iu era o maturitate, o adâncă seriozitate spirituală și etică; o religiozitate pură, integrală. De cum a pășit în România, trecând într-o clipă, dela umilire (călătorie deghizată printre anonimi, împingerea aproape brutală a lui spre țarm de către Brătianu și suita sa, strigăte nervoase de pe vapor să se întorcă) la gloria de veacuri, în aclamațiile fericite ale unui popor întreg, Regele Carol I-iu a considerat pământul nostru ca „sacru”.

Și nu era un cuvânt oarecare, ci un crez și o mărturisire, un legământ etern.

Citească oricine cuvântările lui, cătră „poporul său” și va vedea ce analogie izbitoare prezintă ele cu spusele Mântuitorului către discipolii săi și către poporul, „de care-i era milă”. Nu este nicidecum o impietate a o spune, căci tot ce este mare, tot ce este culme în viața noastră este iubirea, este înfrățit cu Evanghelia, este o „imitațiune a Domnului nostru Iisus Christos”. Așa dar cuvintele Regelui constituie un analogon al acelor cuvinte, unice în rostirea omenească, din capitolele 14 — 17 ale Evangheliei Sfântului Ioan, al acelei cuvântări zisă de despărțire dar care este tocmai de unire

pe veci a Mântuitorului cu ucenicii și cu credincioșii săi, de îndemn suprem și de încredințare și stabilire a unei misiuni veșnice.

În acest spirit trebuie înțelese cuvintele ca: „Cetățean astăzi, mâine, de va fi nevoe, soldat, Eu *voiu împărtăși cu voi* soarta cea bună ca și pe cea rea... *Credeți în Mine* precum eu cred în voi... Români, *sunt al vostru* din toată inima și din tot sufletul. Puteți să *vă întemeiați* pe Mine, în orice timp, precum Eu mă întemeez pe voi”. Nimeni nu m'a indignat, nu m'a cutremurat mai mult în viață (eram atunci pe front) decât un cuvânt aruncat, ca neghina: cea rea, satanică, de un dușman cumplit al nostru, inspirat de ura cea mai înverșunată contra noastră și de cea mai neagră neînțelegere, anume. „A fi român este o profesiune!” „A fi român este o credință până la moarte!”. Iată ce răspunde inima noastră, iată ce a simțit, în gradul cel mai înalt, Carol I, iată ce a pecetluit, în momentul luptei supreme din viața lui, Ferdinand I, iată ce respiră din fiecare vorbă, gest, act și intențiune a lui Carol II. Națiunea noastră a trăit totdeauna în funcțiune de Suveran. Deși cucerirea romană și romanizarea noastră, care ne-a dat atât de mult, a părut că ne taie dela rădăcina regalitatea, pe care Decebal a prohodit-o cu preoții și oștenii lui, în jurul cazanului de otravă. Domnilor noștri, zicea Cantemir „nu le-a lipsit nici-o prerogativă a puterii supreme, cu care se mândresc Domnii cei mai mari”. Puterea supremă „supremitas”, căci de acolo vine cuvântul suveranitate! Și atât de adâncă, de înrădăcinată a fost aceea „supremitas”, aceea suveranitate națională, refugiată, concentrată întreagă în persoana Domnului, în instituția voevodală, încât ea n'a putut fi smulsă ori știrbită de niciuna din uriașele furtuni, cari au trecut peste noi, sub forma imperialismelor celor mai aprige, otoman, austriac și rusec.

Într'adevăr pierzând titlul (și cine știe ce misiune mare am fi putut să îndeplinim încă de atunci dacă am fi putut păstra alături de un nume de roman, și pe acela de Rege al Daciei!), instituția a câștigat, prin romanitate, prin etnicitate, prin credința creștină și prin luptă, o putere așa de mare, o coerență așa de strânsă, încât suveranitatea noastră națională a rămas întreagă în Tron și Coroană, oricât de zguduite și de înjosite au fost și ele în cursul veacurilor. Ea a înviat și s'a păstrat prin Christos și cu Christos, mică dar puternică, asemenea seminței de muștar.

În conștiința veacurilor însă a rămas, dela Decebal și din veșnicia noastră trecută ideea regalității, pe care o visam acum, crescând și adumbrind pe toți românii, ca și arbustul Evangheliei.

Românii trebuiau să redevină o Dacie, o Dacie creștină, un regat al lui Christos.

Sunt popoare care și-au pierdut regalitatea, cari și-au pierdut Regele și nu le-au mai găsit; noi ni le-am găsit, noi ni le-am câștigat și recâștigat, sub semnele cele mai înalte, al Crucii și al spiritualității naționale: la *10 Mai 1866*, regalitatea, ca instituție, la *14 August 1916*, regatul integral daco-roman, iar la *8 Iunie 1930*, pe Rege, pe Suveran ca atare.

Fiecare din aceste cuceriri poartă pecetea veșniciei și fără această întreită biruință a spiritului și a națiunii, nimic nu s'ar fi făcut din ce s'a făcut și nimic nu se va face din ce trebuie să se facă, și imens este ce mai avem de făcut. Căci acesta este semnul marilor biruinți, că dela ele se începe; ele nu încheie, nu sfârșesc ceva ci încep; ele nu sunt mai ales trecut și prezent ci mai ales *viitor*.

O națiune este o dramă, uneori o tragedie, cosmică și divină. Ea este și o liturgie cu tainele ei, iar cea mai mare taină a liturgiei noastre este taina *unității neamului românesc*, trupul și sângele nostru mistic, ființa noastră spirituală și corporală pe pământ, în milionitul nostru suflet unitar.

Pentru o astfel de taină și de dogmă, ne trebuie desigur un mare preot, cu darul, cu insemnele, cu inspirația și ungera de sus.

Intret este isvorul regalității, după cum ni-o arată și etimologia: El este tată, preot și cârmaci; pe aceste linii fundamentale ale omenirii vine el și instituția din fundul vremilor, din adâncul cosmic.

El este tatăl și ca atare supușii lui sunt fiii săi și ca atare îi sunt supuși. În virtutea principiului patern el trebuie deci să fie, din tată în fiu, în țara de moștenire. Astfel el devine prototipul continuării neamului întreg. Astfel se explică sanctitatea dreptului ereditar, respectarea și apărarea acelui drept de toți supușii, așa se explică marea emoțiune și exaltare unanimă (de la 8 Iunie, consfințirea tainei și dreptului patern prin consensul și „strigătul de dreptate și iubire“ al unui întreg popor.

Am arătat pe preot, „preotul în veac după rânduiala lui Dumnezeu“. Să ne oprim acum și să privim pe cârmaci...

Desigur, tatăl e mare și puternic, preotul este sacru, dar cârmaciul este indispensabil și nu numai fiindcă fără el ne isbim de stânci și pierim în vârtoare, dar și fiindcă el are și adâncul simț și marea știință a orientării, a drumului adevărat și a direcției juste. Poporul își simte desigur drumul și menirea, dar numai instinctiv și afectiv. Pătura lui de deasupra, intelectuală, marii oameni de acțiune, le simt deasemenca și le cunosc, dar uneori vag, de multe ori contradictoriu, cel puțin în ce privește amănunțele.

Astfel, de veacuri am simțit că ne trebuie neatârarea, unirea, ridicarea la nivelul culturii, lămurirea și exprimarea desăvârșită a ființei noastre, preluarea unei misiuni și a unei opere a noastră proprie.

Trebuie să ieșim din atâtea înfundături, să ne curățim de atâtea impurități, să înlăturăm atâtea imperfecțiuni.

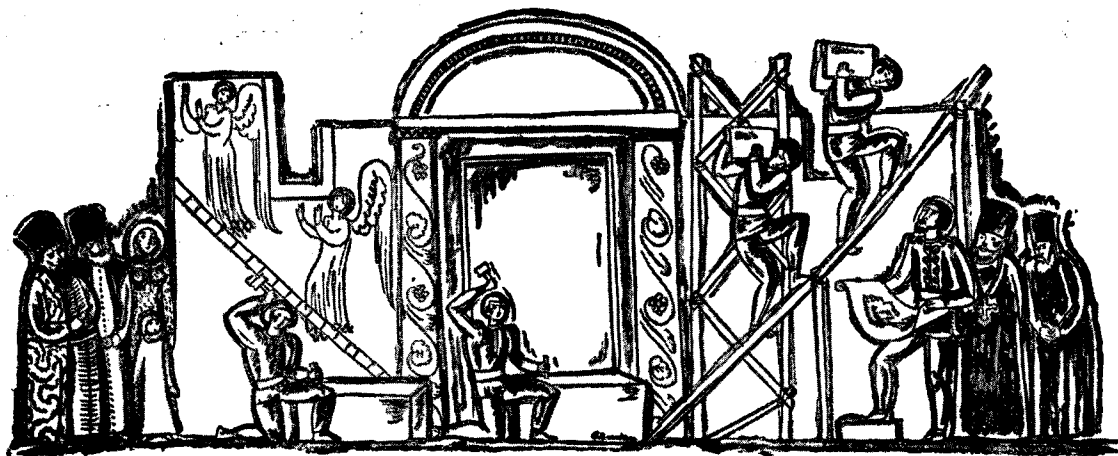
Știm că pentru aceasta ne trebuie o conducere nouă, un om nou, o instituție nouă și pură de orice zgură a negațiilor și imperfecțiunilor noastre.

Omul ne-a venit, într'adevăr predestinat, instituția s'a așezat pe totdeauna, urmașii lui n'au făcut decât să sporească, să fie „sporitori“ ai Neamului și ai Țării. Regni noștri au înțeles în chip desăvârșit și ființa noastră adevărată și adevărata noastră menire. Sub zgura deformărilor, adâncul nostru orientalism român și creștin, tracismul nostru străvechiu și românismul nostru latent și neînvinș, le-a apărut cu putere și ei au hotărât să le ducă la cea mai mare putere de creație, de construcție, de exprimare, de biruință și impunere în lume.

Astfel ajungem la răscrucea capitală a existenței noastre: Unirea și preluarea misiunii noastre spirituale pe pământ și spre cer.

Trăim un moment de războiu intens, nemaipomenit pe lume și totuși parcă totul ne spune că, pe cât de justificat și adevărat a fost războiul până acum, deacum înainte este sau va fi încurând perimat.

O ultimă, uriașă explozie, și dacă lumea lui Dumnezeu nu este menită pierii după ea va urma altceva; viața spirituală, adevărata cultură. Dacă însă acesta este viitorul și noi credem cu tărie că așa este, deviza Regelui nostru: „Sunt un Rege al culturii“ este nu numai cea justă, dar și cuvântul de viață al existenței noastre, al viitorului nostru.

PRINCIPIILE RENĂȘTERII NAȚIONALE

DE

EPISCOPUL VARTOLOMEI STĂNESCU

Hotărît să așeze statul pe temelii cât mai trainice și să-i dea o organizație cât mai în stare să-i împace poporului trebuințele prezente și viitoare, Majestatea Sa Regele a alcătuit Constituția din Februarie 1938, pe care i-a încredințat-o spre punere în aplicare Frontului Renașterii Naționale.

Prin această însărcinare, Frontul Renașterii Naționale a fost încorporat în stat, ca un organ constituțional al lui; iar pentru împlinirea numitei însărcinări, el are un Minister aparte.

Tărâmul politic și social peste care Frontul acesta își întinde atribuțiile, este întreaga masă a poporului, cu singura excepție a ofițerilor și magistraților. Din această masă, el nu recrutează decât pe cetățenii de vârstă majoră, de ambele sexe; și numai pe aceia cari se înscriu în el de bună voie.

Pentru această înscriere, Frontul Renașterii Naționale are un criteriu prin care calitatea precede și predomină numărul. Valorile acestei calități sunt: moralitatea, cultura specială și aplicativă, capacitatea convingerii și atragerii la el a câți mai mulți membri: și o muncă cât mai harnică, mai cinstită, mai productivă și mai rodnică în binefaceri, fără deosebire de specialitate.

Pentru membrii lui, Frontul Renașterii Naționale nu este numai o școală pentru luminarea minților, de formare a voințelor, de normalizare a libertăților, a drepturilor și a competențelor constructive, ci un *adevărat atelier*, ale cărui produse științifice, economice, politice și sociale, sunt destinate să corespundă tuturor trebuințelor și nevoilor poporului român.

Ca aceste produse să-i fie poporului de un cât mai mare folos, Frontul Renașterii Naționale este pe cale să totalizeze mijloacele, din care legile să-și însușească cuprinsul; și prin care să se stabilească și să se normalizeze scopurile, cărora vor fi destinate aceste legi.

Până acum, mijloacele acestea de ordin general se pare că ar fi: *asociația, autoritatea și libertatea*.

Asociația a fost pusă de Dumnezeu și în om și în natura în care el trăește și lucrează. În om, *asociația* leagă foarte strâns între ele, membrele și organele corpului, care deși sunt deosebite ca formă, ca funcțiuni și ca produse, nu numai că-și păstrează neatinse aceste legături, dar se sprijinesc între ele prin produsele lor. Desigur, că fără o astfel de încheiere, corpurile oamenilor nu ar putea să existe; tot așa cum fără sprijinirea între ele a acestor membre și organe, corpurile acestea nu ar putea să trăiască. Plămânii de pildă, dau aerul, inima mișcă sângele. Și organele mistuitoare hrănesc întregul corp. Ca să fie însă cât mai bine folosită de oameni în legăturile dintre ei. Dumnezeu le-a pus în inimi *simțul iubirii*, fără care familiile nu pot să aibă nici înțelegere între membrii lor și nici trăinicie. Iar prietenii nu pot să rămână sincere. Atât timp deci, cât *simțul iubirii* nu va fi folosit în toată *sinceritatea* de fiecare om, sprijinirile frățești dintre popoare și dintre oameni, nu se vor întemeia și statornici niciodată. În plus deci de sprijinirea între ele a astrelor cerului, Dumnezeu i-a dat omului și acest simț al iubirii, pe care îl cultivă în familie și pe care îl are numai omul.

Ca să ne dăm seama că Dumnezeu a pus în om pornirea unirii lui cu semenii săi, pentru binele tuturor, amintesc aci dovada stabilită în „La Cité Antique“ a lui Fustel de Coulanges, din care se vede, că pornirea aceasta a fost folosită, chiar de prima familie din care s'a născut lumea. Membrii acestei familii, dintre care cei ai casei erau liberi, iar ceilalți erau robi, se întruneau la o laltă în rugăciunile zilnice făcute de tatăl acestei familii; munceau și se hrăneau împreună. Dar chiar în zilele noastre, sprijinirea aceasta, deși este mai mult instinctivă decât cugetată, ea totuși există, nu numai între oamenii fiecărui popor, dar și între toate popoarele lumii, prin schimburi comerciale, industriale și financiare, pe care și le fac reciproc și continuu.

Din nenorocire însă, această embrionară asociere, este lipsită pe alocuri de partea morală a cinstei, care este înlocuită cu interesul material al traiului, de multe ori foarte nesățios și luxos; și chiar de oamenii aceluiș popor.

Să nădărdum totuși, că în legea breslelor, cinstea va fi pusă pe planul întâiu, ca suc de viață vie al acestei legi, pe care anumiți indivizi năvăliți la câștig, nu o prea vor, dar pe care Frontul Renașterii Naționale le-o va impune pentru *binele lor*.

Să fim însă siguri, că dacă trufia și interesele personale sau de grup, nu ar fi stăpânit și nu ar mai stăpâni lumea, oamenii și popoarele s'ar fi conformat de mult *asociațiilor*, pe care pasările și animalele sălbatice, le-au avut dela primele lor încercări; și cu siguranță că le vor avea până la pieirea lor din văzurile noastre. Cine oare nu știe, cum vrăbiile se strâng în cârduri de îndată ce începe toamna; tot așa cum se strâng și lupii în haite, mai ales când iernile sunt geroase și cu straturi mari de zăpadă.

Ca aceste lipsuri și slăbiciuni omenești să dispară, se cade, ca cel puțin cărturarii cei mai de seamă ai fiecărui popor, să-și călăuzească cultura după *realitățile* văzute în natură, în care sunt puse de Dumnezeu reguli statornice, pe care nimeni nu le poate schimba; dar care în schimb, li sunt oamenilor, de cel mai mare folos.

Una din pildele care i se impune oricărui om, dar pe care oamenii țin cu orice preț să nu o vadă, este faptul, că fiarele cele mai fioroase, nu se sfâșie în specia lor, cum din nenorocire pentru ei și pentru popoarele lor, fac oamenii cei mai civilizați, cari chiar în veacul de față au întinat și creștinismul trăitor de aproape 2000 de ani, cum și civilizația, pe care au urzit-o și o continuă anual, științele naturale laice.

Ceeace trebuie deci reținut din constatările acestea, privitoare în special la *asociație*, este *obligafia imperioasă* a fiecărui membru al Frontului Renașterii Naționale, de

a lupta din răspuțeri pentru generalizarea și statornicirea în poporul român a acestei asociații.

Intr'o foarte strânsă legătură cu asociația, este *autoritatea*, care prin natura ei este *poruncă*; iar prin rezultatele ei, ea este *regulatorul* cugetărilor și lucrărilor, pe care le concentrează ca să stabilească *disciplina*; și să pună în mișcare *datoria* pentru fiecare om. Prin aceste două calități, autoritatea sprijinește asociația, de care la rândul ei se folosește și autoritatea, pentru dobândirea *hotărârilor* de luat și a *directivelor* de urmat, care cad în sarcina ei. Covârșitoarea însemnătate însă a autorității, este lămurită magistral de d-l Ludwig Stein în cartea sa „Despre autoritate“ din anul 1904:

„Autoritatea — zice d-sa — dă sfaturi și poruncește individului disciplina, pătrunzându-i cugetările, sentimentele și lucrările. Ea este statornică. Ea normalizează și totalizează propunerile, planurile, sistemele și toate combinațiile și hotărârile omenești, opunându-se în acelaș timp, împotriva a tot ce este nestabil, trecător, capricios, subiectiv și trufaș; cum și a tot ce s'ar putea face ca din întâmplare. Ea desarmează și domesticește instinctele egoistice ale omului, pe care îl obligă să se supună regulilor stabilite de cei cari s'au dovedit în stare să le dea, pentru binele obștesc. Asemenea legilor din natură, autoritatea este regulatorul organizațiilor sociale. În ea se întrupează legile, tradițiile, moravurile, obiceiurile și toate instituțiile care s'au dovedit de folos în cursul vremurilor, pentru popoarele care le-au dat naștere. Smulgerea omului și a oamenilor din barbarismul lor primitiv se datorește numai ei, care a dat naștere civilizației lumii“.

Să se știe însă, că rezultatele autorității depind de cei ce o mănuesc, tot așa cum păstrarea și folosirea acestor rezultate, depind de masa societăților, în care autoritatea este practică. Intrebuințată despotică și tiranică, ea ori barbarizează popoarele respective, ori le istovește. Sau întâi le barbarizează, prin atacuri și cuceriri de popoare și țări, ca apoi să le istovească până la nimicire. Primul exemplu l-a dat Alexandru Cel Mare al Macedoniei. Pe al doilea l-a dat Regele Filip al II-lea al Spaniei. Iar pe al treilea, l-a dat Imperiul Roman din Apus, care a dispărut sub loviturile Anglo-Saxonilor; cum și cel de Răsărit, care a dispărut și el sub loviturile Turcilor. Aceiași soartă dezastruoasă au avut-o și popoarele asiatice, care au năvălit în Europa, dintre care Hunii se numără cei dintâi în istorie, prin spaima produsă de ei până în centrul Europei, unde au pierit fără urme și foarte curând.

Ca autoritatea să-și dea toate rezultatele care îi sunt firești, trebuie ca mănuitorii ei să țină seamă de starea morală, culturală și chiar fizică, a societăților de sub conducerea și răspunderea lor; începând dela instinctul animalic al omului, care nici în cel civilizat de astăzi nu a dispărut și nu va dispărea nici în cel de mâine; pentru că acest instinct îl ajută pe om să-și apere viața, atât împotriva naturii care i-ar primejdi-o cât și a semenilor lui, care i-ar ataca-o.

În pagina 9-a a cărții sale, domnul Stein arată metodele de care se cade să se folosească mănuitorii autorității :

„Barbarul — zice d-sa — trebuie educat prin forță. Iar omul civilizat trebuie educat prin credință, mai ales religioasă, prin respect și prin dragoste. Așa că s'ar putea zice, că fiecare popor își are autoritatea pe care o merită și care îi convine, potrivit situației pe care o are în cadrul civilizației“.

Nu ar fi fost de prisos însă, dacă d-sa ar fi ținut seama și de țărâmul geografic și de climatul atmosferic, care s'au dovedit științificește că influențază foarte

mult, nu numai spiritul și sufletul omului, dar și fizicul lui. Ca autoritatea să-și dea toate roadele ei, cei care o mănuesc trebuie să studieze nu numai stările sociale, dar mai ales lăuntrul lor, care variază în mod ereditar, nu numai dela popor la popor, dar chiar dela om la om.

Lipsa acestei cunoașteri a împins foarte multe popoare la revoluții împotriva stăpânitorilor lor, pe unii distrugându-i, iar pe alții exilându-i. Faptul acesta îl redă în cartea sa d-l Stein, în pagina 28, unde spune: „Cu Ludovic al XIV-lea al Franței, despotismul a preparat marea revoluție franceză“.

Ereditatea aceasta însă a poporului său, Majestatea Sa Regele a cunoscut-o în toate amănuntele ei, pentru că îl iubește mai mult decât pe Sine; și pentru că isvoarele acestei iubiri sunt: sănătatea herculiană, cultura vastă și variată și religiozitatea creștină ortodoxă, dovedite prin fapte, pe care Majestatea Sa și le-a sporit an cu an, ca iubirea Sa pentru popor să-și poată da toate roadele.

Inzestrat și prin naștere, dar mai ales prin propria-i voință și energie, era foarte firesc ca Majestatea Sa să fie *unicul Suveran* din lumea modernă, care a pătruns așa de profund omenirea vremii în toate adâncurile și tainele ei lăuntrice.

Fără *libertate* însă, autoritatea devine abuzivă, ca în vremea ultimilor împărați romani, cari deveniseră zei cu temple de închinare; și ca în cea a feudalității din Evul Mediu al Europei, când popoarele în cauză au fost pe jumătate robite stăpânirii. În afară de acest mare folos, libertatea îl ajută pe om să producă tot ceea ce puterile și imboldurile lui lăuntrice pot să dea la iveală. Și cum istoria lumii ne arată în individul liber, pe omul inventator, constructiv și aplicator, acest al treilea mijloc de sprijinire a poporului, devine *obligatoriu*, pentru orice societate omenească, civilizată sau nu.

Pentru dobândirea însă a unui astfel de om, trebuie în primul rând să ai o familie care să nască cât mai mulți copii și să-i crească mai mult prin pildele părinților lor, pentru că pildele sunt văzute și se păstrează în memorie, ca tot ce ochii prind în oglinda vederilor lor; pe când poveștile prinse prin auz, trec prin memorie, ca să iasă foarte repede. În plus de această metodă, părinții trebuie să-și îndrumeze copiii spre muncă și spre cultură, potrivit vocațiilor cu care se nasc; și nu împotriva acestor vocații, care i-ar face improprii pentru cultură și muncă.

Trebuie deasemenea să ai o școală, de orice grad și de orice conducere publică sau particulară ar fi ea, în care elevul și studentul să nu fie pasivi, ci *activi* ca învățământ, ca morală și ca sănătate fizică; cum și ca oameni înțelepți, ca cetățeni naționaliști și creștini practicanți ai religiei, ai educației și ai moralei. Pentru această formare personală, elevii și studenții trebuie să folosească și alte cărți, în afară de cele din programele respective și de cursurile de catedră ale profesorilor. Trebuie în acelaș timp, ca acești tineri să fie aplicativi sau *practicanți* și nici de cum teoreticieni nebuloși, ori care ar fi felul de învățământ.

Trebuie însfârșit să fie deprinși în tot timpul învățământul lor personal și școlar, cu facerile de bine obștești, ferindu-se de sgârcenie și de lăcomie pentru averi și pentru un trai nesățios și luxos; cum și oameni ai păcii și ai bunelor cuviințe, care le asigură demnitatea personală și valoarea socială, ferindu-i în acelaș timp de egoism și de orgoliu, care împing la trufie, la despotism și cinism; și chiar la comunism și anarhism.

Mijlocul de care acest tineret trebuie să se folosească în tot timpul învățământ-

tului său personal, este fără îndoială *libertatea*, care trebuie însă pusă sub controlul zilnic al superiorilor lui, ca să nu o folosească în rău. Comparată în privința răului cu autoritatea, libertatea este mult mai primejdioasă, din următoarele motive :

Autoritatea este restrânsă numai la un anumit număr de persoane din masa oricărui popor. Pe când libertatea este generalizată și folosită de fiecare individ. Autoritatea poate să producă despoți și trufași, cari sunt impulsivi și defăimători, chiar pentru ce mai de seamă binefăcători ai lor; și totdeodată și nesinceri. Libertatea însă, poate să producă revoluționari și anarhiști, cari în loc să atace numai pe anumiți indivizi, ca în cazul autorității abuzive, atacă întreaga masă a poporului, cu începere de sus în jos.

Singurele rele însă, în care autoritatea se egalează cu libertatea, sunt viciile: în băutura, în mâncare, în lux și în destrăbălările sexuale; cum și toate patimile și poftele, care îi otrăvesc și trupește pe cei ce le au; și-i molipsesc în foarte multe cazuri și pe cei cari sunt slabi de voință și fără caracter. Aceeași egalitate este între ele și pentru despotism, terorism și cinism; cu excepția pentru libertate a comunismului și a anarhismului, care îi devin proprii, când ea se smulge de sub frânele autorității. Ca acest control al superiorilor să le fie subalternilor lor de cel mai mare folos, trebuie ca acești superiori să se bucure de un foarte mare prestigiu din partea acestor subalterni; pe care prestigiu însă, nu-l vor putea dobândi decât printr'o cultură cât mai superioară și printr'o viață de o moralitate exemplară, pe care acești superiori trebuie să le împreuneze cu cea mai sinceră și mai caldă iubire, pentru fiecare din acești subalterni.

Ținând însă seamă, că familia și școala fac parte din masa socială a popoarelor, și că această masă le poate influența în bine sau în rău, membrii Frontului Renașterii Naționale, în care cu vremea se va încadra tot poporul român, trebuie să-și însușească *fiecare*, în parte, calitățile prin care familia și școala să fie profund influențate numai în bine și cu desăvârșire ferite de rău.

Pentru poporul de mâine, Frontul acesta are „Străjeria“, pe care sub numele de „cercetășie“, Majestatea Sa a organizat-o în timpul când a fost Prinț de Coroană, ca, după câțiva ani de domnie, să o încadreze pentru totdeauna în „Străjerie“.

Se vede deci, cum Majestatea Sa și-a pregătit chiar din tinerețe căile de refacere aproape din temelii și a poporului și a Statului, care sunt chiar prin natura și calitățile lor, foarte strâns legate între ele, Statul fiind mijlocul de sprijinire a poporului pentru toate trebuințele lui, iar poporul fiindu-i Statului scopul pe care acesta este destinat să-l slujească.

BALADA REGELUI GET

DE

IULIAN VESPER

Ales de zodii și popoare
Sta Seutho, regele 'nțelept,
Mulțimile fremătătoare
Supuse cugetului drept:
I se 'nchinau din munți la mare.
El, de pe țărături dunărene
Cu creștetul tăiat în soare
Privea mișcându-se alenc
Din nord noroadele barbare.

De sub cejoase constelații
Cu frunțile șovăitoare
Ieșeau prădalnicele nații
Și 'n drumul lor pustător
Impinse către alte spații
Lăsau cenușă și omor.
Ciobanii ageri, luminați
Oșteni cu piept strălucitor
In rânduri dese încleștați
Cădeau pe verdele ogor.

Cum toamna codrul prohodește
Ingălbenitul ei covor,
Cum vântu 'n zare risipește
Intunecatele furtuni,
Prăpădul umbrele 'și sporește
Și 'nsângeratele genuni
Iși poartă valul unde crește
Peste noroadele învinse
Din plânsete și lacrimi stinse
Lucoarea palidei cununi.

Cu preotul bătrân în munți
In posturi și în rugăciuni
Jertfiră zeilor cărunți

Pe cei mai tineri luptători.
„O, rege bun, în van înfrunți
Pe cei trimiși de vânt și nori.
Pe caii repezi și mărunți
Sunt zeii lor neiertători.
Ai noștri, 'ntunecați și crunți
Ascuns-au fața după nori.

De-ar fi numai supuși să fim
Stăpânilor cuceritori
Cu viața noastră să zidim
Urmașilor învinși altar
Și cel mai negru țintirim
Să-l ducem cerului în dar.
Dar moartea dacă o primim
Să nu ne 'mbie la mormînt ?
Și 'ntunecatul jurământ
Să ni se stingă în zadar ?“

Așa vorbi îndurerat
Cu glasul și cu brațul frânt
Bătrânul preot înstelat
Din jilțul lui tăiat în stâncă.
Pe domn alături l-a luat
Și arătându-i noaptea-adâncă :
Cerule tăcu neîndurat.
Regele 'n șea, cu pieptu 'n zale
Se coborî tăcut în vale
Lîngă poporul adunat.

Precum pe 'naltele coline
Se 'nalță ulmul cel rotat
Și 'n gând cu zările senine
Infruntă viforele grele
Astfel și cel ce 'n dreapta ține

Schiptrul de aur și oțele,
Stăpân pe moarte și destine
Cu glas ce tunetul întrece,
Nevrând furtunii să se plece
Vorbi uitându-se pe sine :

„Fărtați de pace și război,
Din patru zări dușmanul vine.
Bătuți de vânturi și de ploii
Trufași de-apururea am stat.
Azi zeii au uitat de noi
Și cerul tace încrunțat.
Streini de trudă și nevoi
Ni-i sprijinul în brațul tare
Și'n a strămoșilor cântare
Ce au murit cândva ca noi.

De zei streini vă pasă vouă ?
In cerul lor ei sunt eroi.
Azi umbra noastră-i numai rouă
Și rănilor ce nu ne dor
Izvoare sunt de viață nouă,
In sufletul nemuritor.
Când cerul se va 'nspăimânta
Cât de măreț vom învia
Ne va primi îndurător“.

Cum pe la nunți se strâng feciorii
Veniau cu pas răsunător
In rânduri albe luptătorii
Din satele îndepărtate.
Pe măguri răsăreau cu zorii
Femei cu furcile pe spate
In ochii limpezi, fără glorie,
Duceau mâinii nerăzbunate
Și zâmbete prelungi, mirate,
Cum fulgere adună norii.

„O, rege, spune un curtean,
Te voi lua încet în brață
Și într'un cort cu mult alean
Vom stinge-ucigătorul jar
Din ochii voștri. Cel viclean
Va smulge 'ntunecatul har
Silit de vrăji. Știu un muntean
Ce 'n cumpănă-tăria ține
Și moartea 'n viață care vine
O mântuește la hotar.“

Se coborî gemând din șea
Sub o coroană de stejar
Cu fruntea suptă. N'auzea
Tăcutul strigăt de măcel.
In față zeul surâdea
Și-armura scânteia pe el:
„Să-ți numeri oamenii-ai putea
Cum se împrăștie 'napoi
Și cutropită de puhoiu
Armia-ți fuge pe muncel.

O Seutho, ieri în bătălii
N'aveai pereche. Și nici cel
Care din zări portocalii
Și-aruncă sprintena privire
Peste zăvoaiele pustii
Și vede pâlcuri de oștire
In lungi convoaie cenușii
Pe sub viroage coborînd
N'ar fi crezut că, rupt de-un gând,
Să stai nevolnic, în neștire,
Și moartea 'n umbră așteptând,

Când ieri treceați înviforați
Voi ai pământului glotași,
Cu piept deschis, întunecați,
Și tu, netemătorul rege,
Porneai noroadele să bați
Și-a săbiei tăcută lege
Peste hotare să abați.
Unde-i slăvita 'mpărăție
A Geților ? O stea târzie
Căzu pe munți îndepărtați“.

„Trăește... Cel de sus îi ține
Viața. Ochii înopțați
Și-aprind miratele lumine“,
Tresare vraciul ridicând
Slăbita mână. Și iar pline
De vremi străvechi îi curg prin gând
Rugi palide în vorbe line
Ce'n veacuri tulburi se coboară
Ca 'n vis de-argint, fără să-l doară
Regele, pleoapele senine,

Deschide. Oștenii în genunchiu
Așteaptă semne de mai bine
In peșteră un sfânt mănunchiu
De raze-alunecă de sus.

„O rege, al morții negre junghiu
Trecut-a. Cerul ți-a adus
Viața cu vâjosul trunchiu
Al faptelor ce 'n veci nu mor
Și azi supusul tău popor
Te-așteaptă-afară în genunchiu“.

„Vă văd, dar nu cunosc pe nime
Vă-aud și vorbele mă dor.
O prea curată înălțime
V'a sărutat trudita frunte.
Cum să m'apropiu de mulțime
Biet rege, care n'a știut să 'nfrunte
A hoardelor întunecime ?
Cum să pășesc peste morminte
Nebun, cu sfinte jurăminte
Călcate, nevăzut de nime

Și arătat pe-ascuns de toți ?
Aud în trista albăstrime
Rugându-se ai noștri soți
De luptă; brațele ne 'ntind
Frățini, neveste și nepoți
Și gându 'n taină ni-l cuprind.
Sub muchia ne 'nduratei roți
A veacului să mă-aruncați !
Uitați-mă. Indepărtați
Ce ne lega de veci pe toți.

Nici numele nu-mi pomeniți
Copiilor și nu 'ntrebați
Pe unde pașii rățăciți
M'or îndruma până la moarte.
Alți regi mai tari și iscușiți
In seama lor o să vă poarte“
Curtenii îl priveau uimiți
Casca regală lepădând
Armuri de aur aruncând
Și cioareci sprinteni, potrivți,

Pe glezne regele îmbracă.
Suman cu clinii larg croiți

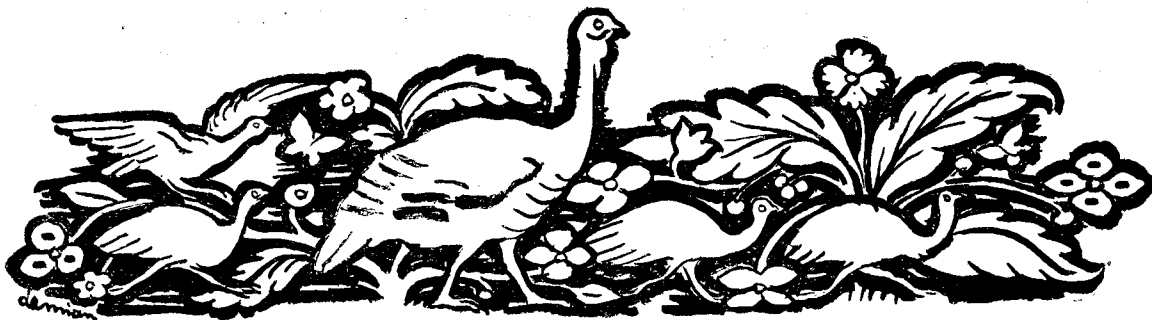
Pe umeri cearcă să petreacă.
Pe frunte, cușmă. Voinicește
Să-și lege-opincile se pleacă.
Cel mai bătrân curtean grăește
Și să-i ajute se apleacă :
„O rege, în al nostru piept
Crescuta-i limpede și drept
Și 'mbrăcăminte ta săracă

E pentru noi vestmânt regesc.
Suntem slăbiți și nici o cracă
Ce ochii noștri-o răcoresc
N'a înverzit. Dintre eroi
Ne 'nvinși de vifor pământesc
Un altul mai măreț ca voi
N'aș ști pe nimeni să numesc.
Stăpân nețarmurit, rămâi,
Tu care 'n viață, cel dintâi
I-ajuti pe cei ce te iubesc.

„Ne-om întâlni în vremuri grele
Când vânturi aspre se rotesc
Din munți și văi până la stele
Atunci, ortaci, mă veți vedea
In fruntea armii mele
De umbre ce 'n sclipiri lucesc
Pe șes, ponoare și muncelă“
Porni monarhul. Scânteia
In ochi un dor nepământesc.
In seară nu se mai zărea

Statura-i de mesteacăn, dreaptă,
Ce 'n față soarele privia.
Pe plaiuri gloatele-l așteaptă
Pe lângă focuri. In apus
Un nour roșu ca o treaptă
Spre alte străluciri de sus
Imprejmue trufașul munte
Unde pribeagul își ascunde
Semețu-i suflet nesupus.

ARMONIZÂND, REGELE CREIAZĂ°

DE

ILARIU DOBRIDOR

La baza de viață a României renașterii naționale, dăm de un principiu activ, *construcția prin armonie*. Înălăturând antagonismele, conciliind contrariile, reducând dualitățile, armonizând, — construim.

Armonizând dualitatea „țaran-intelectual“, s'a creiat funcția socială a *Căminelor culturale*. Stau, astăzi, la olaltă, parlamentari țărani lângă emeriți cărturari, cum nu se aflau în epoca de trist suvenir când clamau spasmodic aventurierii, jucând vorbele din vârful limbii bifurcate.

Înălăturând antagonismele dintre „muncă și merit“, s'au creiat *Breslele*. Prin ele a dobândit muncitorimea funcție națională, fiind adusă din zonele periferice și integrată colectivității.

Reducând dualitatea „sat și oraș“, s'au înființat *Echipele regale*, ele ducând lumina acolo de unde vine belșugul.

Și conciliind între generații, s'a creiat *Straja Țării*, — acești purtători de eternitate românească, în țara unită, puternică și veșnică.

Armonizând, — Regele creiază.

INTROSPECȚIUNEA ISTORICĂ

Prin înfăptuirea unirii, integrarea sfărâmăturilor teritoriale, într'o unitate recunoscută politicește ca stat românesc, ni s'a părut prea suficientă pentru a mai dinamiza și rosturile active ale noului stat. Am adunat, de sub pulberea celor trei imperii, drepturile cuvenite și numai atât. Cărămizi vechi au fost așezate înformă grămadă lângă o clădire pentru care au sângerat atâția arhitecți, fără a ne mai preocupa de legea în virtutea căreia se încorporează.

Statului îi revine rolul de a fi garantul împlinirii misiunii poporului. Pentru aceasta, e nevoie să se creieze cadrul istoric necesar, — adică acea totalitate de condiții care fac posibilă afirmarea valorilor naționale. Dela unguri, austrieci și ruși, am reluat trei părți de țară, — fiecare încătușată în organizații administrative așa croite, încât numai promovarea românismului n'o asigurau. În ținuturile refăcute de sub prăbușirile imperiale, — dincolo de cari am întrezărit conștiința justiției reparatorii, — cadrul istoric a fost înlocuit cu un fals cadru administrativ, destinat să artificializeze viața

sufletească, să înfrângă tendințele sociale și să usuce stările economice. Luptele din Ardealul Mariei, Tereza și suspinele din colțul de patimi al lui Mateevici, nu sunt decât svârcolirile unei exaltate energii, stârnită să scape din tiparele grele ale sistemelor de artificii.

Era, deci, de așteptat ca, în România Mare, răsuflatul să fie mai liber. Condițiile muncii și organizările scopului trebuiau să se pună în situația de a lăsa inițiativele să devină creatoare. Nici stimulările acelei ambiții distilată calitativ până la sensul spiritual al aspirației nici securitatea acelei liniști, metodic turburată de infiltrații eterogene; — nimic; organismul și-a adăugat câteva celule — permanent izvor de infecție, — alipind ceea ce trebuia absorbit și supraveghind ceea ce trebuia integrat.

Și mai era ceva.

Cine pătrunde în ordinea misterelor sufletului colectiv, dă de mituri, idealuri și iluzii, învederate ca un inițial angajament către paradizele istorice. Amăgirea fecundă sau punctul de lumină din ceața viitorului, antrenând eforturi și chemând voințe, poate constitui principiul activ, motorul vieții și sensul, desprins de pe bazele lui materiale, ca un avânt fulgerat din aripi și putere. Fără un ideal din care să decurgă forțe de muncă, fără de o muncă din care să derive merite pozitive, fără de meritul din care reese un bine, viața rămâne banală succedare de evenimente ne semnificative.

Ani în șir, pe covoarele unei iluzorii liniști, — țesută mai mult din flori juridice și muștele interpretărilor convenționale, — traiul a curs fluvial, calm și lin, garantat de meștera făurire a pactelor și tratatelor, peste iota de fier a cărora nimeni nu s'ar fi gândit că se poate trece, pe vremea când terorizau, pe harta păcii, magii care au dispărut. Dincolo de lozincile odihnitoare, există libertățile temperamentului și crispările vehemente ale egoismului.

Istoria se face cu imagini, dar se menține cu realități.

Și realitățile dela noi nu au fost prea bune. În timp ce vultanițele aprige ne pândeau la hotare, înăuntru câmpul social era plutițor spectacol al mișcărilor anarhice. Perindările fără normă, tulburările fără criteriu, înfrâng ordinea funcțiunilor, sparg fixitatea ierarhiilor și destramă unitatea rosturilor, fără de care ruajul unui stat nu poate continua. Viața socială a unui popor, — neorânduie pe bază de diferențieri de funcțiuni, — devine marea învâlmășită de imbolduri, capabile de a elabora oricând instinctul insurecției, atunci când locuri jinduite nu mai încap lacomele poște. Orașele deveniseră, pentru sate, miez de miraj, în felul în care posturile înalte deveniseră, pentru mediocrități, zone de fascinație. În orologeria funcțiunilor statului, fiecare este un șurub care suportă o energie ce trebuie să se îmbuce armonice în cuplul general; iar marea totalitate solidară a muncii trebuie să înglobeze ritmurile activității din melodia colectivă a efortului unanim.

Numai de aici se trage mulțumirea fiecăruia. Căci *nu există rezultat al muncii care să nu fie recompensat dinspre suflet, măcar cu atât cu cât sufletul a prezidat la obținerea lui.*

Pe axa idealului, — care este tăria avântului, avântul vârstei și vârsta sufletului, — e de construit echilibrul statornic al României Noi. Această axă sprijină poziția noastră istorică, în felul în care coloana muntoasă a Carpaților sprijină poziția geografică. În acest echilibru, visăm vatra nouă de așezare a țării; iar vatra nouă să călească oțelurile voinței de putere, voinței de viață, voinței de muncă.

România veche a fost țara visului și a idealului.

România nouă trebuie să fie țara muncii și a puterii.

ECHILIBRU ȘI CERTITUDINE

Există un *echilibru* între geografie și istorie, — și acest echilibru determină *c. națiune*. Națiunile sunt rezultatul armoniei dintre pământ și suflet, apariția lor fiind împlinirea unui act de justiție între fatalitatea geografiei și determinismul istoriei. În acest senz, națiunile sunt existențe predestinate, iar conștiința națională se dezvoltă din puterea cu care orice națiunea încearcă a se sustrage controlului fatalității geografice, pentru a se determina istoric. Națiunile risipesc suflet pentru a menține pământ și din armonia dintre amândouă trag forța care impune idealul, crescut în măsura în care crește flacăra când lasă cenușa, pentru a dovedi că nu există țărână unde nu s'a îngropat mult suflet.

Națiunea se naște cu un *destin*, fiindcă are o *misiune*. Și se încorporează într'o *formă*, fiindcă vrea să se realizeze.

Apartenența spirituală între oameni zămislește un *colectiv uman*, care se dezvoltă după dialectica principiului naționalității.

Acest principiu rezidă în echilibrul dintre forma geografică și aspirația istorică, — coordonate sigure ale destinului național.

Prin geografia noastră, care este una cu istoria noastră, — am fost predestinați.

DESTINUL ROMÂNESC

Noi n'am creiat istorie ca să cucerim geografie, ci am risipit *conștiință* ca să menținem *pământ*. Insulă latină în ocean de semițiii streine, ne-a încins Dumnezeu țara în centură de ape, la mijloc brâul de silex și cremne al munților de piatră, tranșee naturală, inexpugnabilă, inabordabilă, ce se pierde în cercuri rotitoare de podișuri, coame de dealuri și planele șesuri, până dispar în ape. Intâia oară a apărut în istorie o țară, zidită firese pe o coloană de piscuri muntoase. De stâlpul clădit al puterii ei, s'a ținut roiul neamului nostru de nu l-au risipit vânturile turbate încrucișate pe-aici, cum am fost așezați „în calea tuturor răutăților“. Din necunoscut punct de continent asiatic, foamea care însuflește vintrele a revărsat atâtea măruntae de neamuri către faima unui imperiu bogat. S'au scurs secole, rămășiță după rămășiță, până când un condotier sălbatic ca Atila sau un Gingishan refăceau din sferturi trupul pentru box și sânge care s'a cunoscut. De-acolo au venit lăcustele, de-acolo șoarecii, de-acolo ciurma și holera, de-acolo crivățul. A pățimit un Ștefăniță-Vodă, a pățit-o un Caragea; ei au murit, dar relele cari au trecut Nistrul s'au spart lângă Carpați. Ascunși în căldarea lor de piatră și verdețuri, la un loc cu urșii și bourii, am așteptat să treacă blestemul și am rezistat. O mie de ani, până când se vedește ghioaca unui Litovoi sau pasul cuceritor al lui Laiotă, am călit în vizuina noastră plămada, germinând, în bezna evului mediu, — care nu ne-a văzut și nu trebuia să ne vadă, — ființa trainică a nației de astăzi.

Puteau, acum, să vină și turcii, să cadă Bizanțul, să putreziască, sub sângele vărsat de iatagane, purpurile imperiale și bărbile prelaților lui Paleologu. Eram în putere. Nucleu mic, dar o energie etnică de nedispersat, care aci se înșiruia la Dunăre ca să mai sfârtece câte-un bei și-o armată sau aci se aduna în munți ca să scape de pedeapsa pornită cu spaimă. Dar „salamalec“ noi n'am făcut. Au cucerit Viena, Buda-Pesta, a fost pașalâc, Moscul a avut de furcă. Noi salamalec n'am făcut. Ba, câteodată, mai plecam laolaltă cu cruciații, înstrunind caii moldovenești lângă cavalerii de Malta

și băteam aprig ca la Nicopole sau luam câte-un blazon cu stemă dela Înaltul Scaun ca Ștefan-cel-Sfânt.

Am fost predestinați:

trosniau încheeturile imperiului roman și, dintre ruine, încercau să se ridice fire noi de viață. Se încrucișeau vițe noi de neamuri. Franci, gali și burgunzi, teutoni, iliri și saxoni își împerechiau viață cu viață, rodind semințiile cari se văd astăzi. Ca să aibe răgazul să crească, — și noi fiind înspre facere, — ne-am podit cu suferința de a nu lăsa să treacă cutropitorii până ce nu se limpezește întunericul din care s'au desfăcut imaginile de lumină ale atâtor popoare din apus. Și când ele au fost gata, ne-am retras și noi în penumbră să ne întărim cheagul național. Dar *nu ne-am retras din istorie* ca să lăsăm altora locul. Este o ofensă.

Am fost predestinați:

sosia cataracta otomană pentru ruinele altui imperiu. Cenușa lui, vânturată de copitele cailor, amenința să întunece Occidentul, preocupat de exegeze și credințe, de arte și aspirații. Sufletul, adunat din transparențe și din idealuri, se lăsa avântat de ritmul poeziei sau cadența colorii și, atent cum era la armoniile paradisiace, nu mai ținea seamă cum vine, din răsărituri, pulberea, pământul și distrugerea. Dar am stat noi, aici, aspri ca jderii din sălbătăciunile codrului și n'am lăsat să treacă prăfăraele Tibetului și nici bezna grea și densă a puhoaelor.

Am fost predestinați:

când am avut răgazul, am răsucit nervul suferinței și am tors aleanul, coborât în forma poeziei. De pe vremea adâncirii în munți, taina sufletului legănat de doruri, a isvodit întâi melodia, așa sfântă și clară, a doinei cu volute de ape, de șesuri și de nostalgie. Cu degete noi am adunat borangicul și am urzit florile din testemelele fetei frumoase sau am încrustat ciomagul flăcăului chipeș. Meșteșug n'am deprins dela nimeni; coloarea am smuls-o din nuanța răsăritului de soare, sunetul din căderi de isvoare, finețea dela jocul umbrelor și-al frunzei; și suntem obișnuiți să înflorăm discret, ponderat, armonic ca pe cusături sau pe pervazuri și să doinim ușor, ca murmurul pădurii și șopotul undei. Cu valorile noastre, cu darurile și hărnicile noastre, ne-am dus până în Georgia și până mai încolo ca pe vremea lui Matei Basarab și Vasile Lupu. A fost exod cultural în întreg Răsăritul, teascurile Govorei tipărind, pentru toată Eclesia, sfinte cărți, cumpănite, în coperti și traduceri, de umili călugări de schit și întărite în peceti de domni generoși. Odoarele noastre se duceau la Sfântul Munte, iar Patriarhia — oricât de orgolioasă în iradiațiunile ei spirituale, — se mai deplasa pentru păstorescul scaun al unui Varlaam, de n'a văzut niciodată Moldova așa ceremonie de cucernice bisericești fețe. Oameni de evlavie și oameni de daniu au cititorit pravile și litere de lege, dând învățătură și normă; iar câte unul mai aducea meșteri talieni de clădiau semnul aducerii aminte, răstignit pe cruci de mânăstire sau pe mâner de sabie vitează. Imperialismul nostru cultural s'a întins peste tot, îmbogățind nu numai cu cărți și cu daruri, dar și cu personalități de seamă; rușilor le-am dat pe un Petru Movilă, ungușilor pe un Nicolae Oleahul. Și am păstrat și pentru noi: un Cantemir Dimitrie nu este numai eruditul de atâtea tomuri, limbi vorbite și cunoștințe cari-i duseseră faima până la Academia din Berlin a lui Leibnitz; dar este anticipatorul acelei legi de succesiune a istoriei care a făcut gloria lui Montesquieu, dar el cel dintâi a formulat-o în „Istoria imperiului otoman”. Infățișată ca o mare dramă antică a unei puteri care se ivește și destramă, această carte fixează legea cursului evenimentelor și depășește, ca prioritate și concepție, nu numai pe Montesquieu, dar și învățați ca

Gibbon care, asupra măririi și căderii imperiului roman, scrie mult mai târziu. Meritelor lui de învățat cu vâlvă mondială se datorește invitația pe care i-o face Academia din Berlin de a scrie despre țara noastră; și tipărește *Descriptio Moldaviae și Hronicul vechimii româno-moldo-vlahilor*. Pătrundem, astfel, în cel mai mare for al culturii, adăogind, cu luminile noastre, la marea făclie a spiritualității. Așa s'a întâmplat și mai înainte cu un Nicolae Milescu, faimos învățat care, pentru știința lui, a fost invitat de un Arnold și Nicole să scrie, în *logica dela Port-Royal*, capitolul privitor la ortodoxie; *Enchiridion sive stella orientalis occidentali splendens* este certificatul vredniciei românești, preponderentă și strălucitoare, în tot Răsăritul. Ce eram noi pe acele timpuri și în ce arogantă splendoare înota Apusul? Și nu erau reclamele de azi, nici circulația falselor valori de azi, nici radio, nici puzderii de jurnale cari duc, traduc și seduc, până peste mări și țări. Pe atunci, singurul mijloc de circulație era isprava omului, — a omului de ispravă, — care citește în calitatea lucrului său și se impune suind pe silința proprie, trăind din ea și prin ea.

MIRACOLUL ETNIC

Silința a fost a întregului neam. Miracolul istoriei noastre rezidă în efortul persistenței. În tumultul talazurilor năvălitoare, personalitatea etnică și-a păstrat sâmburul generator, nealterat și neștirbit, — sâmburul în care avea să se închidă toate atributele eterne ale apriorismului nostru național. Prin prelunga besnă a timpilor de mijloc, am străbătut singuri drumul istoriei, — oricât de plin de piedeci și de năpăstui. Am răsărit fragment cu fragment sub troenii vremii, până ne-am încheșat trunchiul puternic și armonios de astăzi. Am fost ciopârțiți, dar sferturile noastre n'au putut fi nici stăpânite, nici sufocate. Ne-am ctitorit personalitatea istorică, pe încetul, zidind moleculă lângă moleculă, până la edificiul statal de acum. Domni ca Ștefan-cel-Mare au restituit posterității integral țarina, iar generali ca Mihai au redobândit ținuturi. Mersul prudent al istoriei ne-a refăcut geografia; când nu apărea cuceritorul, se ivia, în orice caz, apărătorul.

Și așa am rezistat. Un întreg mileniu, râvnirile programatice ale vanității altora n'au isbutit să ne disolve individualitatea. Iar când au cutezat să colonizeze, i-am prins la mijloc, cum prinde organismul sănătos microbii tuberculozei și-i învalue în crustă impermeabilă. Iată-i atomi neînsemnați în formula istorică a destinului nostru, legați împreună și pierduți în logica largă și fundamentală a noastră a tuturor.

Țară întregită, în fruntarii firești, ne-a făurit-o visul și ne-o întregește conștiința.

Țara și marea putere rezistentă și dură, așezată, în cuib de munți, între ape, își împlinește rostul precis de străjer de ger al latinității la hotarul de jar dintre cardinale. Se vor isbi mulți peste capul nostru, dar nu peste munții noștri. Nici un neam nu s'a putut lăși peste noi și nu ne-a putut stăpâni niciunul; nici un imperiu nu ne-a cucerit și nu ne-a putut impila niciunul. *Dincoace* de Nistru, tătarii au năvălit, dar *peste* Nistru, noi români avem; *dincoace* de Dunăre, slavii au năvălit, dar *dincolo* de Dunăre, noi români avem: *dincoace* de Tisa, maghiarii au năvălit, dar *dincolo* de Tisa, noi români avem. Iar când a fost vorba, la 1918, să treacă în Europa *spiritul Asiei*, — mentalitatea obștei, a devălmășiei, a colhozului, — l-am respins peste Nistru, iar suvițele scăpate în Apus, le-am înăbușit la Budapesta pe turnurile căreia am înfipt puternic fanioanele latinității.

Am afirmat, adică, misiunea noastră, impusă de personalitatea pământului nostru

și de structura sufletului nostru. Armonic e pământul, cumpănit sufletul. Pământ și națiune, suflet și conștiință, deopotrivă întărite și dezvoltate, sunt destinate să creeze o cultură de stil și formă nouă.

DIGUL NAȚIONALITĂȚII: ȚARINA

Dar pentru a menține poziția noastră, imperativul sever național impune *consolidarea*. O puternică unitate morală, animând valorile idealului înlăuntrul celei mai definite personalități geografice, — ea determină vocația noastră istorică. După Ștefan cel Sfânt, *apărătorul* și Mihai Viteazul, *cuceritorul*, destinul cere, în logica lui, fapta vrednică și ostenitoare a M. S. Regelui, *consolidatorul*.

Trebuie să renaștem național la misiunea noastră și, organizați contra asalturilor decisive, să rămânem tranșeea inexpugnabilă a latinității.

Zidindu-ne soarta în pisc de munte, așezat în centură de ape, între două zări, două hotare, două lumi, — suntem predestinați.

Pericolul se urzește pretutindeni, venind din nenumărate puncte de elaborare, situate în colțuri de sbuciumat continent, unde popoare, cu merite certe, frământă orgoliul și misterul, dreptul și soarta, cari, în fond, fac una. Sunt, deci, din nou clătinate pârgurile civilizației, devastată de gurile de tun, iar turma ecumenică, terorizată de panică, gonește sub văzduhul întunecat de fantomele morții.

În astfel de vremi, de împrejurări, de primejdii, — din nou se ridică problemele țării, țarinii, țăranului.

În atari momente, Dumnezeuul popoarelor se apleacă să mențină numai acel neam care, din suflet și țarină, din destin și pericol, zămislește o singură forță.

A țăranului e țarina și țarina e țara și țara e a Domnului. Dator e să se apere, apărând țara, țarina și Domnul. Virtutea strămoșilor, probată în toiul măcelului, în riscul puhoaielor, crește când svonul neliniștitor se apropie.

Oricari ar fi intențiunile celorlalte state, România nutrește sincer dorința de pace. Epoca decisivă a consolidării evoluiază în ritm grăbit, iar năzuințele nu se avântă dincolo de limita eternă a fruntariilor naționale. Punem, în elanul aspirației noastre, credința în muncă, iar munca o așezăm temei țării țării. Din besna verde a satelor, eforturile trudei răsbat până sus în piscul trăinicieii statului, iar țarina, frământată adânc cu plugul, trimite, din anotimpul care începe, solia voioasă a roadei viitoare. Sufletele caută să se adune în silința care așează, sub tutela poruncilor mari brațul înarmat. Căci cine iubește adâncimea brazdei, ține, cu orice preț, și la răzorul ei. Violenții rășboinici n'au fost niciodată nomazii, — agresivi mercenari ai salariului, — ci roboții câmpului cari mângâie cu palma linia învrâstată a generozității pământului. Ca el, puternici și robuști, răbdători și tenaci, pot ridica digul țarinei în fața piramidei baionetelor.

Singuri ne-am făurit soarta, ctitori semeți de putere, libertăți și tradiție, — concentrate în Domn, în țară, în țarină, din veac îndepărtat.

Unitatea noastră morală e zidită pe forța elementară a conștiinței de țarină și de hotar. Fiindcă fixăm hotarul năzuinței noastre, acolo unde se întinde țarina rășturnată de cântecul muncii strămoșilor; și unde este statornicit acest hotar, acolo închegăm blocul îndărătnicieii viteze, zidăind zona rezistenței naționale.

LOZINCA REGALĂ: PRIMATUL FRONTIERELOR

În ceasul hotărâtor, monarhia activă, animă valorile rezistenței naționale. Vizitele făcute de M. S. Regele în mijlocul armatelor de pe cele trei granițe, dovedesc odată mai mult caracterul esențial al Dinastiei, rezumatoare de veșnicie românească. Splendida tradiție voevodală însumează senzurile adânci ale acestei trainice legături care a format fondul de totdeauna al neamului nostru, venerator al Tronului și ostenitor al credinței în muncă. Țarina și țaranul reprezintă o dualitate la fel substanțială ca și echivalentul cuprinzător între Domn și moșie. Hotarul se găsește acolo unde a așezat întâiul semn săgeata oșteanului și a tăiat urme spada Domnitorului; se găsește acolo limita până la care spațiul a putut fi umplut, cu avânt creator, de vrednicia neamului.

România stă în lăuntru drepturilor ei naturale și nimeni nu o poate expropria. „Mai întâi frontierele“ — iată axioma istoriei noastre.

Prin acest adevăr am învins, vom învinge, nestrămutând voința noastră de a ne înveșnici în succesiunea timpului istoric, ca o prezență mereu fecundă, etern vie, deplin afirmată.

O frontieră nu este numai *limita* netă care separă între țări; mai înainte de toate, frontiera înseamnă *nivelul* până la care se ridică sufletul național și se menține conștiința istorică a unui popor. Pământul are personalitatea lui, — firesc sălaş care păstrează inalterabilă personalitatea națională. În armoniile formațiunii teritoriului locuit sunt adâncite legăturile cari țin, dârz în fața destinului, neamul zidit aci din veșnicie. Omul este strâns legat de pământ și seamănă cu el; îl frământă cu iubirea muncii lui, scormonind fertilitățile menite să crească în pâinea îndestulătoare de fiecare zi. Acolo unde sunt îngropate epitafele și semnele amintirii, — acolo se găsește țelul de chemare și de nostalgie care solidarizează eforturile însumate creator. Vrăstele pământului se îngrămădesc odată cu vrăstele vieții: se adaugă faptă la faptă până se întrupează o tradiție, iar tradiția devine ereditatea națională care, dela pârâul sângelui, trimite ecouri până la nervura fină a sufletului veșnic în mișcare. Energia constructivă umple stupul teritoriului și, din forfota muncii, însoțită de cântecul vieții, se deslușește graiul mărturisitor al prezenței fecunde și al permanenței care ia caracter de apriorism național.

Peste aceasta dacă poți să treci, și numai în urmă să știrbești frontierele. Că ele reprezintă dimensiunile pe care e ctitorit destinul unei națiuni, care numai dacă nu umple cu suflu creator spațiul național, — numai atunci — lasă goluri pentru a năvăli curenții pretențiilor de aiurea.

Esența vitalității românești este mai tare decât însăși vatra pe care ard forțele de acum și a avut, în frenezia ei izbucnitoare, atât rod că s'a întins și pe pământuri streine. Dincolo de granițele noastre firești, masse compacte de români, — de același grai, vibrație și suflet, — mărturisesc de vremea când buni, străbunii și cu voveziii și-au lăsat stăpânirea până unde a putut menține sabia vitează.

România modernă nu este confecționată prin generozitatea vreunor dibaci ticlitori de tratate, ci a crescut impetuos din crâncena voință românească, ale cărei rădăcini se pierd în acea unitate originară care a făcut, prin pulberea mileniilor, puterea dacică. Pământul acesta este dospit de româneasca noastră fierbinte vrednicie și prelucrat de ea în forme la care pentru nimeni, pentru nimic, nu putem renunța.

În momentul acesta de grea cumpănă, România renăscută și consolidată, respectă dogma sacră a religiei naționalității: *primatul frontierelor*.

SĂ VENERĂM FĂURITORUL

Un sentiment de adâncă recunoștință însuflețește, astăzi, poporul românesc pentru Suveranul său.

Dinastia rezumă națiunea, însumând, într'o indisolubilă, unitate, factorii creatori ai istoriei. La capătul acestui ciclu istoric ale cărui ritmuri se succed cu atâtea pericole, dăm de puterea spirituală a Suveranului nostru. Dacă în clipa de acum suntem feriți de primejdie și nu ne-a prins vârtejul fatal al evenimentelor, să fim recunoscători M. S. Regelui. Călăuzit de imperativul sever al primatului patriei a încins hotarele țării în orizonturile vigilenței Sale și le-a păstrat neștirbite.

„A menține înseamnă a creia“.

A creiat, mai întâi, acea unitate morală a țării, dela solidaritatea și limpezimea conștiinței căreia se trag trăinicia și stabilitatea.

A pus ordine în gândurile fiecăruia și ierarhie în actele lui, fixând principiul de pedagogie națională care începe astfel:

Mai înainte de toate munca, fapta pilduitoare, credința.

A ridicat la rangul de normă riguroasă orgoliul național stimulând poporul să se aplece asupra lui însuși și, printr'un act de introspecțiune severă, să aprecieze puterile lui creatoare.

A dat tineretului un ideal și l-a învățat să cheltuiască muncă pentru înfăptuirea acestui ideal, obișnuindu-l să știe că nu poate prețui mai mult decât visul pe care-l poartă cu el.

Astăzi, România, țara muncii și a puterii, are tărie înlăuntru și se bucură de prestigiu în afară. Am devenit factor primordial în desfășurarea forțelor umane din această parte a continentului și, în echilibrul ce trebuie păstrat, prezența noastră e hotărâtoare.

LOC ȘI NUME IN CREȘTINĂTATE

M. S. Regele este cel mai învânat Suveran din câți s'au urcat, vreodată, pe tronul unei țări. Însușiri de inteligență scânteietoare, prinzând, în rostul ei intim, o realitate; însușiri de voință, modelând, în legea tare a efortului ei, cadrele realului; însușiri de talent, animând resursele spiritului; — toate la un loc, definesc o personalitate puternică, imprimând vibrațiile vieții statului, ritmurile vieții ei lăuntrice.

Gândind, — ca odinioară voevodul viteaz: „am luptat să am și eu loc și nume în creștinătate“ — Suveranul țării a adus legea fundamentală, merită să restaureze armistițiul psihologic.

A râvnit să aibă stat puternic și temut, gata să ațină oricând calea năvălitorilor ce-i jinduiesc bogățiile. *Țara se reazimă pe muncă, cum se reazimă copacul pe rădăcinile lui.* Și cum cu rădăcinile sugă din pământ hrana fructului gustos și dulce, la fel copacul țării sugă din muncă hrana lui de crește. De când se tot agită omenirea și se pregătește cu mașinile răspânditoare de moarte, înrăiți între olaltă, nu observăm ghionoele cu aripile întinse pentru sboruri de pradă.

Fără de unirea sufletească nu e cu puțință unirea teritorială. O unitate morală primează, totdeauna, unității naționale. Fiindcă, *pe lume, toate se trag dela suflet, — dela această inabordabilă taină care prezidează murmurul vieții omenești.*

Mai înainte de lupta prestigiilor, trebuie întărit prestigiul păcii.

Suveranul râvnește să impună, între hotarele de ape ale țării, blocul energiilor naționale cari, rezemate pe coloana muntoasă ce străbate teritoriul, să redea ținuta falnică și prestantă a unui popor demn, — prin virtuțile lui, prin posibilitățile sufletești și materiale, — să joace rolul de necontestată preponderență istorică.

REPREZENTĂM O NOUĂ VALOARE UMANĂ

Ordinea intronată a devenit la excepțional fecundă. Fiecare e la datoria lui, la rostul lui. A fost desrobotită națiunea de sub miasma tuturor pretinselor flori care refuzau să crească decât pe unde a crescut pustiul și lava. Nu mai sunt pline ulițele satului de liote și de chiote ce-au însoțit cândva sarabandele; nu mai adastă pe marginea șanțului limuzinele în care zac prăbușiți latifundiarul voturilor. Și nici stăpânul nu mai aleargă pe culoarele instituțiilor cu mapa încărcată de cereri, nu mai are scara casei roasă de tălpile solicitanților și nu-și mai potrivește duminical clacsoanele tipătului ca să bată în convingerile cetățeanului.

Aceasta a fost cândva.

A fost cândva, dar nu în România Lui.

Acum e râvnă și putere, e muncă și orgoliu, e spor și grandoare. Ne admiră străinii, se tem vecinii. În ansamblul vieții internaționale, integram efigia virilă a forței care se impune.

S'a petrecut o răsturnare a sufletului, răscolit în totalitatea factorilor lui de puteri creatoare. Nimic n'are valoare dacă nu bate un suflet și dacă, în suflet, nu vibrează senzurile înalte cu care se construiesc prețuirile istorice. E bună energia ca suport al muncii și munca e bună ca senz al vieții; dar munca se poate risipi, iar energia — ca orice forță — se destramă. Ele fac permanența istoriei și sunt măsura energiei neirosită în zadar. *Valoarea nu este altceva decât sinteză activă dintre forță și ideal, dintre muncă și scop, dintre energie și direcție.*

Și omul e izvorul valorii.

Astăzi, admirându-ne străinii, ei nu respectă numai munca, roboteala, rezultatele oricât de meritorii.

Respectă mai ales, sufletul care prezidează munca și admiră bucuria folosului obținut.

Fiindcă acest suflet reprezintă o nouă valoare umană.

ISVORUL PUTERII NAȚIONALE

Adică, — un izvor al puterii pentru o nouă ordine națională.

Altul e relieful vieții în România Lui.

S'a lucrat mult în ultimul timp. Un plan de arhitecturare nouă a țării a ordonat materialele vieții în structură proprie românească, organizând nu numai urzeala interioară a realităților naționale, dar și înțelesul istoric al neamului.

Axul pe trăinicia căruia s'a clădit întreg eșafodajul de forme noi nu este nici *corporația* (moleculă economică), nici *grupul* (concept colectiv) nici *individul* (atom izolat), ci *funcțiunea*, considerată esență activă a dinamismului statului modern.

Această funcțiune rezidă în *armonizarea dualităților*, fie că termenii dualității erau feluriți și anume: „țaran-intelectual“, „sat-oraș“, „merit-muncă“, „tânăr-bătrân“, etc.

Până a fi fost de a se întrupa intuiția Suveranului, realitatea națională a dualității dintre țaran și intelectual se caracteriza printr'un raport de exterioritate reciprocă. Intre țaran și intelectual se așezase aceiaș distanță socială comparabilă cu diferența dintre rădăcină și corolă. Se pierduse din vedere că în fiecare sună aceiaș obârșie, puternică și pură, cum sună în volumul apelor, limpezimile izvorului. Lozinca regală, din înțelesurile căreia s'a croit țara nouă, a sunat așa: *înapoi la izvoare*.

„Satul e matca“ — a spus Suveranul.

A precizat, astfel, legătura dinamică și creatoare ce trebuie să existe între fac-

torii naționali de întâi ordin și din substanța acestei legături trebuie trase firele de țesătură nouă a orânduielilor țării. În această legătură se află un înțeles, — anume: *armonia și construcția*. Nu e cu puțină construcție fără armonie; nu numai în desfășurările logice sociale, — dar în orice domeniu în care s'amestecă voința umană, țintind scopuri și tinzând către scopuri.

RIDICĂM DRAPELELE

Pentru România Regelui Restaurator, — una, puternică și veșnică, — ridicăm drapelele.

Pe pământul nostru binecuvântat, holdele cresc țepoase cât trestia înaltă. Masa lichidă a petrolului se lățește, pe sub straturile sedimentate, interminabilă. Pădurile falnic urcă în țării. Peștele putrezește pe nisipuri, aruncat de dușmănia valurilor. Aurul, — plaje călătoare, — aleargă printre oglinzile de cristal ale Crișurilor și Târnavelor.

Șesul cu lanurile, munții cu podoabele, apa cu belșugurile, ale noastre sunt, dar mult jinduite, —

ridicăm drapelele!

Să nu ne îndușmănim, să nu cărtim, să nu sfidăm, să nu amenințăm. Peste pasiunile de o clipă, cari cu clipa vin și cu ea se duc, să avem prezentă în minte imaginea suferințelor de odinioară.

Naționalismul nostru trebuie să fie legat de țâșnirile pământului și de vigoarea idealului. Numai așa merită numele de patriotism. Un munte care rezistă, o apă care împiedecă, o țarină care hrănește, — acestea fac parte din patrie și ele definesc *naționalismul*; o conștiință care s'agită, o vrere care animă, o solidaritate care impune, — acestea fac parte din națiune și ele definesc *patriotismul*.

Pământ și națiune, sânge și conștiință, —
ridicăm drapelele!

Sar talazurile albe ale apelor albe și se împreună cu clocotul amar al petrolului negru, zilnic vărsat pe gura de fier a sondelor din ficatul pământului. Până la energia desprinsă din țesăturile vii ale țaranului, — acelaș murmur neîntrerupt de bogății fluide.

Știm să punem pe cap cununa biruinței sau coroana de spini. Când simțim că primejdia se apropie, nu descurajem. Țintuiți pe lavița chinurilor, cu ochii fixați în vagul vaporos al viitorului, cerșim, dela Dumnezeu popoarelor, îndurarea care mântue. Pentru acest pământ și această națiune, conștiința părinților noștri a împins la vărsările de sânge închegate pe linia eternă a frontierelor.

Bloc compact, am stat moleculă de voință lângă moleculă de voință, și perfectă noastră splendidă unitate morală, a făcut cu neputință avalanșa ispitei. Nimic nu ucide mai ușor ca principiul înfrângerilor sădit în tine. *Tăria dușmanului stă în slăbiciunea ta proprie*. Norma presiunilor, dislocând pe linia de rezistență cea mai slabă, prezidează în istorie succesul.

Nucleu activ și coerent de simțăminte și porniri, trebuie să generăm întâia linie de rezistență în fața cordonului de priviri piezișe și pizmașe.

A sosit ceasul armistițiului total și categoric, când *sufletele se caută la obârșia străveche a liniștii și se recunosc de o esență, în unitatea primordială din care s'au desprins*.

Peste desagregarea trecutului, evoluiază în sărbătoare conștiința viitorului.

Aceasta o datorează țara numai puterii Suveranului ei.

SĂRBĂTOAREA ARDEALULUI

DE

NICHIFOR CRAINIC

Omăgiind pe Majestatea Sa pentru întâiul deceniu de domnie, ne aducem totdeodată aminte că, dincolo de munte, Transilvania credinței străbune trăește un moment festiv de vibrantă solidaritate în jurul marelui ei păstor duhoonicesc, mitropolitul Nicolae Bălan. Se împlinesc, în ziua de Rusalii, douăzeci de ani de când obștea țării liberate, dintre Tisa și Carpați, l-a ales și l-a înălțat pe jilțul glorios al lui Șaguna. Rare ori un om a răspuns cu atâta pasiune fierbinte, cu atâta înțelegere profundă, cu atâta demnitate luptătoare soliei ce i s'a încredințat.

În mitropolitul Nicolae, ortodoxia de peste munte și-a regăsit forța care s'o ridice din umilințele trecutului; românismul de-acolo a căpătat un șef spiritual unanim recunoscut; iar Tronul României unul dintre cei mai neclintiți stâlpi ai tăriei sufletești.

Om de cultură filosofică europeană și de adâncă teologie răsăriteană, mitropolitul Nicolae unește în personalitatea sa puterea de cugetare și puterea de acțiune, care fac dintr'o păstorie, înțeleasă de obicei decorativ și figurativ, o mare epocă de creație, desăvârșit orientală în cadrele Bisericii și ale românismului. Lui i se datorește acea puternică mișcare intelectual-religioasă, care a făcut din Sibiu un centru de iradiație a culturii ortodoxe; lui i se datorește acel impuls gigantic, fără pereche, de a construi în toate orașele liberate catedrale mărețe, iar în sate biserici cum nu cunoscuse umilința veacurilor trecute; lui i se datoresc acele vaste organizații social-religioase în care încapă toată viața transilvăneană, dela cărturari până la țărani; lui i se datorește duhul general pe temeiul căruia s'a unificat Biserica României Mari.

Inzestrat cu darul scrisului lapidar și al oratoriei cuceritoare, mitropolitul Nicolae e de douăzeci de ani purtătorul de cuvânt al credinței noastre unanime în toate problemele grele și în toate momentele hotărâtoare ale ortodoxiei românești. Soluțiile formulate de dânsul, care vin din studiu minuțios și din chibzuială îndelungă, sunt a doua zi soluțiile întregii Biserici. E capul care gândește pentru toți și brațul care lucrează în locul multora. N'a fost nevoie să șadă pe scaunul cel mai înalt ca să-i vedem fruntea pe deasupra tuturor. De aceea, respectuoși față de rânduiala ierarhică, ne-am arătat cu atât mai fericiți când, sub simbolurile ei, am găsit realitatea corespunzătoare a valorii personale.

Cei douăzeci de ani de păstorie ai mitropolitului Nicolae sunt tot atâtea vămi ale încercărilor bărbătești trecute din biruință în biruință. Ale Ardealului sunt aceste biruinți. Și nu mai puțin ale întregii creștinătăți românești. De aceea, dincolo de marginile locale, momentul sărbătoresc dela Sibiu se lărgește într'o semnificație unanim ortodoxă și românească.

M. S. REGELE

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

FAȚADA PRINCIPALĂ

PALATUL REGAL

FRAGMENT DIN FAȚADA PRINCIPALĂ
GÂNDIREA

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

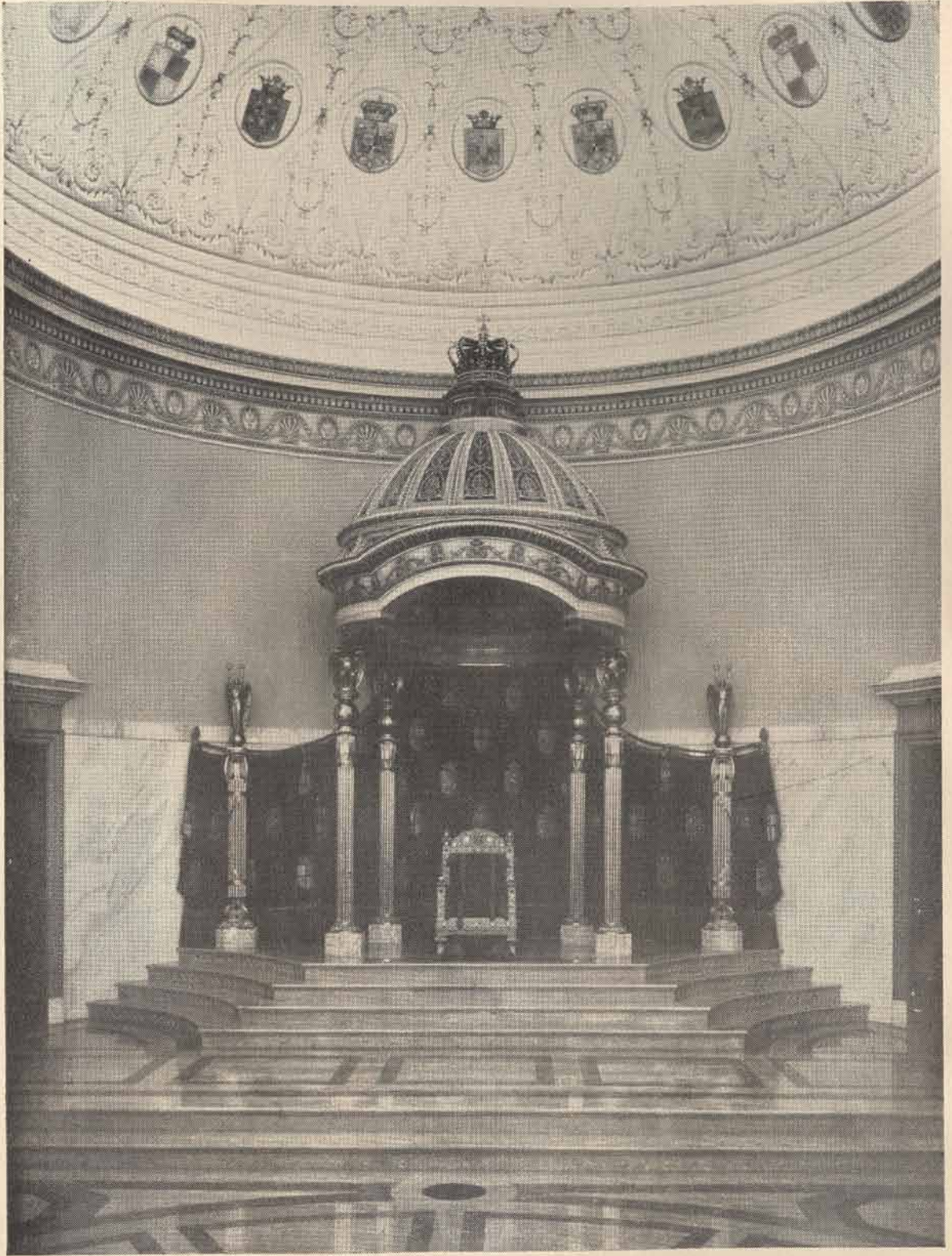
SCARA DE ONOARE

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

SALA TRONULUI

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

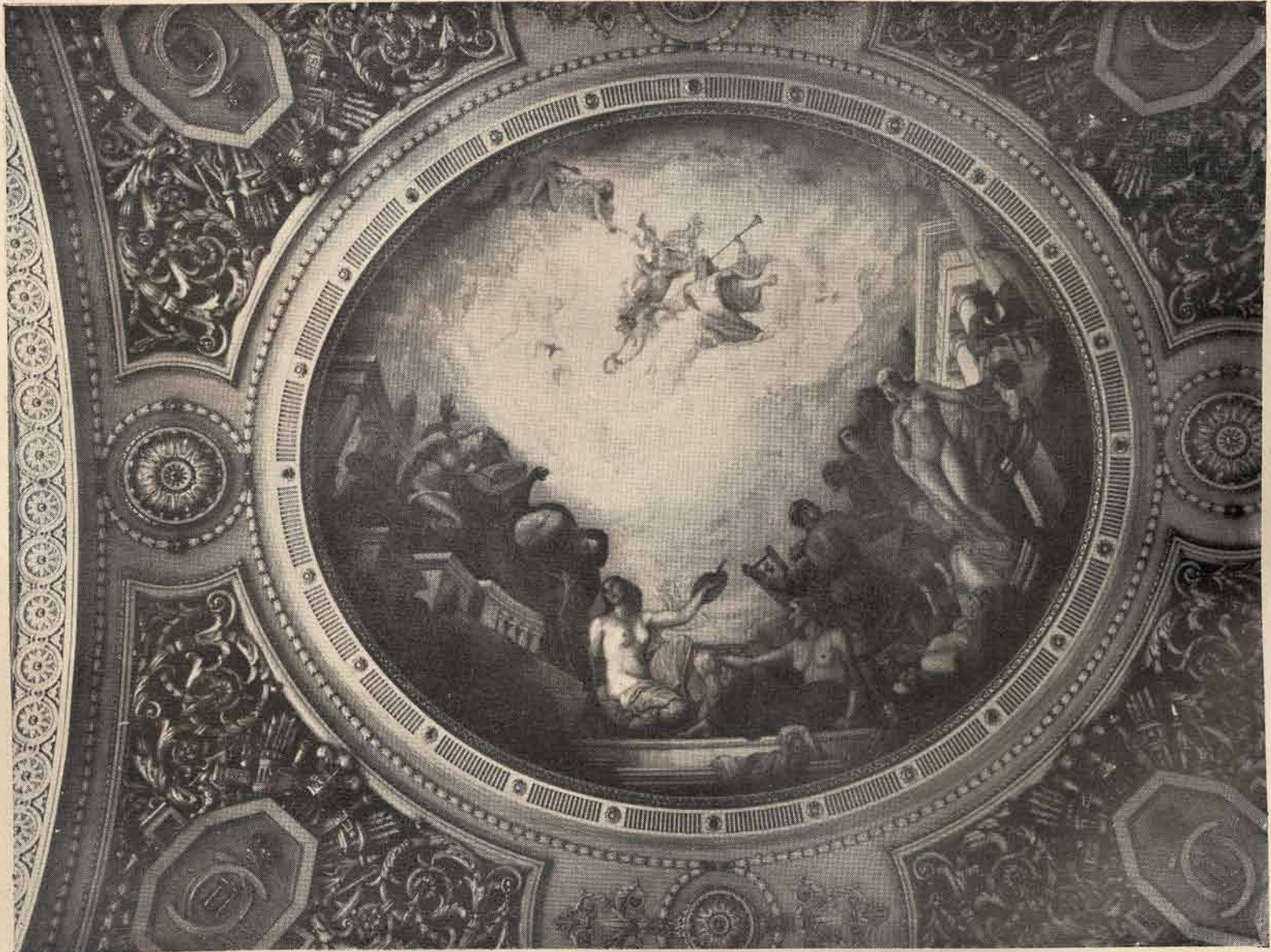
TRONUL

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

SALA TRONULUI

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

SALA TRONULUI

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

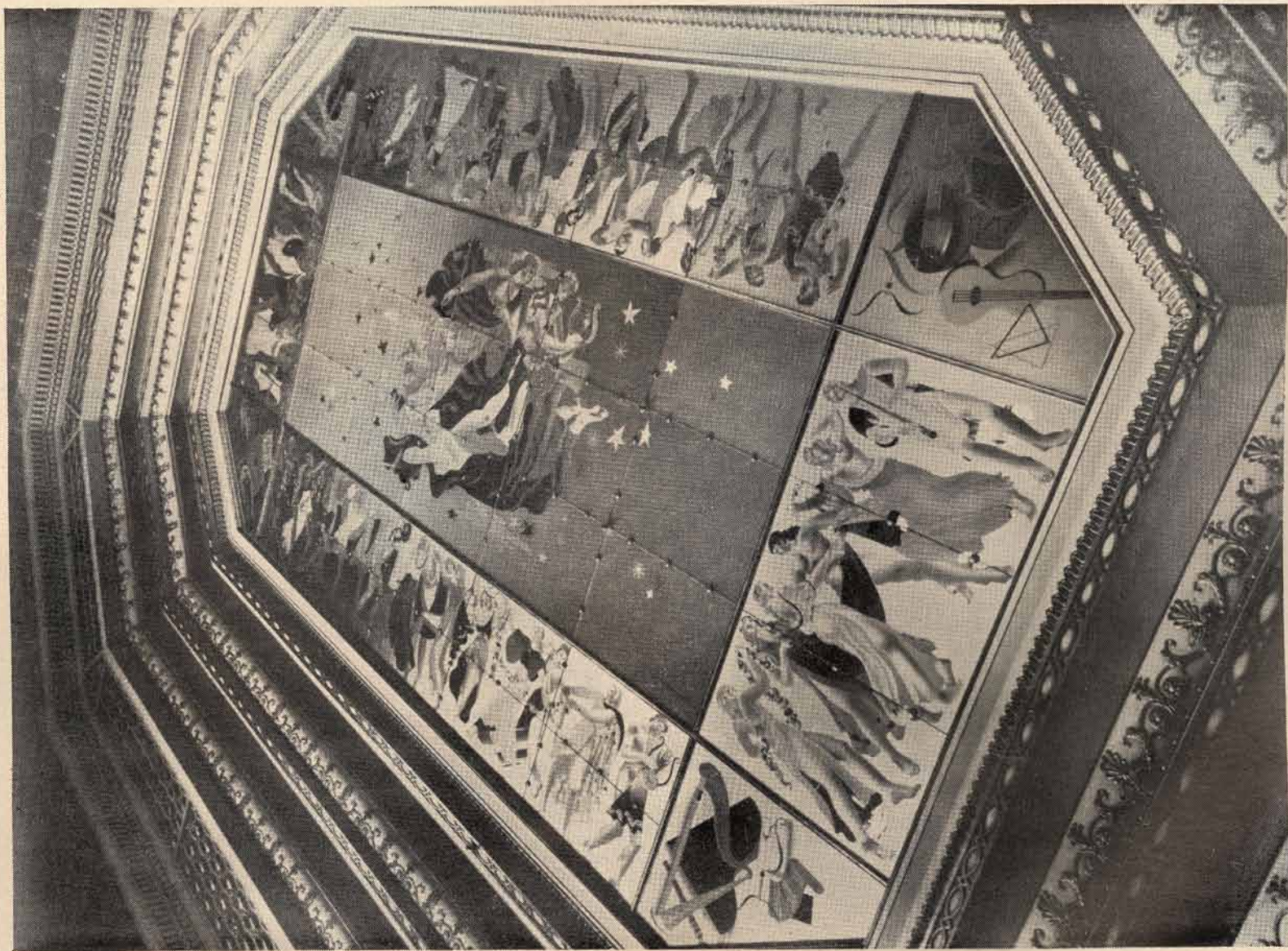
SALA TRONULUI

PALATUL REGAL

GÂNDIREA

VESTIBULUL SCĂRII GALBENE

PALATUL REGAL

GANDIREA

TEATRUL : PANOUL DECORATIV